

Täysistunto

Tiistai 28.11.2017 klo 13.59—17.43

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 17.43.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (13.59—15.58), toinen varapuhemies Arto Satonen (15.58—17.00) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (17.00—17.43).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Valtioneuvosto on 23.11.2017 toimittanut eduskunnalle Euroopan unionin asian U 65/2017 vp, ja puhemies on lähettänyt sen käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle ulkoasiainvaliokunnan on annettava lausunto.

3. Pääministerin ilmoitus Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelmasta 2018–2028

Pääministerin ilmoitus PI 5/2017 vp

Keskustelu

Puhemies Maria Lohela: Päiväjärjestyksen 3. asiana on pääministerin ilmoitus Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelmasta vuosille 2018—2028.

Ministeri Kimmo Tiilikaisen esittelypuheenvuoron jälkeen myönnän harkintani mukaan enintään 2 minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja, ja ne varataan paikalta V-painiketta käyttäen. Asian käsittelyyn varataan 1,5 tuntia.

Keskustelu

14.01 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan tarkastusvaliokunta laati rakennusten kosteus- ja homeongelmista mietinnön vuonna 2013. Saman vuoden toukokuussa eduskunta edellytti, että hallituksen on ryhdyttävä toimiin sisäilmaongelmien vähentämiseksi. Valtioneuvosto on ottanut eduskunnan kannanotot ohjelmaansa usean vuoden ajan. Työtä on vielä jäljellä,

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

mutta tuloksiakin on saatu aikaan, kuten esimerkiksi Kosteus- ja hometalkoot -hankkeen toimeenpano.

Hyvän yhteistyön jatkamiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi pääministeri asetti syyskuussa 2017 hankeryhmän valmistelemaan Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelmaa. Ohjelma linjaa yhteistyötä kymmenen seuraavan vuoden ajaksi sisäilmasta kärsivien auttamiseksi. Samalla vakiinnutetaan toimintatapaa, jossa julkisten rakennusten sisäilmaongelmien ennaltaehkäisy on osa kiinteistönhoidon arkea. Ongelmiin puututaan ripeästi ja niille etsitään ratkaisua.

Ehdotus toimenpideohjelmaksi on nyt tehty. Toimenpide-ehdotukset tarkoittavat työn jatkamista usealla hallinnonalalla, kaikilla hallinnon tasoilla, etenkin kunnissa ja sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tuloksia pitäisi näkyä niin sisäilmasta kärsivien ihmisten määrän vähenemisenä kuin kuntien rakennuskannan kunnon parantumisenä viimeistään vuoden 2028 loppuun mennessä. Toimenpideohjelma julkaistaan joulukuun puolivälissä ja samalla avataan mahdollisuus antaa palautetta usean kanavan kautta. Tarkoituksemme on seuraavien kuukausien aikana kuulla mahdollisimman laajalti kuntia, eri sidosryhmiä ja kaikkia, joita julkisen rakennuskannan kunto ja sisäilmaongelmat koskevat ja kiinnostavat. Sen jälkeen viimeistelemme ohjelman toimeenpanoa varten, ja toimeenpano alkaa keväällä 2018.

Sisäilmaongelmien yleisimpiä syitä ovat edelleen kosteus- ja homevauriot, ilmanvaihto-ongelmat sekä lämpötila- ja veto-ongelmat, jotka vaivaavat ikääntyvää rakennuskantaamme. Näin raportoivat kunnat jo vuonna 2011, ja toistaiseksi on merkkejä vain vähäisestä muutoksesta parempaan. Kuntien rakennuskannan tilaa koskevien, vielä alustavien tietojen mukaan alle puolessa kunnista on saatu korjausvelka haltuun. Yli puolet kunnista ilmoittaa edelleen sisäilmaongelmien olevan ratkaisematta. Tiedämme kuitenkin, että jokaisessa kunnassa tehdään jotakin tilanteen parantamiseksi.

Kosteus- ja homevaurioiden aiheuttamille epäpuhtauksille altistuvia ihmisiä on Suomessa runsaasti. Suuri osa heistä altistuu koulu- ja päiväkotirakennuksissa. Julkisten rakennusten sisäilmaongelmat aiheuttavat tällä hetkellä taloudellisten vaikutusten lisäksi ihmisten terveyteen, hyvinvointiin ja sosiaalisiin suhteisiin liittyviä ongelmia.

Näistä syistä toimenpide-ehdotuksemme painottuvat julkisiin rakennuksiin. Tämä ei kuitenkaan sulje pois yhteistyötä yksityisen sektorin kanssa, vaan pikemminkin toivomme sitä. Samoin tulevan ohjelmakauden aikana kehitettävät ratkaisut ovat tietenkin hyödynnettävissä rakennuksissa omistajatahosta riippumatta, aivan samoin kuin Kosteus- ja hometalkoiden tai pian voimaan tulevan kosteusasetuksen keinovalikoimat ovat kaikkien kiinteistönomistajien käytössä. Samoin sisäilmasta kärsiviä hoidetaan riippumatta siitä, pystytäänkö yhteys oireiden ja altisteiden välillä osoittamaan. Tarkemmin yksityisomistuksessa olevien kiinteistöjen sisäilmaongelmien erityisiin kysymyksiin emme kuitenkaan tällä ohjelmalla nyt mene.

Sisäilmaongelmaisia rakennuksia esiintyy ympäri maailman. Ongelmista aiheutuvat terveyshaitat tiedostettu erityisesti Pohjoismaissa ja Pohjois-Amerikassa. Esimerkiksi Ruotsissa on vuonna 2011 raportoitu, että arviolta yhdessä kolmasosassa ruotsalaisista rakennuksista on kosteusvaurio — homeenkasvua tai pahaa hajua — jolla voi olla vaikutusta sisäympäristöön. Kosteutta ja hometta esiintyi enemmän pientaloissa.

Suomessa julkisessa rakennuskannassa on tällä hetkellä huomattava määrä investointitarpeita. Rakennuskannan liian suuri määrä suhteessa palvelutarpeeseen, rakennuskannan ikärakenne sekä epätarkoituksenmukaiset tilat näkyvät muun muassa rakennusten vajaana

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

käyttöasteena — noin 8—10 prosenttia rakennuskannasta on tyhjillään — ja korjausvelkana, jonka on arvioitu olevan noin 5 miljardia euroa. Tämä selittää osin sisäilmaongelmien sitkeyttä ja vaikeutta päästä niistä eroon.

Arvoisa puhemies! Terveet tilat 2028 -hankeryhmä koostuu asiantuntijoista, jotka ovat olleet ratkaisemassa rakennusten kosteus- ja homehaitoista aiheutuvia ongelmia jo pitkään. Yhteistyö kuntien ja niiden edustajien kanssa on mahdollistanut kuntien kokemuksiin perehtymisen. Osa kuntien kokemuksista on hyviä, ja niissä on käytetty toimintatapoja, joita on tarpeen saada tiedotettua ja monistettua erikokoisten kuntien käyttöön. Osa kokemuksista alleviivaa vaikeuksia ja ongelmien laajuutta harmillisen selkeästi.

Hyviä kokemuksia yhdistää toimintatapa, jossa yhtä rakennusta ja sen kunnosta saatavia tietoja tarkastellaan suhteessa kunnan kiinteistöstrategiaan ja palveluverkkoon kokonaisuutena. Tietoja kiinteistön kunnosta ja palveluverkosta sekä käyttäjäpalautetta on arvioitu kunnissa moniammatillisissa yhteistyöryhmissä ja ratkaisuja etsitty.

Sisäilmaongelmaisissa rakennuksissa esiintyy usein monia tekijöitä yhtä aikaa, ja niiden tunnistaminen edellyttää asiantuntemusta ja kokemusta, jota ei aina ole saatavilla tai jota ei osata hyödyntää riittävästi. Kokemusten mukaan muun muassa strategisen, kokonaisvaltaisen näkemyksen puute jarruttaa kuntien rakennuskannan pitkäjänteistä kehittämistä. Myös muun muassa kuntien poliittiseen päätöksentekoon liittyvät tekijät ja kiristynyt kuntatalous ovat nousseet esille syitä haettaessa.

Arvoisa puhemies! Nyt Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelmassa ehdotetaan siirtymistä kokonaisvaltaiseen kiinteistöjen tarkasteluun sekä terveyshaittoihin puuttumisen tehostamiseen. Ehdotamme, että vuonna 2018 työ aloitetaan tehostamalla sisäilmasta kärsivien apua ja tukea. Työtä jatketaan koko ohjelmakauden ajan kohti tavoitevuotta 2028, jolloin oppilaitokset, päiväkodit, hoitolaitokset ja muut julkiset rakennukset ovat terveelliset ja turvalliset käyttää. Tämä on ohjelman tavoite. Tähän päästään palvelutarvelähtöisen ja kestävä kiinteistönpidon sekä rakennusten ennakoivan ylläpidon käytäntöjä vakiinnuttamalla, toimintamallilla, joka vastaa tällä hetkellä kunnissa käytössä olevia parhaita käytänteitä. Toimenpide-ehdotukset sisältävät ehdotuksen toimintamallien kehittämiseksi.

Hyvien esimerkkien mukainen malli edellyttää toimiakseen, että kunnassa on kiinteistöstrategia ja palveluverkkosuunnitelma tehty sekä säännölliset kiinteistökatsaukset ja käyttäjäpalautteen kerääminen ovat toimivaa käytäntöä. Rakennusten suunnitteluvaiheessa on mahdollista koota eri tahoja mukaan käyttäen esimerkiksi allianssimallia ja hyödyntäen elinkaarimalleja. Näistä on mielenkiintoisia esimerkkejä, joissa on pystytty ottamaan paremmin huomioon myös kiinteistön toiminnalliset mahdollisuudet, kuten vaikkapa uuden aikaisen opetussuunnitelman toteuttamista tukeva oppimisympäristö tai erilaiset monikäyttötilat. Hyviin käytäntöihin perustuva malli tehostaisi myös osaamisen lisäämistä muun muassa sisäilmaongelmien tunnistamiseksi ja ongelmiin puuttumiseksi. Tämä puolestaan tarkoittaa tiedotuksen ja koulutuksen tehostamista esimerkiksi rakennusfysiikan, terveydenhoidon ja hankinta- sekä tilaajaosaamisen alalla.

Arvoisa puhemies! Ohjelmassa keskitytään myös siihen, että sisäilmasta kärsiviä autetaan ja tuetaan muun muassa vahvistamalla neuvontaa sekä ihmisille suoraan että heitä auttaville ammattilaisille. On tärkeää, että sisäilmasta kärsivien koko hoitopolku tehdään näkyväksi ja jokaiselle saavutettavaksi nykyisin käytettävissä olevin keinoin. Sisäilmasta sairastuneiden tilanteen tukemiseksi pitkällä aikavälillä tarvitaan työtä hoitopolkujen sujuvoittamiseksi itsehoidosta perusterveydenhuoltoon, erikoissairaanhoidon ja toimivaan kun-

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

toutukseen. Samoin sisäilmasta kärsivien sosiaaliturvassa on vielä selvittämistä, jotta mahdolliset puutteet tunnistetaan ja korjataan.

Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelman valmistelun tilanteesta keskustellaan tästä päivästä alkaen. Kuulemisvaiheen alkamisesta tiedotamme joulukuun puoliväliin mennessä, kun tekninen julkaisutyö on valmis. Kuulemisvaihe on laaja: se siis alkaa tänään eduskunnassa, mutta laajuus tulee näkyväksi, kun toimeenpanosta vastaavat kunnat, sidosryhmät, eri alojen asiantuntijat sekä kansalaiset koko maassa pääsevät tähän kuulemiseen osallistumaan.

Hankeryhmä ehdottaa, että toimenpideohjelman toteutus organisoidaan mahdollistamalla tiivis yhteistyö ministeriöiden ja niiden hallinnonalan virastojen, aluehallintovirastojen, Suomen Kuntaliiton, kuntien ja Senaatti-kiinteistöjen kesken sekä muun muassa rakennus- ja kiinteistöalan, sosiaali- ja terveysalan sekä opetusalan sidosryhmien osallistuminen varmistamalla. Hankeryhmän näkemys on, että eduskunnalla ja erityisesti tarkastusvaliokunnalla on tärkeä rooli parlamentaarisessa keskustelussa ja toimeenpanon seurannassa alusta aina hankkeen loppuun asti.

Toimenpideohjelmassa kustannuspaineet on tunnistettu. Valtion rahoitus kiinteistön omistajille ei sisälly toimenpideohjelmaan. Sen sijaan työn aikana selvitetään kuntien käytössä olevia keinoja kiinteistön kuntoa edistävien hankkeiden toteutukseen. Tämän eteen tullaan tekemään yhteistyötä heti toimeenpanokauden alusta alkaen. Työ perustuu vireillä olevan Kuntien rakennuskannan kehitys- ja säästöpotentiaali -hankkeen tuloksiin, jotka ovat käytettävissä vuoden 2018 alussa. Nämä tullaan ottamaan huomioon Terveet tilat -toimenpideohjelmatyön viimeistelyssä.

Hankeryhmän toimenpide-ehdotukset kattavat pääosin sosiaali- ja terveysministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, ympäristöministeriön ja valtioneuvoston kanslian toimialoille kuuluvia tehtäviä. Työ on ensisijaisesti sopeutettava ministeriöiden normaaleihin tehtäviin, ja mikäli lisärahoitus on tarpeen, se on ohjattava käsiteltäväksi kehys- ja talousarviomenettelyssä. Tiedot tarkentuvat valmistelun edetessä asianomaisessa ministeriössä.

Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu tänään eduskunnassa on ensimmäinen keskustelutilaisuus syksyn 2017 aikana valmistellusta toimenpideohjelmaehdotuksesta ja sellaisenaan meille erittäin tärkeä ohjelman viimeistelytyössä. Hankeryhmän toimikausi päättyy helmikuun 2018 lopussa. Seuraavat kuukaudet joulukuusta alkaen on käytännössä varattu ehdotuksista tiedottamiseen ja kuulemiseen. Ohjelmaehdotuksesta odotetaan laajaa palautetta, jonka perusteella hankeryhmä viimeistelee ohjelman toimeenpantavaksi keväällä 2018 alkavalla kymmenvuotiskaudella. Tässä siis riittää toimeenpantavaa usealle hallituskaudelle.

Puhemies Maria Lohela: Nyt voidaan siirtyä debattiin. Pyydän siihen osallistumaan haluavia ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. Käydään keskustelua 2 minuutin puheenvuoroin kello 15:een saakka ja siirrytään sitten minuutin puheenvuoroihin. — Edustaja Hassi aloittaa, olkaa hyvä.

14.14 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että tämä ohjelma on aloitettu pääministerin johdolla. Toivottavasti nyt myös toteutetaan viime eduskunnan tarkastusvaliokunnan nimeämät toimenpiteet ja myös lopetetaan sairastuneiden leimaaminen luulotautisiksi.

Tänään on julkaistu ammattiliitto SuPerin yhdessä Turun yliopiston kanssa tekemä tutkimus sisäilmaongelmista ammattiliiton jäsenten työpaikalla, ja vastaavahan on aikaisem-

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

min tehty myös Tehyn ja OAJ:n jäsenistä. Niiden tutkimusten tulosten mukaan homeen haju työpaikalla korreloi tilastollisesti merkitsevästi paitsi astman myös useiden muiden sairauksien kanssa, kuten niveloireiden, lihas- ja selkäkivun, kroonisen väsymysoireyhtymän ja useiden neurologisten oireiden kanssa. Uusi havainto on, että viemärin hajulle altistuminen korreloi vieläkin useamman sairauden kanssa kuin homeen hajulle altistuminen. Näissä tutkimuksissa on siis otettu sairauksina huomion vain lääkärin nimeämät tai toteamat sairaudet.

Tiedämme, että monet kosteusvauriorakennuksissa muhivat mikrobit tuottavat hyvin voimakkaita toksineja. Sairastumisten vähättely ja korjausten tekeminen muka säästään puolivillaisesti ei säästä vaan lisää julkisen sektorin kustannuksia, koska se johtaa siihen, että sairastuneet joutuvat jatkamaan altistumistaan, mikä vähentää työntekoa, lisää työstä poissaoloa ja ennen aikaistaa eläkkeelle jäämisiä. Sairastumisten vähättely myös hidastaa puutteiden korjaamista rakennuspuolella. Kaikkein pahinta on se, että korjausten viivyttely ja tekeminen puolivillaisesti sairastuttaa lapsia ja nuoria. Juuri nuorissa ikäluokissahan astma ja tulehdukselliset suolistosairaudet [Puhemies koputtaa] yleistyvät kaikkein selvimmin.

Pidän hyvin tervetulleena ministeri Tiilikaisen toteamaa siirtymistä kokonaisvaltaiseen kiinteistöjen hoitoon.

14.16 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Tiilikaista tämän todella tärkeän asian nostamisesta tänne eduskuntaan ja tuoreeltaan sen kertomisesta, mitä hallitus on tekemässä.

Viime vaalikaudella edustaja Braxin johtama tarkastusvaliokunta teki erittäin pitkän ja perusteellisen työn home- ja kosteusongelmien kartoittamiseksi ja valmisti myös ison ohjelman, jonka eduskunnan täysistunto hyväksyi, mitä pitäisi tehdä. Sitä on nyt pantu toimeen. Mutta voi sanoa, että toimeenpanossa edelleenkin on useita asioita hoitamatta, ja ne liittyvät muun muassa siihen, millä tavalla koulutetaan alan toimijoita käyttämään sellaisia rakennusratkaisuja ja rakennusaikaisia työtapoja, jotka vähentäisivät tätä kosteus- ja homeongelmaa. Hälyttäväähän tässä on se, että nämä ongelmat koskevat ei vain vanhaa asuntokantaa tai vanhaa rakennuskantaa vaan uusia, muutama vuosi sitten valmistuneita rakennuksia.

Viimeksi Jätkäsaaresta on esimerkki, jossa puukerrostalo oli rakennettu ilman, että olisi tehty suojausta sateiden varalta. Nyt ollaan uudessa huippukohteessa, jonka piti olla esimerkki suomalaisesta laaturakentamisesta, homeongelman kanssa tekemisissä. Se on järkyttävää.

Yli tuhat koulua kärsii näistä ongelmista. Niin kuin täällä edustaja Hassi sanoi, on tavatonta ajatella, että me pakotamme sekä opettajia että oppilaita vaarantamaan terveytensä, jotta voivat tehdä sen työn, joka heille on annettu.

Tarkastusvaliokunta kävi näitä toimia lävitse nyt hallituksen viime vuoden vuosikertomuksen yhteydessä ja päätyi siihen havaintoon, että nykyiset toimet eivät tule riittämään. Täytyy käydä lävitse myös vastuut. On selvästi liian vähäiset seuraamukset siitä, että tehdään sutta ja sekundaa tai ei tehdä näitä kunnollisia ylläpitoja valmistuneissa rakennuksissa. Siksi valiokunta esittää eduskunnalle, että eduskunta edellyttäisi, että hallitus käy vastuusuhteet lävitse ja tekee lainsäädäntöesityksiin tarvittavat muutokset, [Puhemies koputtaa] jotta vastuut tulevat kovemmiksi.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

14.19 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Voin yhtyä tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja Heinäluoman näkemyksiin ja todella onnitella hallitusta siitä, että tämä asia on nostettu tällä tavalla pitkäjänteisen työn ohjelmaksi. Tämä on pitkäjänteinen työ, mitä tässä nyt tarvitaan todellakin Suomessa.

Kiinnitän myöskin huomiota siihen, että tämä on hyvin pitkälle hyvän rakentamisen kysymys. Suomessa rakentamisen taso ei ole ollut riittävän hyvä. Tähän täytyy saada parannus, ja se on myöskin rakennusalan ja sen toimijoiden vastuulla.

Tässä tulenkin näihin vastuukysymyksiin, joihin edustaja Heinäluoma viittasi. Jonkun täytyy viime kädessä ottaa vastuu siitä, että meillä on huonoa rakentamista yksittäisissä kohteissa, ja nämä täytyy myöskin selvittää huolella, koska jollei tämmöistä vastuukysymystä ole, niin me emme saa tätä huonon rakentamisen ja ongelmien vyyhtiä ratkaistua.

Todellakin, edelleen, tarkastusvaliokunta teki tässä pitkäjänteistä työtä — tietysti sitä tehtiin myöskin muissa valiokunnissa eduskuntatasolla — ja sitä on jatkettu. Ja todellakin, kun me pääsemme tähän Terveet tilat -ohjelman implementointiin, niin tämä on hyvä asia.

Vielä kiinnitän huomiota lopuksi siihen, että kun on tehty näitä korjauksia hometalouksissa, niin aivan liian usein ne epäonnistuvat. Voi sanoa, että puolet näistä korjauksista epäonnistuu, ja sekin on ongelma, johon pitäisi voida puuttua.

14.20 Silvia Modig vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä sisäilmaongelmat ja niistä sairastuneet ihmiset ovat valtava ongelma. Häpeällisen siitä ongelmasta tekee se, että me emme ole onnistuneet löytämään ratkaisuja. Se ei ole helppoa, koska ongelma on monisyinen. Tässä on kyse sekä rakennuksista että ihmisistä, ja vain jompaan kumpaan ei voi keskittyä. Ihmisten osalta kaikkein tärkeintä on saada diagnoosi, saada hoitoa ja saada kuntoutusta. Nyt käytännössä sairastuneet pahimmillaan kiertävät erikoislääkäriltä erikoislääkärille ja kohtaavat vähättelyä. Pahimmillaan heitä väitetään luulosairaiksi. Hoidosta ja kuntoutuksesta on turha haaveilla.

Me tarvitsemme klinisen tutkimusyksikön, joka pystyy auttamaan diagnoosien luomisessa ja rakentamaan hyviä hoitoketjuja. Ympäristövaliokunta on kiinnittänyt tähän asiaan huomiota ja on nähnyt, että esimerkiksi Turussa olisi mahdollisuus perustaa tämmöinen tutkimusyksikkö, joka voisi siten hyödyttää koko Suomea.

Rakennusten osalta hirveän usein me pysähdymme puhumaan korjausvelasta. Se on aivan totta, se on valtava, ja siihen pitää kuntien pystyä tarttumaan. Mutta jos me ajattelemme, että me pelkästään osoitamme määrärahoja korjausvelan taittamiseksi tai edes puramme ja rakennamme uutta tilalle, me menemme ojasta allikkoon, koska meidän ongelma ei ole pelkästään siinä huonossa rakentamisen laadussa vaan siinä, että meillä ei ole osaamista kiinteistöjen ylläpidossa. Jyväskylästä saamme hyvän esimerkin siitä toimintamallista, jolla kunta pystyy omia kiinteistöjään ylläpitämään ja reagoimaan kuullessaan huolista. Mutta pahimmillaan me laitamme korjausrahaa korjataksemme väärin.

Sanotaan suoraan, että tässä ovat niin isot rahat kyseessä, että on monia tahoja, jotka eivät haluakaan ongelmien syiden paljastuvan, koska joku on vastuussa siitä, että asiat tehdään huonosti. Välillä se, että korjattaisiin oikein, olisi sama kuin myönnettäisiin, mitä rakennettiin alun perin väärin. Toivon, että tämä asia ei jää puheen tasolle vaan voimme löytää käytännön tekoja, määrärahoja: aloitetaan esimerkiksi tästä klinisestä tutkimusyksiköstä.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

14.22 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri otti tärkeän asian tässä esille. Tarkastusvaliokunta on todellakin puuttunut tähän. Niin kuin edustaja Modig tässä mainitsi, ympäristövaliokunnassa kiinnitimme huomiota tällaiseen kliiniseen yksikköön, joka saataisiin liikkeelle 500 000 eurolla, siis aloituspanostuksena, jotta saadaan diagnostiikka, hoitoketjut ja mittaukset kuntoon.

Aika paljon tässä keskustelu kääntyy kouluihin ja päiväkoteihin — erittäin tärkeää. Nostan myös varuskunnat yhtenä näkökulmana. Suurhometalkoot varuskunnissa olisivat paikallaan. Ei voi olla oikein, että nuoret miehet ja naiset, jotka menevät velvollisuuttaan hoitamaan, joutuvat homeelle alttiiksi ja mahdollisesti joutuvat keskeyttämään, niin kuin moni on joutunut keskeyttämään palveluksen sen takia, että ilma ei ole kunnossa.

Kunnissa on erilaisia käytäntöjä. Yksi asia, joka pitää olla jokaisessa kunnassa kunnossa, on se, että on ketju, mitä kautta voi kertoa havaitsemistaan ongelmista eteenpäin ilman, että ikään kuin leimautuu tai syyllistetään siitä, että nostaa epäkohdan esiin. Tässä on kymmenien-, satojentuhansien oppilaiden ja henkilökuntaan kuuluvien ihmisten terveydestä kysymys. Täytyy olla kanava, jota kautta voi asiallisesti ilmoittaa eteenpäin ja ilmoitus otetaan asiallisesti vastaan ja ryhdytään tarkistuksiin sen mukaisesti.

Vielä yhtenä näkökulmana: Kunnat ovat tässä avainroolissa. Kunnat tekevät myös erinäköistä kuntamarkkinointia — olen itsekin ollut kaupungin markkinointipäällikkönä vastaamassa viestinnästä ja markkinoinnista. Kannustan jotakin suomalaista kuntaa brändämään itsensä homeettomaksi kunnaksi, sille on tilausta.

14.24 **Susanna Huovinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan minäkin kiittää siitä, että hallitus tuo tämän asian kokonaisvaltaisella otteella — niin kuin ministeri Tiilikainen tässä omassa esittelypuheenvuorossaan totesi — nyt eduskunnan käsittelyyn, mutta samanaikaisesti haluan tietenkin ehkä kysyäkin, minkä vuoksi tämä kuluu kaksi vuotta hallituksen toimikaudesta on näiden asioiden suhteen ollut varsin passiivista aikaa.

Olen Eduskunnan allergia- ja astmaverkoston puheenjohtaja, ja tuon verkoston nimissä teimme viime keväänä kirjallisen kysymyksen, jossa kysyimme muun muassa ennaltaehkäisemisen, varhaisen havaitsemisen ja yhdenmukaisten hoitoketjujen perään. Olen tietenkin todella iloinen, että hyvin pian tämän meidän kirjallisen kysymyksemme jälkeen pääministeri kutsui kerrotusti sitten koolle asiantuntijoiden joukon ja nyt juna etenee.

Haluaisin myös tiedustella, että kun pidätte näitä asioita selvästikin hyvin tärkeinä, niin minkä vuoksi sitten juuri tämän vuoden alusta lukien päätettiin itse asiassa lopettaa ARAn korjausavustusjärjestelmä juuri terveyshaittojen poistamiseksi. Eikö nimenomaan tällaisilla taloudellisilla tukimuodoilla pystyttäisi sitten auttamaan niitä henkilöitä, jotka ovat esimerkiksi sairastuneet näissä tiloissa?

Puhemies! Itse koen, että hyvä sisäilma on meille kaikille perusoikeus ja meillä ei ole varaa jättää ihmisiä altistumaan turhaan huonolle sisäilmalle. Tiedämme tuloksista, että oppimistulokset heikkenevät, tulee poissaoloja, ja tämä on myös työturvallisuuskysymys. Riski syrjäytymiselle yhteiskunnasta on todella suuri silloin, jos sairastutaan.

Toivoisin, että näihin esittämiini kysymyksiin hallitukselta saisimme keskustelussa vastauksia.

14.27 **Martti Mölsä sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nykyisten määräysten mukaan ilmanvaihto suunnitellaan 2—3 prosenttia alipaineiseksi. Oman käsityk-

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

seni mukaan yksi suurimpia ellei suurin tekijä home- ja kosteusongelmissa on ilmanvaihto, joka suunnitellaan alipaineiseksi. Tästä seuraa se, että rakenteissa kosteus tiivistyy, varsinkin talvella, kun ilmavirrat eivät pääse poistumaan ulospäin, jolloin kuivuminen tapahtuisi normaalisti, vaan alipaine vetää kosteuden rakenteisiin ja sisällepäin ja toinen tekijä on, että homeitiöt leijuvat tällöin paremmin huonetilaan päin.

Ympäristöministeriön uuden rakennuksen sisäilmastosta annetun asetuksen, joka on annettu viime vuonna 7.10. ja tulee 1.1.18 voimaan, 20 §:n mukaan "erityissuunnittelijan on suunniteltava rakennuksen ulko- ja ulospuhallusilmavirrat siten, että ne ovat tasapainossa". Mielestäni tässä on yksi korjaus siihen oikeaan suuntaan, millä voidaan saavuttaa sitä, että kosteus rakenteissa liikkuu oikeaan suuntaan ja homeitiöitä ei leiju siellä huonetilassa. Arvoisa ministeri Tiilikainen, onko tämä, että asetusta on tähän suuntaan lähdetty muuttamaan, yksi tunnustus nyt ympäristöministeriön suunnasta siihen suuntaan, että ilmanvaihtoa tulee muuttaa ylipaineiseksi?

14.28 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen toimenpideehdotus on ihan hyvä, mutta nyt tarvittaisiin nopeita toimenpiteitä ja myös euroja. Näitä toivotaan kentällä pikaisesti, ei voi enää odottaa. Nuoriso on Suomen tulevaisuus, mutta on harmillista, että ympäri Suomea monet lapset kamppailevat homeisten ja kosteusvaurioiden rakennuksien sisällä ja yrittävät samalla opiskella.

Otetaanpa esimerkki kotikaupungistani Lahdesta: Jo joka viides Lahden peruskoululainen opiskelee väistötiloissa. Lahdessa on peruskoulussa 10 200 oppilasta, joista väistötiloissa on 2 140, ja nyt osa väistötiloistakin on kosteusvaurion alaisia. Veroja joudutaan nostamaan, jotta päästäisiin näistä ongelmista eroon, tehdään koko ajan korjausrakentamista, rakennetaan uusia koulujakin meillä Lahdessa, mutta ei riittä, rahat eivät aina riitä. Tässä toivottaisiinkin valtiota mukaan näihin hometalkoisiin, että saataisiin nämä tilat tehtyä terveiksi.

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan vuonna 2012 julkaistun raportin mukaan kosteus- ja homevaurioihin liittyvien terveyshaittojen vuosikustannusten arvioidaan olevan noin 450 miljoonaa euroa, kun mukaan lasketaan oireet, sairaudet, tutkiminen sekä työkyvyn ja -tehon menetys. Laskennan vaikeutta kuvaa, että ylähaarukka on jopa miljardissa eurossa. Eikö voisi tähän nyt panostaa? Raportin mukaan miljardin kertapanostus merkittävästi kosteus- ja homevaurioituneiden rakennusten korjaamiseksi maksaisi itsensä takaisin kolmessa vuodessa — kolmessa vuodessa. Nyt valtion pitäisi tulla mukaan ja tehdä hometalkoot ja laittaa rahaa liikenteeseen. [Eduskunnasta: Oliko se teillä vaihtoehtobudjetissa?]

14.30 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Tämä asia on liian monelle koululaiselle liian tuttu kysymys. Omassa kunnassani Kirkkonummella Gesterbyn koulukeskuksen pihalle tuli muutama viikko sitten rivi parakkeja, tilapäisiä koulukontteja. Naapurikunnassa Siuntiossa on kohta 75 prosenttia lapsista tilapäisissä tiloissa. Jotain olisi siis tehtävä.

Pitäisi olla selvää, että hidasta kunnallista päätöksentekoprosessia ei korvata sillä, että rakennusaikataulusta karsitaan. Pitäisi olla selvää, että uskalletaan käyttää laatumittareita hankinnoissa. Pitäisi olla selvää, että uskalletaan hylätä alihintainen tarjous. Pitäisi olla selvää, että viimeistään silloin, kun eristeet tulevat työmaalle, rakennustyömaa on myöskin huputettu. Pitäisi olla selvää, että se henkilö, joka koordinoi huoltotyötä, on myöskin ollut mukana suunnittelu- ja rakentamisvaiheessa.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

Ja lopuksi: kuntotutkimus on sellainen asia, johon ei turvauduta silloin, kun ongelmat ilmenevät, vaan huoltoprosessin aikana. Kun kulkee Helsingissä, katsoo ravintoloiden ovia, niin siellä on hymiö merkinä siitä, että tämä keittiö on puhdas, täällä on turvallista syödä. Miksi meillä ei ole samanlaista merkintää rakennuksissa? Jos rakennus, joka on käynyt joka viides vuosi läpi kuntotarkastuksen ja jossa vaikka joka toinen vuosi on käynyt homekoira, on selvinnyt tästä tarkastuksesta, se saa hymiön oven pieleen. Silloin isän tai äidin on turvallista jättää sinne lapsi aamulla tietäen, että siellä on turvallista olla. Mitä sanotte, ministeri Tiilikainen, voisiko tällaista ajatusta yrittää viedä eteenpäin?

Ärade talman! Konditionsgranskningar ska inte vara någonting vi tar till först då problem uppkommer, utan det ska vara en kontinuerlig process, och jag föreslår att vi inför en märkning för sådana byggnader som har gått igenom en kontinuerlig konditionsgranskningsprocess och till exempel ett besök av en mögelhund med några års mellanrum. På det sättet kan man med gott samvete, med lugn i sinnet lämna sitt barn [Puhemies koputtaa] till exempel på ett dagis, om man ser det här märket på dörren. [Puhemies koputtaa] Vad säger ni, minister Tiilikainen, om ett sådant förslag? [Silvia Modig: Jag tycker det är ett bra förslag!]

14.33 Mirja Vehkaperä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Turvalliset ja terveet julkiset tilat ovat kaikkien suomalaisten oikeus, puhutaanpa lapsista, vanhuksista tai erityisesti työntekijöistä, jotka julkisella sektorilla toimivat. Rakennusten kosteus- ja homevauriot, nämä sisäilmaongelmat, ovat hyvin henkilökohtaisia kokemuksia. Toinen altistuu ja sairastuu herkemmin kuin toinen. Esimerkiksi käytettävät siivous- ja puhdistusaineetkin voivat vaikuttaa siihen, miten julkisissa tiloissa altistutaan esimerkiksi astmalle. Väitän, että meillä on kaikilla sektoreilla parantamista, niin rakennusten suunnittelussa, toteutuksessa, rakentamisessa, rakennusten kunnossapidossa, käytössä ja puhdistamisessa. Yhtä lääkettä ei varmastikaan ole, mikä pitäisi saada kuntoon, minkä jälkeen me sitten pääsisimme kaikista ongelmista.

Meillä on ympäri maan paljon tarpeita, joista me kaikki kuntapäätäjät ja myöskin valtiovalta olemme vastuussa, että saadaan lisää rahoitusta näiden ongelmaisten rakennusten korvaamiseen. Meillä Oulussa pohditaan koko ajan, saadaanko ongelmallisia tiloja ikinä kuntoon vai pitäisikö ne laittaa pillareilla kasaan ja rakentaa uutta. Tämä on se ongelma, jota koko ajan mietitään.

Ministeri nosti esiin elinkaarimallin, jolla juuri pystytään turvaamaan se, että rakentaja pysyy koko ajan mukana rakennuksen käytössä ja siinä arjessa, etteivät perävalot vain vilku sen jälkeen, kun rakennus on tehty, vaan ollaan mukana käytössä ja huollossa ja kunnossapidossa koko sen rakennuksen käytön ajan. Hallituksella on juuri parhaillaan menossa puurakentamisen ohjelma, johon on miljoonatolkulla rahaa. Tulisiko juuri tästä puurakentamisesta Suomelle se valtti? Meillä on hyviä malleja, Pudasjärvellä esimerkiksi hirsikampuksen osalta on turvallinen, terve, hyvä ilmanlaatu todettu jo parhaillaan. Puurakentamisesta [Puhemies koputtaa] varmaan saadaan myöskin vientituote.

14.35 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmiset ansaitsevat terveelliset ja turvalliset tilat. Se on jo perusoikeus, ja tämä huoli on koko eduskunnan yhteinen. On tärkeää, että hallituksella on tämä home- ja kosteustalkoohanke nyt käynnissä. Kuten tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja Heinäluoma totesi, kuitenkin on todella

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

paljon tekemistä siinä, että ne viime kaudella hyväksytyt kymmenen tärkeää pontta tulisivat toteen.

Yksi kysymys on juurikin vastuut ja rakentamisen laatu, muun muassa maankäyttö- ja rakennuslakiuudistukset ja monet muut uudistukset, jotka vaativat parempaa laatua niin, ettei rakenneta sutta ja sekundaa niin, että jopa uudetkin rakennukset kärsivät nopeasti home- ja kosteusvaurioista. Yksi keskeinen kysymys on muun muassa rakentamisen aikainen kosteussuoja, jota tulee paremmin edellyttää rakentajilta. Pyytäisin ministeriltä arviota lainsäädäntöhankkeiden etenemisestä.

Sitten toinen keskeinen kysymys, homeoireista kärsivien ihmisten oikeudet tulla kuulukuksi ja ymmärretyksi ja saada selkeää hoitoa. Olisi tosi tärkeää, kuten ympäristövaliokuntakin on esittänyt, että tulisi oma hoitoyksikkönsä kosteusoireista kärsiville ihmisille, että he saisivat nopeasti diagnoosin ja hoitoa.

Kolmanneksi nostan sen seikan esiin, että monta kertaa vauriot etenevät liian pitkälle, ennen kuin ihmisten oireilua otetaan todesta. Kysynkin, millä tavalla hallitus edistää sitä, että oirekyselyt, kuten esimerkiksi THL:n laatima oirekysely, otetaan työkaluksi käyttöön ihan kaikissa meidän julkisissa tiloissamme, jotta siinä tilanteessa, kun henkilökunnalta, oppilailta, lapsilta, työntekijöiltä tulee sitä oireilua selkeästi ilmi oirekyselyn kautta, tartutaan toimeen ripeästi.

14.37 Riitta Myller sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan oikeutetusti kysytään, mikä on vialla, kun uudisrakennuksissa ja vasta korjatuissa rakennuksissa on näitä kosteus- ja homeongelmia. Näistä on puhuttu todella kauan, ja sinäkin aikana, kun näistä on puhuttu, uusia ongelmia ilmenee. Tästä syystä on varmasti erinomaisen hyvä, että tällainen johdonmukainen hanke otetaan, jossa parhaita käytänteitä käytetään hyväksi eri kunnista, millä tavalla nämä ongelmat on saatu sitten selätettyä. Meillä ovat päiväkodit, koulut, muut julkiset rakennukset erittäin isoissa ongelmissa, eivätkä rakennukset niinkään vaan ne, jotka niitten rakennusten sisällä tekevät päivätyötä. Lasten ja nuorten ja aikuisten, esimerkiksi opettajien, terveyden kannalta nämä ovat hyvin ongelmallisia.

Kun tämä asia on akuutti ja sille aidosti pitää saada myöskin korjausta, sosiaalidemokraatit ovat omassa vaihtoehtobudjetissaan esittäneet 100 miljoonan euron rahoitusta siihen, että ikään kuin siemenrahana kunnille tarjotaan nyt liikkeellelähtöä tässä ja nyt näitten asioiden korjaamisessa. On aivan selvää, että pelkästään se korjausraha ei auta, jos asiat tehdään huonosti. Myös koulutuksen, säädösten pitää olla riittävän hyvät. Mielestäni tämä hymiöajattelu oli hyvä siitä, että jatkuvasti seurattaisiin, että tilat ovat terveet ja turvalliset. Mutta siihen tarvitaan nimenomaan niitä parhaita käytänteitä ja niitten jalkauttamista sinne kuntatasolle ja rakennusten terveyteen.

14.39 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitosta Sipilän hallitukselle siitä, että sisäilmaongelmiin nyt puututaan. Liian monen suomalaisen terveys on tuhattu julkisten tilojen sisäilmaongelmien takia: lapset, opettajat, sairaanhoitajat, edustaja Kiuru nosti esille varusmiehet, puhumattakaan sairaista ja vanhuksista, jotka ovat usein sängynomia ja joutuvat olemaan tällaisissa tiloissa. Näihin pitää puuttua.

Mutta haluan antaa kyllä ministeri Tiilikaiselle, jälleen kerran, kiitosta siitä, että te olette näihin asioihin puuttunut. Juuri viime viikon lopulla teitte kosteudenhallinnasta uuden asetuksen, ja sillä nimenomaan puututaan tähän. Entisenä ruokaministerinä ministeri Tiilikainen käytti meillä jaostossa erinomaisen esimerkin: hän kertoi, miten ruuan kylmäket-

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

justa huolehditaan, että se ei saa missään vaiheessa katketa, mutta miten on tähän asti tapahtunut rakentamisen kuivaketjun kanssa? Se on katkennut useissa kohdissa, niin kuin täällä tuotiin esille, mutta jatkossa tämän erinomaisen kosteudenhallinta-asetuksen, jonka ministeri Tiilikainen viime perjantaina hyväksyi, myötä tähän puututaan. Tämä on merkittävä muutos, ja toivottavasti tällä tullaan pystymään vastaamaan niihin ongelmiin tulevaisuuden rakentamisessa.

Osa ongelmista johtuu rakentamisesta — märkä betoni, siihen tietynlainen liima, muovimatto ja niin poispäin aiheuttavat ongelmia — mutta osa on myös käytön aikaisia ongelmia, esimerkiksi huollon laiminlyönnit, ylläpidon laiminlyönnit, ilmanvaihdon huoltamattomuus taikka vääränlainen käyttö, ja sen takia me tarvitsisimme entistä vahvemmin myös tällaista huoltokirja-ajattelua, että seurattaisiin, mitä siellä kiinteistöissä tapahtuu. Meillä on jo tällä hetkellä, esimerkiksi Hyvinkäällä, [Puhemies koputtaa] joutsenlippupäiväkot, joka on rakennettu erinomaisella tavalla. Kannustan kaikkia tutustumaan siihen.

14.41 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me puhumme kyllä ihan todellisesta ongelmasta, ja minusta on erittäin hyvä, että eduskunta nyt keskustelelee sisäilmaongelmista. Mutta on tietysti vähän mielenkiintoista käydä tätä keskustelua, kun tätä toimenpideohjelmaa ei meillä nyt täällä ole vielä saatavilla, tai jos ymmärsin oikein, niin se valmistuu vasta muutaman viikon kuluttua.

Joka tapauksessa tässä on ihan hyvä ajatus siitä, että kuntien rakennuskannan parantaminen saadaan nyt vihdoinkin, ehkä toivottavasti, valmiiksi jopa 2028 loppuun mennessä, mutta kyllä kymmenen vuotta on aika pitkä aika. Me tiedämme, että useissa kunnissa on jo näitä sisäilmaongelmien ratkaisuja ruvettu tekemään päiväkodeissa, kouluissa, sairaaloissa, kun me useimmat olemme kuntapäättäjinä ja näiden ongelmien kanssa painiskelemme.

Itse asiassa vähän samaa asiaa olisin halunnut kysyä ministeriltä, kuin mihin edustaja Lehto tässä jo aikaisemmin viittasi, eli rahoituksesta. Onko teillä tässä toimenpideohjelmassa, ministeri, tarkoitus osoittaa jotakin rahoitusta kunnille näiden sisäilmaongelmien ratkaisemiseksi? Myös vasemmistoliitto on ehdottanut 100 miljoonalla eurolla tukemista, jotta näitä julkisia tiloja saataisiin kunnissa korjattua. Minä uskon, että suurilta osin kuitenkin raha on se, mikä ratkaisee. Kuntien talous on erittäin huonossa kunnossa, enkä minä usko, että millään kunnalla tai kenelläkään meistä kuntapäättäjistä olisi sellaista halua olla korjaamatta näitä ongelmia ja olla puuttumatta niihin, mutta useimmista kunnista joka tapauksessa se rahoitus puuttuu.

Haluan vielä mainita näistä väistötiloista. Toivon, että kaikissa kunnissa väistötilat, joissa oppilaat ja päiväkotilapset ovat, voisivat olla myöskin asianmukaisia. Omassa kotikaupungissani Riihimäellä muun muassa yksi päiväkotiryhmä on siirretty kerrostalokolmiin, enkä näe, että se on kenenkään edun mukaista.

14.43 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella tämä tarve eduskunnassa nähtiin, ja silloin kesäkuun alussa oli se laaja pyöreän pöydän keskustelu, ja kiitänkin ministereitä siitä, että niin kuin silloin puhuttiin, olette tarttuneet tähän toimenpideohjelmaan rivakasti.

Niin kuin me tiedämme, tämä on erittäin erittäin laaja ongelma. Sekä rakennukset että eri-ikäiset ihmiset eri puolilla Suomea voivat todella pahoin, ja altistumisen ja sairastumisen jälkeen he voivat pahoin muuallakin kuin siinä kyseisessä rakennuksessa. On erittäin tärkeää, että ihmiset otetaan vakavasti, heitä kuullaan, heidän ongelmiinsa vastataan ja tar-

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

tutaan. Kysyisinkin ministeriltä: kiinnitetäänkö tähän asiaan riittävästi toimenpideohjelmassa huomiota ja ohjeistetaan tällä alueella riittävästi myös toimijoita kunnissa? Eli ihmiset kuullaan ja heidän ongelmansa otetaan vakavasti.

Sitten se, korjataan oikein tai väärin: Käytetään paljon rahaa, mutta ongelmat usein tilkitään vain vähäksi aikaa tiivistysten taa. Yhdeksi akuutiksi tarpeeksi katsoisinkin, että varmistetaan, onko korjaaminen todella riittävä, ja jos se on riittävä, tehdäänkö korjaus riittävällä laajuudella. Tästä olisin myös kysynyt: kiinnitetäänkö tässä ohjelmassa tähän asiaan riittävästi huomiota?

Kuivaketjut, erittäin tarpeelliset. Tullaanko niitä jatkossa vaatimaan kaikkialla?

Sitten hoitoketjut, ja koulutusta tarvitaan myös terveydenhuollon henkilökunnalle.

Mutta tänne sosiaaliturvan puolelle tarvitaan todella pikaisia toimia, koska monet perheet ovat erittäin epätoivoisessa tilanteessa. Vanhemmat ovat paitsi huolissaan lapsista myös taloudellisissa ongelmissa, ja epätoivo on suuri. Kysyisinkin: nyt kun myös kunnat ovat suurissa ongelmissa ja korjaustarvetta ja eurojen tarvetta on erittäin paljon ja valtiolla menee kuitenkin vähän paremmin, eikö valtiovallan tulisi nähdä, että myös tehtäisiin suurempia ja oikein konkreettisia europanostuksia auttaaksemme kuntia? Kristillisdemokraatit ovat myös olleet ehdottamassa 100 miljoonan satsausta tähän.

14.45 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asia on todella tärkeä, sillä joka puolella Suomessa on aivan liian paljon sisäilmaongelmaisia rakennuksia ja sisäilmaongelmista sekä niiden seurauksista kärsivät aivan liian monet ihmiset. Ongelmat on aidosti tunnistettava ja tunnustettava riittävän ajoissa. Siksi omasta mielestäni jokaisessa kunnassa tulisikin olla erilliset monialaiset sisäilmatyöryhmät, jotka sitten pystyisivät reagoimaan ongelmiin riittävän nopeasti.

Sitten muutama asia sinne ohjeeksi:

Suunnitellaan ja rakennetaan Suomeen, nimenomaan suomalaisiin olosuhteisiin soveltuvia rakennuksia, ja toivottavasti ne tehdään tietysti myös suomalaisista materiaaleista.

Toinen asia on se, että kyllä meillä kaikilla autonomistajilla varmaan on niille autoille määräaikaishuollot. Miksei siis rakennuksillakin tulisi olla erilliset huolto-ohjelmat? Huolletaan ja kunnostetaan myös rakennuksia omalla ajallaan ja varataan rakennuksiin myös kunnossapitomäärärahoja ja laaditaan rakennuksille ja rakennusmateriaaleille selkeät hoito-ohjeet ja hoitotoimenpiteet.

Yksi asia, mikä täällä on jo tullut keskusteluissa esiin, on se, että niiden ihmisten, jotka kärsivät sisäilmaongelmista, tulee saada myöskin tukea ja hoitoonpääsy oikea-aikaisesti, ettei pitkitetä sitä.

Oikeastaan haluaisin tiivistää myöskin ohjeeksi tässä, että kyllä suunnittelijoilla, rakentajilla, valvojilla, rakennusten hoitajilla ja omistajilla tulee olla niin paljon ammattitaitoa, että lopputuloksen pitää kelvata ja soveltua myös muillekin, jos se kelpaa meille itsellemme.

14.48 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotikaupungissani Espoossa Tilapalvelut-liikelaitos on kehittänyt uuden tyypikouluratkaisun, jota tullaan hyödyntämään useissa kaupungin väistö- ja lisätilahankkeissa. Ylipäätään kaupungin tavoitteena on, että neljän vuoden aikana saadaan tämä hätäväistötilojen käyttö nolllaan.

Espoon Niipperissä vanha koulu todettiin terveydelle vaaralliseksi vuoden 2016 alussa — olin itsekkin tätä päätöstä tämän koulun purkamisesta tekemässä silloin opetuslautakun-

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

nassa — ja alkuvuodesta 2017 tämä rakennus sitten purettiin ja tyyppikoulurakentaminen alkoi jo keväällä. Valmista tuli lukukauden alkuun, syyskuuhun mennessä, eli hyvin nopealla aikataululla. Tämä vuokrasopimus on kymmeneksi vuodeksi, ja siihen kuuluu optio vielä viiteen lisävuoteen. Se tarkoittaa myös sitä, että rakennuttaja vastaa sitten tästä sisäilmasta muun muassa. Tämä takuu uskallettiin myöntää, koska oli tehtaalla suoraan tehty tämä kaikki, mitä tähän kuului, eli perustukset teräspaalutettu, myös alapohjan väliseinät ovat puuta eikä rakennuksessa ole käytetty betonia.

Arvoisa puhemies! Tämä rakennus ei silti ole mitenkään väliaikainen, vaan tämä voisi olla jopa kymmeniä vuosia käytössä. Väestönsuojaa ei ole, mutta muuten on täysin rakennettu rakennusmääräysten mukaisesti. Tämä onkin sellainen ratkaisu, jota toivon, että yhä useammassa kunnassa ruvettaisiin käyttämään, on se nyt sitten Espoon tai Hyvinkään tai Lohjan tai Saarijärven ratkaisu, missä näitä tyyppikouluja on käytetty, mutta tämä on sellainen, jolla saataisiin tätä pahinta tilannetta purettua eli sitä, että 60—70-luvuilla valmistuneet rakennukset alkavat oireilla tässä vaiheessa. Niipperinkin tapauksessa 400 000 euroa ehdittiin käyttää korjauksiin, ennen kuin tähän ratkaisuun sitten lähdettiin.

Kysynkin arvoisalta ministeriltä, miten kunnat, viranhaltijat, luottamushenkilöt kunnissa tässä kuulemisessa sitten käytännössä tulevat otetuiksi huomioon. Vielä tuossa puheenvuorossa jäi tältä osin nähdäkseni yleistasolle, mutta varmasti hyvä ministeri tähänkin osaan antaa vastauksen.

14.50 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Tiilikainen puhui puheenvuorossaan siitä, että tämä toimenpideohjelma lähtee myös siitä, että tarvitsemme asiakkaille neuvontaa. Kuulun itse tuohon sisäilmatyöryhmään, ja tapasimme ministeri Saarikon aikaisemmin, ja hän otti terveisemme vastaan sisäilmasairastuneisiin liittyen ja heidän hoitopolkuihinsa. Tässä yhteydessä tuli esille se, että Suomessa ei ole korkeita professuureja ja tutkimusta riittävästi. Nyt kun ministeri Tiilikainen ja opetusministeri ovat paikalla, niin tätä voisi miettiä, miten me saisimme korkeatasoista osaamista myös Suomeen, ettei se olisi ainoastaan yksissä käsissä, on joku THL:n tutkija tai joku yksittäinen lääkäri, ja olisi laajapohjaista tutkimusta, ja ehkä siihen luotettaisiinkin silloin paremmin.

Näistä sairastuneista tuli mieleen, että tosiaankin, jotta he voisivat saada hyvää neuvontaa, siellä pitäisi olla laajapohjaista osaamista ja tutkittua tietoa takana. Näissä keskusteluissa on tullut esille, että ihmisille annetaan hoitona myös siedätyshoitoa ja sanotaan, että "koetapas altistaa itseäsi sille asialle, niin sekin voisi auttaa". Tämähän on aivan kummallista, eihän tällaisista nyt voida ajatella. Sitten on myöskin sentyyppistä, jotakin toimintaterapiaa, että "jos nyt kuitenkin on enemmän kysymys siitä, että kuvittelette olevanne sairas". Tästä syystä meidän täytyy saada osaamista ja diagnoosi kuntoon siellä taustalla.

Meillä perussuomalaisten vaihtoehtobudjetissa olemme lisänneet 36 miljoonaa euroa tällamoisten sisäilmaklinikoiden perustamiseen ja ihmisten pikaiseen saattamiseen hyviin asuintiloihin ja kuntoutukseen. On erittäin tärkeää huolehtia rakennuskannasta ja sen kunnosta, mutta yhtä tärkeää ja vielä oikeastaan tärkeämpääkin on se, että saadaan nämä sairastuneet nyt pikaisesti terveisiin tiloihin ja kuntoutukseen, koska he eivät voi enää odottaa.

14.52 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muualla maailmassahan Suomi tunnetaan puhtaasta luonnosta ja hyvästä ilmanlaadusta, mutta suomalaisia itseään puhututtavat enemmänkin sisäilmaongelmat ja niiden yleisyys. Kuten tämänkin keskustelun perusteella käy ilmi, näitä tarinoita ja esimerkkejä kosteus- ja homevaurioista

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

sekä sisäilmaongelmista kärsivistä päiväkodeista, kouluista, sairaaloista ja kodeista taitaa löytyä lähes jokaisesta suomalaisesta kunnasta. On arvioitu, että jopa 800 000 suomalaista altistuu huonolle sisäilmalle päivittäin, ja tämä on myöskin sukupuolittunut ongelma ja ilmiö, sillä enemmistö sisäilmaongelmaisissa rakennuksissa työskentelevistä työntekijöistä on naisia.

Minäkin pidän äärimmäisen tervetulleena, että tästä käydään keskustelua eduskunnassa tänään, mutta edustaja Pekosen tavoin ehkä hiukan ihmettelen sitä, että tämä varsinainen toimenpideohjelma kuitenkin julkaistaan vasta parin viikon päästä. Vasemmistoliitto julkaisi tänään oman toimenpideohjelman sisäilmaan liittyen, jossa me muun muassa esitämme uhkasakkoja, jos työpaikkojen tai koulujen sisäongelmiin ei puututa, korjausinvestointeja kuntiin ja vahingonkorvauksia sekä hätämajoitusta kodeissaan sairastuneille. Kannattamme myöskin esitystä Turkuun perustettavasta kliinisestä tutkimusyksiköstä sisäilmasta sairastuneiden hoitamiseksi.

Luotan siihen, että ministeri Tiilikainen ja muut myöskin ovat valmiita kuuntelemaan opposition esityksiä tässä toimenpideohjelman työssä. Me olemme ottaneet omaksi tavoitteeksemme ja linjaksemme sen, että Suomi jatkossa tunnettaisiin maailmalla myöskin maailman puhtaimmasta sisäilmasta.

14.54 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten keskustelusta voi päätellä, sisäilmaongelmat ovat lähes kaikissa Suomen kunnissa arkipäivää, ja on todella tärkeää, että nyt tähän asiaan on tartuttu myös hallituksen toimesta.

Kuten täällä moni on todella todennut, ongelma on erittäin laaja ja yksittäinen toimenpide ei siihen tepsii. Tässä hallituksen toimenpideohjelman tavoitteena on erityisesti nyt julkisten rakennusten sisäilmaongelmien vähentäminen ja ennaltaehkäisy, mutta oma toiveeni olisi kuitenkin, että toimenpideohjelma toisi ratkaisun myös kaikkeen rakentamisen laatuun, jolloin ratkaistaisiin useampi ongelma samalla kertaa.

Sisäilmaongelmat eivät ole ainoastaan kosteus- ja homeongelmia vaan myös muita sisäilmaongelmia, ja erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa oireilun syy ei ole selvä, ollaan monesti todella vaikean tilanteen edessä. Sen vuoksi tarvitsemmekin siis myös lisää tietoa siitä, minkälaiset rakennuskäytännöt tai -materiaalit ovat omiaan aiheuttamaan oireilua. Tämä on yksi niistä syistä, minkä vuoksi pidän myös erittäin kannatettavana ympäristövaliokunnan yksimielisesti tekemää ehdotusta panostuksesta ympäristöterveyden yksiköön. Sen lisäksi toki tärkeää on myös diagnostiikkaan panostaminen.

On myös tärkeää, että me entisestään parannamme tiedonkulkua. Meillä on erittäin paljon tietoa ja hyviä käytäntöjä eri kunnissa, kuten täälläkin olemme jo kuulleet monia erilaisia ehdotuksia. Silti tuntuu, että kuntatasolla edelleen painiskellaan usein samojen ongelmien kanssa.

Lisäksi toivon monien muiden edustajien tavoin sitä, että hallitus tarkastelee myös vastuukysymyksiä. Toivottavasti meillä olisi tämän toimenpideohjelman jälkeen enemmänkin kuin vain vuosikymmenen terveet tilat.

14.56 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On sinällään erittäin hyvä, että nyt päästään täällä eduskunnassa keskustelemaan tästä tosi monia ihmisiä koskettavasta vakavasta asiasta.

Kunnat investoivat aivan liian vähän tällä hetkellä. Meillä on paljon korjausta kaipaavia kohteita, joihinkä pitää satsauksia saada. Ennen kaikkea sosiaali- ja terveyspalveluilla ole-

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

vat tilat, koulutuksella olevat tilat ja varhaiskasvatuksella olevat tilat ovat niitä tiloja, joissa ihmiset sairastuvat, on sitten kysymys lapsista, jotka tekevät työtään siellä, tai aikuisista, jotka tekevät työtään siellä. Meillä ei ole oikeutta sairastuttaa työntekijöitä eikä lapsia, oppilaita, kouluissa ja varhaiskasvatuksessa.

Arvoisa ministeri Tiilikainen, sosiaalidemokraatit ovat esittäneet 100 miljoonaa euroa siemenrahaksi näitten kunnostamistoimenpiteitten käynnistämiseen. Ajatuksena taustalla on myös se, että voitaisiin miettiä uusia toimintamalleja eri toimintojen yhdistämiseksi samoihin kiinteistöihin, joissa voitaisiin tukipalvelut sitten hoitaa samoissa tiloissa, mutta lähtökohtana olisi se, että esimerkiksi ikäihmisten aktiivisuutta lisättäisiin sillä, että he olisivat tekemisissä nuorten, lasten ja varhaiskasvatuksessa olevien lasten kanssa päivittäin — voitaisiin sitten ruokapalvelut ja esimerkiksi terveystalouksia hoitaa samassa yhteydessä.

Olisiko tässä nyt jotakin ideaa tämän toimenpideohjelman sisällöksi, niin että vietäisiin tätä asiaa eteenpäin? Muutettaisiin toiminnallisia rakenteita sillä tavalla, että voitaisiin saada kustannustehokkuutta mutta myöskin laatua lisää sillä tavalla, että ikäihmiset, nuoret, lapset ja varhaiskasvatuksen piirissä olevat voisivat olla samoissa kiinteistöissä. Voisiko tämä olla porkkana uudistaa rakennuskantaa, joka tällä hetkellä on todella huonossa hapsessa?

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustaja Blomqvist, ja sitten siirrytään tuonne ministeriäition puoleen.

14.58 Thomas Blomqvist r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Det är jättebra att minister Tiilikainen har fört den här frågan hit till plenum och att riksdagen har möjlighet att diskutera den här viktiga frågan och det stora problemet.

Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että hallitus on ryhtynyt toimenpiteisiin tässä tärkeässä asiassa. Monessa kunnassa on myös ryhdytty toimenpiteisiin, ja kun maanantaina, eilen, tapasin länsi-uusimaalaisia kunnanjohtajia, niin he nostivat tällaisen asian esille: Todetaan nyt, että kun kunnat ryhtyvät toimenpiteisiin, korjaavat näitä rakennuksia, rakentavat uusia, niin tietysti poistojen määrä lisääntyy ja samalla on myös mahdollista, että joudutaan alaskirjaamaan vanhoja rakennuksia, ja se taas rasittaa kuntien tulosta. Samalla eduskunta, hallitus on päättänyt, että kuntien on tasapainotettava taloutensa neljän vuoden sisällä, mikä on ihan oikea asia. Mutta kysynkin: kun kunnat nyt ryhtyvät näihin toimenpiteisiin, niin tietysti avustukset ovat hyvä asia, mutta voidaanko ajatella niin, että tätä voitaisiin antaa anteeksi, jos korjataan ja kun korjataan näitä ongelmallisia rakennuksia, ettei se rasitaisi sitä tulosta ja sitten syntyisi alijäämää, jota ei pystytä taloudessa tasapainottamaan määrättyssä ajassa?

Sitten haluan myös tukea tätä edustaja Adlercreutzin esille tuomaa ajatusta siitä, että näitä rakennuksia pitäisi tarkastaa jatkuvasti ja että myös siitä saataisiin jonkinlainen sertifikaatti tai merkintä.

Ja viimeksi tässä edustaja Kiurun esille nostama asia: Mihin toimenpiteisiin valtio voi ryhtyä nyt koskien näitä varuskuntia? Sielläkin on ongelmia, [Puhemies koputtaa] ja sielähän valtio on omistajan roolissa.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

Puhemies Maria Lohela: Ja koska aika on rajallinen, ministereille on nyt tarjolla vain napakoita 2 minuutin puheenvuoroja. Ministeri Tiilikainen saa omansa sitten keskustelun päätteeksi, ja se on pidempi. — Ministeri Vehviläinen aloittaa, 2 minuuttia, olkaa hyvä.

15.00 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tähän viimeiseen kysymykseen, mitä varuskuntien osalta tehdään: Senaatilla ja Puolustusvoimilla on yhteinen ohjelma siitä, miten varuskuntien osalta toimitaan. Siellä tietysti on tärkeää, että aina korjataan rakennus kerrallaan, ei voi laittaa koko varuskunta-aluetta kerralla remontoivaksi.

Mutta sitten näistä kuntaapuolen asioista totean ensinnäkin sen, että tämä keskustelu on nyt varsin tasokasta. Terveys ei odota, ja sen takia jokaisen omistajan, olipa kunta tai valtio, on toimittava heti, kun tulee kosteusongelmia, ja lähdettävä heti liikkeelle. Ei voi ajatella, että meillä ei ole nytten varaa tehdä sitä. Heti pitää tiedottaa avoimesti ja lähteä etsimään korvaavat tilat ja sitten miettiä, minkälaisella mallilla, elinkaarimallilla vai miten, rahoitetaan.

Nyt kun parhaillaan kunnat hyväksyvät myös kuntastrategioitaan, niin ajattelen sillä tavalla, että jospa vielä pystytään vaikuttamaan siihen, niin sinne täytyy tämä Terveet tilat ottaa kunnolla huomiotavaksi mukaan, ja monet kunnat ovat hyvää työtä tässä tehneet. Täällä isoista kaupungeista tiedetään, että Espoo, Helsinki ovat tehneet mittavat kymmenen vuoden ohjelmat, paljon laittavat rahaa, mutta sitten esimerkiksi Porin kaupunki on hyvällä tavalla kouluttanut erikseen erityisiä rakennusterveysasiantuntijoita, ja toivoisin, että nämä hyvät käytännöt leviävät hyvin ja nopeasti paikasta toiseen.

Sitten totean vielä, kun ministeri Tiilikainen viittasi tähän, että tehdään parhaillaan selvitystä kuntien rakennuskannasta: se on todella aiheellinen. Edellinen laajempi selvitys on tehty vuonna 2005, ja tämä liittyy siihen, että meillä hallituksessa on valmisteilla juuri tämä möinen kuntien tilaohjelma eli tehokkaat, terveet tilat, ja siinä voisi yhtenä mahdollisuutena olla purkuavustus eli kannustinjärjestelmä, jossa olisi purkuavustus elementtinä, jotta myös päästäisiin [Puhemies koputtaa] näistä huonoista, tehottomista ja epäterveistä tiloista eroon.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Grahn-Laasonen, 2 minuuttia.

15.02 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Vuonna 2012, kun eduskunnan tarkastusvaliokunta selvitti tätä hyvin perin juurin, niin sieltä hätkähdyttävät ja vakavat luvut konkretisoituivat, ja tietenkin jokainen meistä kuntapäätäjän roolissa, ja moni myöskin vanhempana, on tästä kysymyksestä myöskin arki-kokemuksia saanut ja on siitä hyvin huolissaan. Silloin eduskunnan tarkastusvaliokunnan arvioissa joka koulupäivä noin 62 000—94 000 peruskoululaista ja 12 000—18 000 lukio-laista sekä heidän opettajansa ja muu kouluhenkilökunta altistui kosteusvaurioille tai muille sisäilmaongelmille päivittäin. Laki on tässä suhteessa hyvin selvä, eli jokaisella on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön, ja se kattaa myöskin terveelliset tilat.

Tässä Terveiden tilojen vuosikymmen -ohjelmassa tarvitaan ja vaaditaan meiltä pitkäjänteisyyttä mutta myöskin vastuunkantoa ja toisaalta ennalta ehkäisevää toimintaa. Jos havaitaan ongelmia, niihin pitää vakavasti suhtautua, puuttua, ryhtyä välittömästi toimeen. Kunnissa tällä hetkellä on paljon tekeillä, mutta tiedän, että kunnat ovat monilta osin myös-

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

kin isoissa vaikeuksissa selviytyä. Täälläkin on käytetty esimerkkejä siitä, miten suuri osuus oppilaista voi vaikka parhaillaan olla väistötiloissa.

Samanaikaisesti kunnat, kun he uusivat kiinteistöjään, voivat myöskin nähdä sen valoisuuden puolen, että voidaan myös modernisoida ja rakentaa uuden opetussuunnitelman mukaisia muunneltavia, monikäyttöisiä tiloja ja yhdistellä palveluja yhteen niin, että se palvelee mahdollisimman monia eri tarkoituksia, aivan niin kuin joissain puheenvuoroissa jo hyvin nousi esille.

Ihan lyhyesti haluaisin, jos puhemies sallii, todeta, että tutkimukseen liittyviä hyviä huomioita ja tarpeita tuli täällä esille, ja niihin pureudumme samoin kuin koulutuksen kehittämiseen. Paljon tällä hetkellä on jo voitu tehdä esimerkiksi tutkintojen saattamiseksi ajan tasalle. [Puhemies koputtaa] On lisätty lisä- ja täydennyskoulutusta, on kehitetty osaamista, on rakennettu erilaisia koulutuspolkuja, jotta voitaisiin näihin kysymyksiin paremmin puuttua, mutta tämä ohjelma antaa meille mahdollisuuden [Puhemies koputtaa] myös käydä nämä asiat huolellisesti läpi yhdessä oppilaitosten ja korkeakoulujen kanssa.

Puhemies Maria Lohela: Sitten ministeri Saarikon vuoro, 2 minuuttia.

15.05 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Oman hallinnonalani lähestymistapa aiheeseen liittyy ennen kaikkea niihin tilanteisiin, joissa ollaan valitettavasti jo ikään kuin tunnistettujen tai diagnosoimattomien oireiden kanssa tekemisissä. Nostan esiin tästä laajasta kokonaisuudesta tiivistetysti neljä näkökulmaa, joita pitäisin hyvänä ja joita tiedän valmistelussa tuon toimenpideohjelman suhteen meidän tarkastelleen.

Kaikkein tärkein minusta on hoitopolkujen kokonaisuus, se, että sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyössä, uusissa tulevaisuuden sote-rakenteissa toimintamallit ovat sellaisia, että koko se ketju itsehoidosta, ohjatusta omahoidosta, perusterveydenhuollosta erikoispoliklinikoille ja kuntoutukseen olisi ihmisen kannalta kokonaisuus, myös tiedon siirtymisen osalta.

Toinen kokonaisuus liittyy täälläkin keskustelussa esiin nousseiden polikliinisten ja kuntoutuspoliklinikoiden toimintojen esiin nostamiseen. Me tarvitsemme tämän aihepiirin äärellä erillisiä kuntoutuspoliklinikoita, joiden pitäisi palvella sisäilmasta pahasti kärsivien lisäksi myös muita samantyyppisiä ja samantyyppisistä oireyhtymistä kärsiviä potilasryhmiä. Tämä työ on siis vasta alussa.

Kolmas ulottuvuus on hyvin kipeä ja vaikea asia, jonka tiimoilta sairastuneet ihmiset kokevat epäoikeudenmukaisuutta. Se liittyy ihmisten sosiaaliturva-asemaan, työkyvyttömyyteen, sairastumiseen ja toimeentuloon. Pidän tärkeänä, että osana tätä laajaa yhteiskunnallista toimintaohjelmaa terveistä tiloista ja kohti maata, jonka tilat olisivat terveet työskennellä, olla, viihtyä, se voisi osaltaan pitää sisällään myös selvityksen sosiaaliturvakysymyksistä ja sitä kautta sairaudesta kärsivien aseman parantamisesta.

Viimeisimmäksi enkä vähäisimmäksi nostan esiin terveysvaikutuksiin liittyvien viestintätaitojen kehittämisen tosiasiapohjaisiksi, avoimiksi, vuorovaikutteisiksi, huolta vähentäviksi ja yhdenmukaisiksi eri ammattiryhmien välillä ajatellen vaikkapa rakentajia, viranomaisia, terveydenhuoltoa ja muita asiaan keskeisesti liittyviä toimijoita.

Puhemies Maria Lohela: Jatketaan keskustelua. Nyt siirrytään minuutin mittaisiin vastauspuheenvuoroihin.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

15.07 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Julkisten rakennusten sisäilmaongelma on hälyttävä. Omassa kotikunnassanikin sisäilmaongelmaan on törmätty niin alakoulu-, päiväkot- kuin hallintorakennuksissakin. Terveyshaittoihin puuttumista on tehostettava. Rakennusten kosteus- ja homevaurioiden yleisimmät aiheuttajat on tunnistettu, ja ne ovat riskejä sisältävät suunnitteluratkaisut, puutteet työmaan kosteuden hallinnassa, virheet työmaan toteutuksessa, kunnossapidon laiminlyönnit sekä rakenteiden luonnollinen kuluminen tai vaurioituminen elinkaarensa päässä.

On syytä tunnistaa riskit ja pyrkiä puuttumaan niihin kokonaisvaltaisesti ja systemaattisesti. Rakennusten sisäilmaongelman korjaamiseen ei ole ohjattu riittävästi varoja. Tilannetta olennaisesti parantaviin toimiin ei ole ylletty. Terveiden tilojen toimenpideohjelma tulee todelliseen tarpeeseen.

15.09 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jokainen, joka joutuu opiskelemaan, tekemään töitä tai käyttämään palveluita, olemaan asiakas home- ja kosteusvaurioituneissa tiloissa, on liikaa. Niin kuin täällä on todettu, meidän jokaisen pitää ajatella, että puhdas sisäilma on jokaisen perusoikeus.

Näissä kosteus- ja hometalkoissa, paitsi että eri kuntien täytyy olla näissä talkoissa mukana, kyllä minä peräänkuulutan tässä keskustelussa, että hallituksen pitää olla myös vahvasti tässä kaikessa tuskassa mukana. Muuten yksinkertaisesti näissä haasteissa ei onnistuta. Se vaatii tietysti myös näitten toimenpiteiden ja toimenpideohjelmien lisäksi huomattavan paljon resursseja ja myös euroja tästä talosta.

Sitten tämän vuoden alusta nykyinen hallitus päätti lopettaa tämän ARAn korvausjärjestelmän, eli hallitus näki turhaksi — uskallan sanoa näin — terveyshaitan poistamisen ja kohtuuttomaan tilanteeseen kodin kosteus- ja homeongelmien takia joutuneiden auttamisen.

Arvoisa puhemies! Kun täällä salissa vallitsee hyvä keskinäinen henki siitä, että julkiselle puolelle kaikki mahdollinen ollaan yhdessä tekemässä, mihin taloudellisissa resursseissa pystytään, niin nyt herää myös kysymys, miten pystymme jatkossa tukemaan näitä yksittäisiä henkilöitä ja perheitä, jotka pahimmassa tapauksessa sairastumisen lisäksi on leimattu luulosairaiksi ja joiden taloudellinen tilanne on hometalon kautta täysin kohtuuton.

15.10 Veera Ruoho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oleellista on rakentaa kestäviä ja terveellisiä rakennuksia ja huolehtia oireilevista ja sairastuneiden asemasta. On tosiaan kohtuuttomia tarinoita, mitä ihmiset ovat joutuneet kokemaan. Esimerkiksi ihminen, joka on työskennellyt 34 vuotta kunnalla, irtisanotaan, kun hänelle ei ole osoittaa työtilaa, jossa ilman vakavia oireita voisi työskennellä.

Ministeri Tiilikaisen sanat olivat kuin musiikkia korville: hoidetaan riippumatta siitä, pystytäänkö osoittamaan syy-yhteys huonosta sisäilmasta potilaan oireisiin.

Edustaja Kiuru nosti esille varusmiehet. Itse nostan esiin myös poliisilaitokset, joissa sisäilmaongelmat ovat aiheuttaneet sairauspoissaoloja ammattiryhmässä, joka muutoinkin kärsii resurssipulasta.

15.11 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa ja keskustelussa on tullut lukemattomia hyviä ehdotuksia, jotka kannattaa koota yksiin kansiin. Kuten ministeri Tiilikainen sanoi, ongelma on valtava. 5 miljardin euron korjausvelkaa ei

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

korjaa yksikään hallitus yksinään, vaan me tarvitsemme jopa vuosikymmenien ohjelman. Siksi me vihreätkin olemme ehdottaneet 100 miljoonan euron pesämunaa tuleville vuosille, jotta tässä työssä päästäisiin alkuun.

Mutta oma kysymykseni liittyy tällä kertaa lattioihin. Kosteusvauriot haittaavat kahta kolmasosaa päiväkodeista, ja joka neljännessä koulussa on työtä haittaava sisäilmaongelma, ja kuten tiedämme, mitä pienempi lapsi, sitä lähempänä lattiaa hän elää ja leikkii. Silti monesti korjausrakentamisessakin lattioiden alle jää kosteutta tai lattiamateriaalit eivät ole turvallisia. Koska lelujen materiaaleja säädellään niin tarkasti, kysynkin ministeriltä, miten voisimme edistää yhtä tarkkaa säätelyä lattiamateriaaleissa ja niiden asentamisessa.

15.12 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sisäilma-asia on tärkeä, ja hyvä, että siihen nyt pyritään puuttumaan. Suurin ongelma on rakentamisessa, jossa on jo keskitytty liikaakin energiatehokkuuteen. Kosteus- ja homevaurioiden kannalta mentiin vikaan, kun joku viisas keksi laittaa muovikalvon rakenteisiin. Tarpeellinen tuuletus jäi vajaaksi tai kokonaan tekemättä. Tervapaperi ja puru vaihdettiin muoviin ja lasiviliaan. Luonnollinen painovoimainen ilmanvaihto ja tuuletus on monissa rakennuskohteissa korvattu koneellisella ilmastoinnilla ja pullotiiviillä rakentamisella. Tänä päivänä tuuletus kuitenkin osataan jo paremmin. Ongelmia on kuitenkin myös uudisrakentamisen aikataulutuksessa ja puutteellisessa valvonnassa. Rakennusten kuivattamiselle jää liian vähän aikaa. Rakentaminen tapahtuu sään armoilla, ja suojaaminen on olematonta.

Lisäksi kunnat ovat talouspaineissa joutuneet säästämään rakennusten huollosta ja kunnossapidosta, [Puhemies koputtaa] minkä seurauksena kiinteistöt ovat menneet erittäin huonoon kuntoon. Toivottavasti... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.13 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todellakin erittäin kiitettävä asia, että hallitus nyt on tuonut tämän toimenpideohjelman tänne eduskunnan keskusteluun, ja toivotan sille kaikkea menestystä.

On todellakin mielenkiintoinen kysymys, niin kuin tässä edellä viitattiin, kuinka on mahdollista, että maailman puhtaimmasta ulkoilmasta tulee maailman epäterveintä sisäilmaa, kuten meillä Suomessa usein on.

Nyt kun puhutaan näistä sisäilmaongelmista, niin perinteisestihän on puhuttu homeesta, kosteusvaurioista syntyneistä homevaurioista, joista aiheutuu ongelmia, mutta aivan yhtä ison huomion ansaitsevat muut sisäilmaongelmia aiheuttavat tekijät. Yksi on nämä niin sanotut VOC-yhdisteet eli haihtuvat orgaaniset yhdisteet, joita aiheutuu ja joita syntyy erilaisista rakennusvirheistä, vääränlaisesta käytöstä tai vääränlaisten kemikaalien käytöstä johtuen myös uusissa rakennuksissa. Olen törmännyt tilanteisiin, joissa sisäilmasta aikaisemmin sairastuneet henkilöt eivät pysty täysin uudessa rakennuksessa työskentelemään tai asumaan, elämään, johtuen juuri [Puhemies koputtaa] näistä VOC-yhdisteiden liian suurista pitoisuuksista.

15.15 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt olemme todella tärkeän asian äärellä, ja näistä sisäilmaongelmista on tullut kyllä meille jo tällainen uusi kansansairaus. Kyllä siinä myös meillä päättäjillä on ollut omat vastuamme. Olemmeko me tarpeeksi aktiivisesti reagoineet niihin sytykkeisiin, joita joka tapauksessa jokainen meistä on saanut? Nyt onkin viimeisiä hetkiä, että lähdemme suurella tarmolla nyt edistämään sitä, että pystymme takaamaan jokaiselle suomalaiselle puhtaan sisäilman.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

Kyllä keskeinen vastuu tässä on todella kuntapäättäjillä. Mutta toivon mukaan tässä myös valtio antaa ne avaimet ja keinot, joilla sitten kuntapäättäjät voivat huolehtia siitä, että jokaisessa kunnassa on terveet rakennukset. Tästä täällä on tullut hyviä ehdotuksia. Toivon todella, että ne nyt viedään sitten käytäntöön myös tämän ohjelman myötä.

15.16 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella hyvä, että näistä terveistä tiloista ja sisäilmaongelmista keskustellaan myöskin täällä eduskunnassa, ja olen todella hyvilläni siitä, että useampi ministeri on meillä ollut täällä vastaamassa.

On niin, että erityisesti koulujen ja päiväkotien homeongelmat ovat tietenkin kuntien vastuulla, ja meillä esimerkiksi Espoossa olemme laskeneet, että seuraavan kymmenen vuoden aikana tulemme laittamaan noin miljardi euroa erilaisiin toimenpiteisiin, joilla homeongelmiin tartutaan.

Mutta tietysti on myöskin näitä muita kysymyksiä, kuten Kätilöopiston sairaala ja muut sairaalat sekä varuskunnat, jotka täällä ovat tulleet esiin. Eli ongelma on laaja, joten täytyy pohtia, mitä valtio voi näin ollen tehdä. Täällä on puhuttu muun muassa parhaiden käytäntöjen jakamisesta ja sitten rahoituksesta, ja kysyisinkin nyt ministereiltä: Miten aiotte toimia omilla toimialoillanne, jotta näitä parhaita käytäntöjä, esimerkiksi allianssimallista, rakentamistavoista ja sitten siitä, millä tavalla myöskin [Puhemies koputtaa] näihin sairauksiin suhtaudutaan, voitaisiin jakaa?

15.17 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ongelman laajuus ja vakavuus tunnetaan, nyt tarvitaan toimenpiteitä. Meidän on tietysti korjattava ongelmarakennukset, ja kunnat tarvitsevat siinä tukea, mutta meidän on myös estettävä uusien sisäilmaongelmaisten rakennusten syntyä. Rakennusliikkeiden vastuuta ongelmista on laajennettava, sillä uudetkin talot kärsivät sisäilmaongelmista. Ei voi olla niin, että rakennetaan suttu ja sekundaä mutta mitään vastuuta ei ole.

Arvoisa puhemies! Täytyy myös miettiä rakennusvalvonnan tehostamista ja parantamista: pitäisikö työmaa-aikaisia tarkastuksia lisätä? Myös rakennusten parempi kunnossapito ja huolto on olennainen kysymys. Pitäisikö talkkarit palauttaa kouluille — ihminen, joka todella tuntee sen kiinteistön kunnon ja koko elinkaaren?

Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä: onko hallitus valmis laajentamaan tai edes pohtimaan sitä, että rakentajan vastuuta rakennusvirheistä ja uusien rakennusten sisäilmaongelmista laajennettaisiin?

15.18 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Usein puhutaan homekouluista ja -päiväkodeista. Ne saavat huomion, mutta niiden lisäksi pitäisi puhua myös homesairaaloista ja -terveyskeskuksista. Monet sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset kärsivät työpaikallaan luokattoman huonosta sisäilmasta, tuon Turun yliopiston laajan tutkimuksen mukaan muuta väestöä useammin. Hoitajan tai sosiaalityöntekijän sairastuminen on aina paitsi henkilökohtainen tragedia myös yhteiskunnallinen menetys ja kustannus. Meillä ei pitäisi olla varaa sisäilmaongelmista johtuviin sairauspoissaoloihin tai pahimmassa tapauksessa työkyvyttömyyseläkkeisiin. Muun muassa Tehy on vaatinut kansallista ohjelmaa tilanteeseen puuttumiseksi, ja nyt tuohon hätähuutoon vastataan. Kiitos siitä hallitukselle.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

Vinkkaisinkin kunnille, että tänä aikana, kun on pulaa hoitohenkilöstöstä ja sosiaalihenkilöstöstä, terveet sisäilmat ja se, että työntekijä saa terveessä ilmassa tehdä työtä, olisi hyvä lisä tuohon houkuttimeen saada ammattitaitoisia työntekijöitä.

15.19 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me olemme erittäin tärkeän ja vaikean ongelman edessä, ja me emme puhu sen vähäisemmästä asiasta kuin lasten ja nuorten sekä julkisen sektorin monien ihmisten työterveydestä, ja silloin on kyllä vakavista asioista kysymys.

Haluaisin tähän alkuun mainita, että minusta tämä edellinen tarkastusvaliokunta teki aivan urauurtavaa työtä tällä omalla homemietinnöllään. Voisin vaikka väittää, että se herrätti ison tietoisuuden tästä homeongelmasta ja sen monipuolisuudesta, ja siksi on tärkeää, että täälläkin nähdään laaja joukko ministereitä, koska tämä asiahan kuuluu todella monelle saralle. Yhtä kaikki, nykyinen tarkastusvaliokunta on hienosti jatkanut tätä painotusta, ja minusta oli erittäin tärkeää, että ollaan otettu kantaa nyt tähän vastuiden läpikäymiseen. Ja kaiken kaikkiaan tähän liittyvät varmasti myös valvonnan kysymykset, sanktioinnin kysymykset ja tämänkaltaiset kysymykset, kun tulevaisuuteen katsotaan.

Puhemies! Haluaisin tässä yhteydessä myös alleviivata SDP:n esitystä tästä 100 miljoonan siemenrahasta, ja ministeri Tiilikainen, kun siinä vieressänne [Puhemies koputtaa] ministeri Orpoa ei nyt ole, niin kerrotteko hänelle siitä, että SDP:llä on [Puhemies: Aika täynnä!] tällainen loistava ehdotus?

15.20 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Terveet sisätilat ovat todellakin kaikkien suomalaisten oikeus, ja olen ihmetellyt viime aikoina hyvin synkästi tätä rakentamisen tilaa Suomessa. Onhan käsittämätöntä, että muutaman kuukauden vanhoissa taloissa on jo vakavat kosteusvauriot ja seinät homehtuvat, vaikka asujat eivät ole vielä saaneet huonekaluja sisälle. Voisin verrata vaikka nyt kumikenkäkauppaan, että kuinka moni haluaisi ostaa sellaiset kumikengät, jotka uutena jo vuotavat. Kyllähän siitä meteli nousee, jos semmoisen tuotteen haltuun saa. Ihan oikeasti on mahdollisuus saada vaihtaa sellainen tuote.

Mutta sitten kun katsoo näitä tapahtumia, niin minkä takia näitä hometaloja, joita tässä maassa on pilvin pimein, isoja julkisia rakennuksia, kun niitä puretaan, ei tutkita tarkasti, mikä siellä on se perussy, mikä meni vikaan? Kyllähän meillä yliopistoja löytyy tässä maassa vaikka kuinka paljon, Aalto-yliopisto ja Lappeenrannan yliopisto, vaikka mitä asiantuntijoita tekniikkapuolella. Ja onhan ihan käsittämätöntä sekin, että tässä viime vuoden aikana on tullut esille, että ei edes betonia osata enää valaa, kun muutamat sillat piti purkaa jo ihan uutena ja parit perustukset isoista rakennuksista. Kun betonikaan ei kestä, niin jotakinhan tässä maassa on pahasti vialla.

15.21 Reijo Hongisto sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Rakensin oman taloni vuonna 2000. Tein taloni hirrestä ja käytin eristeenä mahdollisimman luonnonmukaista pellavarivettä. Pellavarive on aine, joka jos kosteutta saa, myöskin kuivaa, toisin kuin mineraalivilla. Ennen rakennustöihin ryhtymistä puhutin vanhoja tunnettuja kirvesmiehiä, ja kaikki antoivat saman neuvon: Tee taloosi korkea kivijalka, kattoon kunnon kaato ja räystäät riittävän pitkiksi, että ne suojaavat seinähirsiiä. Maaston pitää viettää talosta pois päin, ei taloon päin.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

Arvoisa puhemies! Uskon, että nämä samat neuvot koskevat myöskin julkista rakentamista. Meidän talossamme on asuttu nyt 17 vuotta, ja ainakaan toistaiseksi ei ole ollut vähäisintäkään sisäilmaongelmaa.

Moni kokenut rakentaja kammoksuu taloja, joiden katto on tasainen taikka kaato olema-ton. Myös nykyisten energiamääräysten mukaiset "pulloiksi" rakennetut rakennukset saavat heiltä tuomion. Moni kysyy myös, minkä takia yhä kiristyneiden rakennusmääräysten käyttöönoton jälkeen rakennukset ovat entistä huonompia, erityisesti sisäilman osalta. [Puhemies koputtaa] Nyt kysyn ministeriltä: olisiko meillä mahdollisuus vielä muuttaa näitä rakennusmääräyksiä?

15.22 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeintä sisäilmaongelmien korjaamisessa on toki ennaltaehkäisy, mutta nykyisessä tilanteessa on pidettävä huolta myöskin sairastuneista. Sairastuneen työntekijän näkökulmasta tilanne on kohtuuton, sillä lainsäädäntö ei anna turvaa, jos sisäilmasta johtuvien oireiden takia on vaihdettava työpaikkaa mutta varsinaista ammattitautia, esimerkiksi astmaa, ei ole todettu. Nämä henkilöt ovat muuten työkykyisiä, mutta altistumisen takia he eivät pysty työskentelemään epäterveellisissä rakennuksissa. He ovat niin sanotusti työpaikkatyökyvyttömiä. Heitä auttaisi niin sanottu työpaikan vaihdostuki, jota muun muassa monet ammattijärjestöt ovat jo usean vuoden ajan ehdottaneet. Onko työpaikan vaihdostuen käytönottoa pohdittu tässä toimenpideohjelmassa?

15.23 Eeva-Maria Maijala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin kiitoksia ministerille, että otitte esille tämän erittäin tärkeän asian, sillä kysehän on siitä, että se koskettaa lähes kaikkia meitä tai sitten meidän lähipiirissämme olevia henkilöitä. Esimerkiksi silloin, kun minä olin töissä kunnassa, joka ikinen vuosi vähintään viikon verran minulta oli ääni pois kokonaan — joku tykkäsi siitä — mutta nyt sitten henkilö, joka on sen jälkeen tullut siihen töihin, aivastelee koko ajan. Paljonko on olemassa näitä poissaolopäiviä, piileviä sairauslomatapauksia, jotka ovat tähän asiaan kuuluvia ongelmia?

Sitten vielä se esille, että kyllähän terve asuminen, terveet koulut ja työpaikat ovat perusoikeus, ja meidän pitäisi saada puheet nytten kuitenkin teoiksi. Ympäristövaliokunnassa olemme ottaneet asioita hyvin esille, ja minä haluaisin erityisesti ottaa esille puurakentamisen. Koskaan ei puhuta riittävästi puurakentamisesta, mutta meidän pitäisi vain saada teoiksi tämä puurakentamisasia.

15.24 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 90-luvulla työskente-lin helsinkiläisissä suurissa sairaaloissa, ja niissä oli tiloja, joista ihmeteltiin, miksi kylpyhuoneen nurkat olivat sen näköisiä kuin ne olivat, ja sitten myöhemmin vasta ymmärrettiin, että homettahan siellä oli.

Tämä ongelma on erittäin laaja, ja on hieno asia, että myös toimenpideohjelmalla ote-taan tähän kantaa. Tämä on myös ihan uusi ongelma, voisi ajatella näin.

Tänä vuonna 25.1. Duodecim julkaisi Käypä hoito -suositukset, jotka koskevat kosteus- ja homevaurioista oireilevia potilaita. On erittäin tärkeää tietää, mitkä ovat oireet, jotta lääkärit pystyvät sitten myös tulkitsemaan potilasta oikein, ja myös kuvata tämänhetkistä tutkimustietoa ja yhtenäistää toimintamalleja ja antaa työkaluja kosteusvaurioista oireilevan potilaan tutkimista varten. Ne ovat tämän esityksen ytimet ja erittäin tärkeitä asioita.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

Perinnerakentaminen ja nykytekniikka — kuinka yhdistää nämä kaksi asiaa, jotta vältytään suurilta, [Puhemies koputtaa] pahoilta vaurioilta?

15.26 Jaana Laitinen-Pesola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toimenpideohjelma todellakin tarvitaan, kuten täällä on yhteisesti todettu.

Täällä on myös viitattu tähän Tehyn yhdessä Turun yliopiston kanssa teettämään tutkimukseen, joka on itse asiassa valtakunnallisesti laajin ja kattavin tällaisista oirekyselyistä, mitä on tehty terveydenhuollon yksiköihin, ja siitä selvästi tuli esille se, että terveydenhuoltohenkilöstö voi huonosti.

Sisäilmaongelmiin liittyy runsaasti tutkimuksen ja hoidon tarvetta sekä sairauspoissaoloja, ja paitsi että nämä sairauspoissaolot ovat inhimillistä kärsimystä kyseisille henkilöille, niistä aiheutuu myös työnantajille kustannuksia ja todennäköisesti myös työtehon laskua. Ja hoitohenkilöstö todellakin oireilee huomattavasti enemmän kuin muu väestö.

Ongelmana on ollut se, että näitä ongelmia on selvästi vähätelty. Nyt minä toivon, että tähän päästään todellakin kiinni. Näitä asioita kannattaa todellakin ennaltaehkäistä.

15.27 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hieno asia, että myös oppositio antaa täyden tuen Sipilän hallituksen toimille ja ministeri Tiilikaiselle tässä tärkeässä asiassa. Se on sen takia tärkeää, koska kyse on vuosikymmenen ohjelmasta ja kuntapäätäjänä kaikki puolueet ja kaikki poliitikot käytännössä ovat mukana tässä kokonaisuudessa. On hyvä, että nyt on siis ryhdytty toimiin eikä vain puhuta ja suunnitella, ja tässä mielessä kiitos hallitukselle.

Hallituksen toimeen liittyvät lainsäädäntöön ja asetuksiin, ja täällä on myös siinä mielessä annettu hyvää palautetta ministerille, että on tehty toimenpiteitä käytännön tasolla, jotka puuttuvat tähän ongelmaan.

Itse pidän tärkeänä, että todellakin myös näitä vastuukysymyksiä selvitetään, niin kuin täällä valiokunnan puheenjohtaja Heinäluoma totesi, että se on tärkeä asia, jotain pitää tehdä, koska ei voi olla niin, että muutaman vuoden vanhoja rakennuksia tai korjattuja rakennuksia ajautuu samaan ongelmaan.

Sitten viimeiseksi sanon, että me tarvitsisimme tänne sellaisen julkisten rakennusten korjausvelkaohjelman kuin on infrapuolellakin, jolla pitkäjänteisesti kuntien ja valtion toimesta lähdetäisiin tätä tilannetta korjaamaan. [Puhemies koputtaa] Tämän ohjelman toteutus olisi myöskin merkittävä työllisyysasias maakuntiin.

15.28 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suurin ongelma tässä ohjelmassa on se, että se koskee vain julkista rakentamista. Miksi asuntorakentaminen ja pientalorakentaminen, ihmisten kodit, on jätetty tästä ulkopuolelle?

Hometalojen ostajien turvaa tulisi nyt kehittää eikä suinkaan huonontaa, kuten tällä hallituskaudella on käynyt. Valtion asuntorahaston korjausavustukset terveyshaitan poistamiseksi on lopetettu kokonaan tämän vuoden alusta osana säästötoimia. Nämä avustukset oli kuitenkin suunnattu kaikkein vaikeimmissa olosuhteissa eläville perheille, joilla ei itsellään enää ollut muuta ulospääsyä homeloukustaan. Niiden turvin voitiin pelastaa lukuisia perheitä takaisin normaalielämään ja monet syrjäytymis- ja sairastumiskiarteet voitiin ehkäistä.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

Ministeri puhui kauniisti neuvonnasta, mutta homeongelmien kanssa kamppailevien ahdinko lisääntyy myöskin sitä kautta, että tämän vuoden alusta myös rakennusvalvontaviranomaisen opastus- ja neuvontavelvollisuus lopetettiin.

Aiotteko, arvoisa ministeri, palauttaa tämän opastus- ja neuvontavelvoitteen ja nämä korjausavustukset, jotta homeongelmissa kamppailevat perheet saisivat edes neuvoja ja avustusta tilanteensa ratkaisemiseen?

15.29 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskosen nostama pohdinta vanhoista rakennuksista oppimisesta on oikeastaan johtava periaate, että virheistä kannattaa oppia. Ja selvää on, että lukuisia toimenpiteitä tullaan tarvitsemaan.

Meillä on ensinnäkin hallinnointi jaettu hyvin useille tahoille, ja usein meidän kansalainen kokee, että kukaan ei ota vastuuta vaan häntä pompotellaan paikasta toiseen. Oli ilahduttavaa kuulla täällä puheenvuoroja, joissa todetaan, että esimerkiksi kunnalla on vastuullaan päiväkodit, koulut ja muut julkiset tilat, jotka ovat sen omistuksessa. Kuntapäätäjinä emme pääse siitä vastuusta yhtikäs mihinkään.

Jatkossa tulee olla matala kynnyks, kun tulee sisäilmaongelmia. Tulee olla selkeästi yksi taho, johon kansalainen tai kuntalainen voi olla yhteydessä. Sen lisäksi kuntien puolella on syytä olla jokaisessa kunnassa sisäilmaongelmien kitkentäohjelma, jossa eri toimijoiden vastuut ja toiminta olisi kuvattu. [Puhemies koputtaa]

Sote-uudistuksen osalta on syytä myös muodostaa [Puhemies: Aika on täynnä!] osamiskeskus.

15.30 Lea Mäkipää sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kosteus- ja homevaurioiden terveyteen liittyvät kustannukset nousevat lähemmäs tuhanteen miljoonaan, kuten täällä on sanottu.

Mutta minä kysyisin yhtä asiaa: Miten päiväkotien ja koulujen lämmöt ja ilmastointi toimivat, jos ne kytketään pois päältä viikonloppuisin ja käynnistetään maanantaiyönä? Jokainen ymmärtää, että sisälle tulee kosteutta verhojen taa, ikkunoitten pieliin, pattereitten ja kaappien taakse. Kosteus on edellytys homesienten kasvulle. Homettahan ehtii kasvaa parissa vuorokaudessa. Jokainen on huomannut, että kun käsittelee esimerkiksi leipää kosteilla käsillään, niin pian on leipä homeessa sormien kohdalta. Käykö niin, että kun ilmastointikoneet alkavat maanantaiyönä myllyttämään ilmaa, niin koululaiset, opettajat ja muukin koulun henkilökunta tulee tiloihin, joissa näkymättömät itiöt leijuvat hengitysilmassa? Tämä on monessa kunnassa ongelma. Että tätä pitäisi kyllä tiedottaa, [Puhemies koputtaa] että näin ei tehtäisi.

Puhemies Maria Lohela: Ennen ministeri Tiilikasta vielä edustaja Hassi.

15.31 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän oikein erinomaisen hyvänä tätä käytyä keskustelua ja olen iloinen muun muassa siitä, että useat kollegat useista puolueista ovat ottaneet esille sen, että vastuuta pitäisi tarkentaa. Edelleen kuulee paljon ihmisten kertomuksia ja itsekin näkee esimerkiksi sitä, että rakennustyömailla lämpöeristeitä on jätetty sateeseen lojumaan tai aivan liian monella työmaalla pinnoitetaan kosteaa betonia. Esimerkiksi tällaiset laiminlyönnit pitäisi sanktioida selvästi.

Mutta haluaisin tuoda esille myös sen, että monissa kunnissa on jo löydetty ratkaisuja tähän ongelmaan, ja mielestäni Jyväskylän esimerkki on rohkaiseva. Kansanedustajien si-

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

säilmaryhmä keskusteli Jyväskylän edustajien kanssa, ja he esimerkiksi ovat ryhtyneet vaatimaan uudisrakennuksilta tiettyä terveen rakentamisen normiston mukaista laatutasoa, ja sitä mielestäni [Puhemies koputtaa] pitäisi vaatia ihan kaikilta.

Puhemies Maria Lohela: Tämän keskustelun viimeisen puheenvuoron käyttää ministeri Tiilikainen, 5 minuuttia, olkaa hyvä.

15.32 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen: Arvoisa puhemies! Kiitän edustajakollegoita erittäin monipuolisesta asian käsittelystä, asiantuntevista puheenvuoroista ja evästyksistä tätä ohjelmaa rakennettaessa. Oikeastaan tämä keskustelu kertoo sen, miksi tarvitaan tällainen laaja-alainen toimenpideohjelma: koska ongelma on niin laaja-alainen, se koskee useaa eri ministeriötä eikä sitä yhdellä tempulla voida ratkaista.

Moni edustaja otti myös tarkastusvaliokunnan roolin esille. Tarkastusvaliokunta teki jo viime kaudella erinomaista työtä, ja se on sitä jatkanut tällä vaalikaudella. Juuri sen takia ajattelemmekin, että kun on pitkäkestoisesta ohjelmasta kyse, niin tämä parlamentaarinen ulottuvuus, seuranta ja ohjeistus tapahtuisivat sitten jatkossakin eduskunnassa tarkastusvaliokunnan kautta.

Oikeastaan vielä ihan sellaisena tiivistyksenä, mitä ohjelmalla tavoitellaan: Sillä tavoitellaan sitä, että ihmiset, jotka ovat sairastuneet, saisivat asiallisen hoidon ja mahdollisimman harva enää sairastuisi jatkossa. Sitä tavoitellaan. Keino on sitten tietenkin se, että täytyy korjata ongelmia aiheuttaneita rakennuksia ja täytyy välttää, ettei jatkossa tehdä samoja virheitä uudelleen.

Selvityksissä on todettu, että noin kolmasosa sisäilmaongelmista johtuu suunnittelun virheistä, toinen kolmasosa siitä, että rakennusaikana on mennyt joku pieleen tai on tapahtunut virheitä, jotka ovat syynä ongelmiin, ja pyöreästi kolmasosa puutteellisesta ylläpidosta. Te, hyvät edustajakollegat, olette esittäneet lukuisia korjausehdotuksia kaikkiin näihin kohtiin, ja kaikkea tätä täytyykin entistä tarkemmin katsoa.

Aika paljon saa huomiota se, jos rakennetaan uutta ja heti on ongelmia. Se on vakava juttu, mutta etupäässä näissä selvityksissä ongelmat kuitenkin ilmenevät silloin, kun rakennus lähestyy elinkaarensa loppupäätä. Monen nyt ongelmissa olleen, ehkä puretunkin rakennuksen kohdalla on todettu, että ei ihme, että se tapa, miten on rakennettu silloisten ohjeitten mukaan, johtaa vuosikymmenien päästä ongelmiin. Nyt noita ohjeita on muutettu, mutta voi tietenkin olla, että tulevien vuosikymmenten päästä sitten todetaan, että miksi tuolloin on annettu tuollaisia ohjeita. Tieto kehittyy, ja siksi täytyy myös tutkimusta pitää yllä.

Edustajat Heinäluoma ja Ala-Nissilä aloittivat tämän vastuukysymyksen. Se on tärkeä juttu, ja sitä mietitään, miten voitaisiin lainsäädännön keinoin tätä vastuukysymystä, ikään kuin seuraamuksia miettiä, ovatko ne kohdallaan. Mutta vastuuta on myös tuo elinkaarimalli.

Edustaja Sarkkinen kysyi talkkarien palauttamisesta. Itse asiassa juuri tänä päivänä kuulin tuosta Pudasjärven paljon kuuluisuutta saaneesta hirsikoulusta, että se on toteutettu elinkaarimallilla. Elinkaarimallin vastuullinen taho on pistänyt sinne ihmisen koko ajan töihin seuraamaan, että kunnossapito ja ylläpito pelaavat, ja jos jotain ongelmaa on, siihen puututaan heti. Eli on erittäin tärkeätä, että ylläpito otetaan vakavissaan. Täällä moni puhui niistä ongelmista, esimerkiksi viikonloppuina suljetuista ilmastoinneista ja näinpäin pois.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

Kuntotutkimus- ja korjausopas on päivitetty kunnille viime vuonna. Huovinen kysyi myös, onko mitään muuta tehty. Kosteus- ja homeongelmataalkoot olivat siis voimassa vuoden 2016 loppuun, sen jälkeen tänä vuonna on aloitettu tämän uuden ohjelman laatiminen kohtuullisen ripeästi eduskunnan viitoittamalla tiellä. Nämä tilannekartoitukset systemaattisesti, juuri näin, ja kuntotutkimuksia on siis hyvä tehdä ennen kuin ongelmia ilmaantuu. Tämä on yksi viesti kaupungeille. Kartoittakaa kiinteistöjenne kunto, tehkää ne kyselyt myös niissä rakennuksissa oleville ihmisille, joissa ei ole vielä ongelmia. Ainoastaan tällä tavalla saadaan se lähtötila selville, ja sen jälkeen säännöllinen kuntotutkimus eteenpäin antaa kuvan, miten kiinteistöt kehittyvät.

Yksi asia on hyvä ottaa kuitenkin esille. Useat SDP:n edustajat kertoivat, että kun korjausavustusjärjestelmä terveyshaittojen poistamiseksi on nyt lopetettu, niin ihmiset eivät voi korjata kotejaan. Meillä on korjausavustuksia olemassa riippumatta siitä ongelmien aiheuttajasta, ja olen pahoillani, että joudun sanomaan korjausavustusjärjestelmästä terveyshaittojen poistamiseksi tämän: teidän puheenjohtajanne Antti Rinne laati yhden budjetin viime kaudella, ja tuossa budjetissa tämä momentti pantiin nollalle. Valitan.

Muutenkin tästä monen miljoonan ehdotuksesta näihin avustuksiin: Periaatteessa ymmärrän sen ajattelun, että kannustetaan kuntia, mutta valitettavasti aiemmat kokemukset myös osoittavat, että kun meillä on ollut näitä avustuksia, [Puhemies koputtaa] niin kyllä, on korjattu, mutta ehkä on korjattu juuri sillä tavalla, että ongelmat ovat uudelleen käsissä. Eli nyt kuntatalous on vahvistunut emmekä voi jäädä odottamaan, että valtio antaa avustuksia. Kunnat ovat vastuussa kiinteistöistä. Me autamme [Puhemies koputtaa] tiedollisesti, me parannamme ja annamme hankintaosaamiseen tukea. Me voimme kehittää tyyppikouluja, mutta yksikään kunta älköön jääkö odottamaan korjausavustuksia. Ne eivät tätä ongelmaa ole ratkaisseet historiassa eivätkä ratkaise tulevaisuudessa, vaan yhteinen tekeminen tästä eteenpäin. — Kiitän eduskuntaa hyvästä kuulemisesta.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajokorttilain 61 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 179/2017 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskustelu

15.39 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan, että ulkomaisten ajokorttien hyväksymistä Manner-Suomessa ajamiseen laajennettaisiin. Jatkossa Manner-Suomessa voisi ajaa autoa esimerkiksi kiinalaisella ajokortilla, koska enää ei vaadittaisi kuskilta EU- tai Eta-valtioiden tai Geneven ja Wienin kansainvälisiin tieliikennesopimuksiin liittyneiden valtioiden myöntämiä ajokortteja. Edellytyksenä tälle ajokortin hyväksymiselle on muun muassa, että se on myönnetty jossain Suomen tunnustamassa valtiossa.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

Suomeen muuttavilla tai täällä tilapäisesti oleskelevilla olisi oikeus ajaa tällaisella kortilla enintään vuosi väestörekisteriin kirjaamisesta.

Tällä muutoksella edistettäisiin matkailijoiden liikkumista ja erilaisten ajo-oikeutta edellyttävien matkailupalvelujen käyttöä sekä maahan muuttavien liikkumista ja työllistymistä. Tietyillä vaatimuksilla tällaisella ajokortilla on mahdollista tehdä myös töitä liikenteessä ja ajaa esimerkiksi yli 80 tonnin ajoneuvoyhdistelmää. Tällaisen ajoneuvoyhdistelmän hallitseminen vaatii muutakin kuin kaukomailla myönnetyn pahvinpalan, jota kutsutaan meilläkin ajokortiksi. Mielestäni tältä kohdin on oltava tarkka, täytyvätkö ajoneuvoyhdistelmän kuljettamisen vaatimukset. Esityksen mukaan edellytyksenä ajokortin hyväksymiselle on, että se on myönnetty Suomen tunnustamassa valtiossa. Monessa maassa tämän kuuluisan pahvinpalan saa maksamalla: esimerkiksi B-luokan ajo-oikeus maksaa 500 dollaria, seuraava ajo-oikeusluokka 200 dollaria lisää ja niin edelleen.

Esityksen mukaisesti ulkomaisten ajokorttien hyväksymisen nykyistä laajemmin ajamiseen Suomessa ei arvioida heikentävän liikenneturvallisuutta. Voin entisenä ja tulevana liikennevalvojana sanoa, että eppäillä soppii. Jos liikennesäännöt liikennemerkkejä myöten ovat lähtömaassa erilaiset kuin Suomessa, se tuo haasteita niin kuljettajalle itselleen kuin muille liikenteenkäyttäjille. Tästä on hyvänä esimerkkinä Venäjän ja Suomen erilaiset liikennekulttuurit. Jos meillekin, arvon kansanedustajat, annettaisiin mahdollisuus lähteä ajamaan [Puhemies koputtaa] kuorma-autolla Pekingin tai Delhin kaduille, mitenkähän monella meistä olisi siihen valmiutta ja taitoa riittävästi?

15.41 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Tosissaankin, niin kuin edustaja Kulmala totesi, tässä esityksessä ehdotetaan, että ulkomaisten ajokorttien hyväksymistä Manner-Suomessa ajamiseen laajennettaisiin eli — tuttavallisemmin — EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tulevat, turistit muun muassa, voisivat ajaa 1.2.2018 alkaen täällä Suomen tieliikenteessä meidän muitten mukana.

Tässä on ajateltu, että tämä ehdotettu muutos voisi aiheuttaa lisätyötä liikennevalvonassa ja ajokortteja käsiteltäessä, ja tämä lisätyö voisi aiheutua esimerkiksi korttien sisältämän ajo-oikeuden tunnistamisesta yhtenäisen ajokorttilomakkeen puuttuessa tai luokamerkintöjen vaihtelevuuden takia.

Ja sitten mitä tulee tähän liikenneturvallisuuteen, niin kuten Kulmala totesi, ulkomaisten ajokorttien nykyistä laajemman määrän hyväksymistä ei katsota liikenneturvallisuutta heikentäväksi asiaksi. Mutta uskoisin, että kun tämä lähtee tästä käsittelyyn liikenne- ja viestintävaliokuntaan, niin tähän aiheeseen varmasti myös paneudumme siellä vielä lisää.

Mitä tällä muutoksella edistetään ja haetaan? Tällä edistettäisiin maahan muuttavien ja täällä matkailevien ihmisten liikkumista, maahanmuuttajien työllistymistä ja erilaisten ajo-oikeutta edellyttävien matkailupalveluiden käyttöä. Minä olen antanut itseni ymmärtää, paitsi yhteydenottojen perusteella myös Lapin seudun kansanedustajien puolesta, että erityisesti Lapin matkailu on odottanut tätä kyseistä ajokorttilain muutosta jo liian pitkään, ja siitähän syystä tämä hallituksen esitys on nyt varmasti syytä saada käyttöön vielä tämän tulevan talvisesongin aikana.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies: Minä tiedostan myös itse sen, että tässä lakiesityksessä mainittu ajoneuvoyhdistelmän kuljettaminen herättää varmasti osassa meistä liikenne- ja viestintävaliokunnan jäsenistä kysymyksiä mahdollisista väärinkäytöksistä ja mahdollisista liikenneturvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Uskallan sanoa, että valiokunnassa

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

tullaan nämä asiat varmasti perehdyttävästi [Puhemies koputtaa] ja hyvin käymään lävitse, ennen kuin sitten ollaan tässä salikäsittelyssä uudelleen.

15.43 Mikko Alatalo kesk: Arvoisa puhemies! Tosiaan ulkomaisten ajokorttien hyväksymistä Manner-Suomessa laajennettaisiin, ja todellakin tässä tietysti on olemassa myös tiettyjä duubioita siitä, ollaanko tässä tekemässä Suomeen halpakuskeja, jotka sitten edullisesti ajavat mutta joilla välttämättä ei ole sitä osaamista näissä olosuhteissa. Minua on lähestytty nimenomaan Lapin matkailualan puolelta monta kertaa tässä asiassa ja on sanottu, että niin suuri määrä tulee esimerkiksi Aasiasta ja varsinkin Kiinasta turisteja, että he mielellään ajaisivat itse täällä Suomessa. Tässä mielessä tietysti voin ymmärtää tämän henkilöautokortin, mutta totta kai tämä on liikenneturvallisuuskysymys hyvin pitkälle.

Toisaalta itse voin sanoa, että kun minulla oli kimppakämpä Espanjassa, niin tulihan sitä aika paljon Espanjassa ajettua autolla, ettei siellä kukaan tullut minulle sanomaan, että älä tule tänne ajamaan. No, tähän koskee siis EU:n ulkopuolisia henkilöitä, enkä lähtisi mitään diskriminaatiota tässä asiassa tekemään, mutta totta kai pitää olla myös selkeillä latinalaisilla kirjaimilla se ajokortti ja siinä ei saa olla väärinkäytöksiä.

Tämä tulee herättämään varmasti meillä valiokunnassa hyvin monenlaisia kysymyksiä niin liikenneturvallisuuden osalta kuin myös tämän kuskikysymyksen osalta, miten kuorma-autoliikenne sujuu tulevaisuudessa näitten ulkomaalaisten kuskien osalta. Toisaalta me elämme vapaassa maailmassa sillä tavalla, että liikkumisen pitäisi olla mahdollisimman joustavaa, ja tässä mielessä meidän täytyy sitten ottaa ne haasteet vastaan niin, että mitään väärinkäytöksiä ei pääse tapahtumaan ja vastuukysymykset ovat kunnossa.

15.45 Mirja Vehkaperä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta on saanut hallituksen esityksen isommasta ajokorttilain uudistuksesta, ja se on parhaillaan liikenne- ja viestintävaliokunnassa. Nyt tällä pienemmällä ajokorttilainsäädännön uudistamisella pyritään juuri edesauttamaan sitä, että EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevat matkailijat, turistit, pystyisivät myöskin ajamaan Suomessa autoa, aivan kuten mekin, kun menemme ulkomaille, pystymme vuokraamaan auton ja ajamaan sillä sitten niissä olosuhteissa, missä kulloisesakin maassa vierailemme.

On toden totta se, että matkailijat, erityisesti Lapissa, ja matkailuyrittäjät odottavat sitä, että saamme tämän lain voimaan mahdollisimman nopeasti tämän turistikauden, talviturismikauden, aikana, jotta esimerkiksi kiinalaiset turistit tulisivat Suomeen eivätkä menisi tällä hetkellä Ruotsiin ja Norjaan tästä arktisesta alueesta nauttimaan. On tärkeää, että me palvelua antaessamme koulutamme, opastamme, kerromme talviolosuhteista ja meidän liikennekulttuuristamme, silloin kun ulkomaalaiset tulevat meidän olosuhteisiimme ajamaan autolla, koska liikenneturvallisuus edellä tämänkin lain kohdalla on mentävä.

No, mitä tulee sitten tähän kabotaasiliikenteeseen ja raskaan kaluston ajamisen mahdollisuuteen, niin tämä lakihan ei anna mitään avainta ja mahdollisuutta semmoiseen isompaan kuljetusmuotoon. Tarvitaan siis liikennelupa edelleenkin, jos raskasta kalustoa aikoo ajaa, ja pätevyysvaatimukset sen myötä.

15.47 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä ajokorttilain muuttaminen liittyy tässä käynnissä olevaan ajokorttilain uudistukseen, kuten täällä edellä jo tuli esille. Pidän tätä uudistusta sikäli järkevänä uudistuksena, että se todennäköisesti tulee sujuvoittamaan viranomaiskäsittelyä. Tämmöisen vuoden aikajakson myöntäminen muiden kuin

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

EU- ja Eta-alueelta sekä niiden ulkopuolelta Wienin liikennepalvelusopimuksen allekirjoittaneista maista tulevien ajokorttien tunnustamiseen edesauttaa varmasti maahanmuuttajien työllistymistä mutta tukenee varmasti myös turismia, kun vaativaan kielivaatimukseen ei tarvitse vastata välittömästi.

Tosin jo nykyään lainsäädäntö sallii niin kutsutut tilapäiset ajokortit muista maista tulleille. Epäilty liikenneturvallisuuden heikkeneminen ei täten ole suurimpia pelättävissä olevia asioita. Näihin turvallisuuteen liittyviin asioihin varmasti tulemme paneutumaan valiokuntakäsittelyn vaiheessa. Ja on huomattava ja muistettava, että hallituksen esitykseen sisältyy tämä ammattiliikenteessä säilyvä tutkintovaatimus, joka on turvallisuuden kannalta ehdottoman tärkeä.

15.49 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Lapin matkailu on lisääntynyt alkuvuoden aikana 27 prosenttia. Onhan se lisääntynyt muuallakin Suomessa, mutta Lapissa kasvuprosentit ovat aivan huikeita, olleet jo useamman vuoden ajan, ja näyttää siltä, että tämä tilanne tulee jatkossa vain kehittymään eteenpäin.

Tämä nyt tehty esitys tukee matkailun yhtä osa-aluetta eli lähinnä sitä, että vuokratulla autolla ihmiset pystyvät paremmin kulkemaan, ja myöskin moottorikelkkailua, joka ohjelmapalveluna on ollut monille turistiryhmille mahdotonta toteuttaa, koska he eivät ole saaneet ajaa omalla ajokortillansa sitä.

Tosin tämä esitys on yksi pieni palanen suurempaa kokonaisuutta. Lapin matkailu on nyt sellainen teollisuudenala, johon joka sektorilla tulee kiinnittää todella paljon huomiota. Nämä mahdollisuudet edellyttävät, että me saamme liikenne- ja viestintäpuolelta lento-, raide- ja tieyhteyksien kehittämisessä isoja satsauksia ja toimintoja. Meidän pitää saada kesämatkailua tuotteistettua. Meidän pitää saada lisää majoituskapasiteettia, koulutusta ja siten työvoimaa, osa-aikaista, pitempiaikaista, ja sitten meidän pitää saada valtion, Metsähallituksen, maankäyttö- ja omistajaohjausasiat järjestykseen. Pitäisi saada muun muassa strategia Metsähallituksen toimintojen kehittämiseksi osana Lapin matkailua. Eli töitä riittää todella paljon.

Hyvä, että tässä tilanteessa on pystytty reagoimaan näin nopeasti tähän muutostarpeeseen. Tämä ajokorttilainsäädäntöuudistushan on isompi asia, ja se ei olisi missään tapauksessa vielä auttanut Lapin matkailun tarpeita tälle vuodelle. Toivon mukaan me saamme muitakin vastaavia uudistuksia tehtyä tällaisella nopeudella.

15.51 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Sinällään tämä hallituksen esitys on kannatettava, mutta kun siellä perusteluissa sanotaan, että "ulkomaisten ajokorttien hyväksymisen nykyistä laajemmin ajamiseen täällä ei arvioida heikentävän liikenneturvallisuutta", niin siinä suhteessa olen kyllä eri mieltä. Meidän pitää ajatella kolmea eri tekijää:

Ensinnäkin ulkomaalaisten matkailijoitten kasvu Lapissa, ennen kaikkea Aasiasta, on rajussa myötätuulessa. Hyvä niin, mutta se tarkoittaa, että Lapin ääreviin olosuhteisiin tulee entistä enemmän kausimatkailijoita, jotka ovat tottumattomia kylmyyteen, pimeyteen, lumeen ja jäysiin teihin, ja sitten pitää muistaa vielä, mitkä ovat nämä talvikunnossapidon kriteeristöt ja kuinka niitä valvotaan — tai paremminkin, kuinka niitä ei valvota — ja monessa tapauksessa Lapin tiet, varsinkin alemmanasteiset tiet, ovat aivan luokattoman huonossa kunnossa. Ei tarvitse kuin seurata näiden päivien uutisia valtatie 21:ltä, missä ulkomaisen kaluston ja kuskien toimesta tie on vähän väliä poikki. Tarvitaan valistusta ja oh-

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

jausta, ja on todellakin niin, että nämä matkailijat eivät halua pelkästään autoilla vaan myöskin kelkkailla.

Perustienpidon määrärahat on saatava aivan uudelle tasolle, ja kiireellisimpänä uusinvestointina, liittyen tähän matkailuun ja tähän hallituksen esitykseen, on ehdottomasti se, että Rovaniemen kentän liittymä Nelostielle, se risteysalue, pitää saada välittömästi kunnostettua jo yksin tämän hallituksen esityksen toteutuessa.

Ja kun muistaa, että silloin kun venäläiset turistit, onneksi, tulivat Suomeen uudenvuoden aikoina, heillä oli tapana ajaa keskellä tietä, kun Venäjällä tiet on yliaurattu, ja siitä seurasi varsinkin silloin alkuaikoina yllättävän paljon onnettomuuksia. Tämä jo osoittaa sen, kuinka paljon liikennekulttuuri voi vaihdella eri maissa.

15.53 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys ajokorttilain muuttamisesta näin pikaisella aikataululla on todellakin kannatettava. Täällä monessa puheenvuorossa on käyty keskustelua, että Lapin matkailussa ollaan tästä erityisen tyytyväisiä. Näin varmaan on, ja tuossa edustaja Mustajärvi käytti siinä mielessä ansiokkaan puheenvuoron, että nosti näitä turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä hyvin esiin. Lapin olosuhteet ovat ulkolaisille haasteelliset, ne ovat meille suomalaisillekin osittain haasteelliset, mutta erityisesti tuolta kauempaa Lappiin turistiksi tuleville ne olosuhteet ovat siellä sellaiset, kun he eivät kotimaassaan ole ikinä joutuneet talviolosuhteissa ajamaan. Siksi tämä liikenneturvallisuuden näkökulma pitää ottaa erityisen tärkeästi esille.

Varmaan on syytä pohtia myös, voisiko sillä alueella olla vain pikku-E-kortti se, millä saa ajaa, jos oikein tuolta niin sanotusti kaukomailta tullaan, koska itse ainakin näen, että tuskin nyt rekkakuskia, linja-autonkuljettajia siellä matkailijoiden joukossa on, ja se ei ole ainakaan tarpeellistakaan. Se voisi olla tämmöinen pienempi ajokortti. Pohditaan tätä sitten liikenne- ja viestintävaliokunnassa.

Suomalaiset tunnetaan maailmalla hyvinä kuljettajina, mutta meillä varmaan tulee synyperäisenä tämä kohtuullisen hyvä ajotaito just näin, että meillä on neljä eri vuodenaikaa ja totutaan ajamaan pimeällä ja liukkaalla ja kesällä. Mutta ihmisten, jotka tulevat kauempaa, niin kuin Lapin matkailijat, ajokokemus on vain niin sanottu kesäajokokemus, ja siksi tämä turvallisuuskulma täytyy tässä nostaa erityisen hyvin esille. Mutta Lapin matkailuyrittäjien toive tässä täyttyy, ja se tässä hallituksen esityksessä on hyvää.

15.55 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunnassa on käsittelyssä ajokorttilainsäädännön iso uudistus, ja tämä nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys on tavallaan osa sitä uudistusta. Ministeri Bernerille kiitos siitä ja myöskin liikenne- ja viestintäministeriölle kiitos siitä, että tämä osa on tuotu erillisenä tänne käsitteilyyn, ja toivottavasti tämä menee nopeasti eteenpäin. Toivon myöskin, että asiantuntijakuulemisessa, kun tämä menee aikanaan valiokuntaan, otetaan esille kaikki nämä huomiot, mitä keskustelussa tässäkin salissa on tullut esiin, asiantuntijoiden toimesta.

Suomi elää hyvin paljon tänä päivänä myöskin matkailusta, ja etenkin Lapin matkailu on voimakkaassa kasvussa. Hallituksen esitys on tuotu käsittelyyn nimenomaan sen takia, että halutaan turvata matkailua Lapissa. Tässä esityksessä tietysti on huomionarvoista se, niin kuin täällä on jo useissa puheenvuoroissa tullut esille, että liikenneturvallisuusnäkökohdat edellä täytyy mennä. Suomen olosuhteet, etenkin talviset olosuhteet, tulee myöskin ottaa huomioon. Myöskin teiden kunto, joka aina arveluttaa — ja teiden kunnossa on paljon parannettavaa — tulee huomioida.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

Se on tosiasia, että kun nyt sitten ulkolaiset pääsevät ajamaan täällä Suomessa, niin tarvitaan myöskin opastusta ja valistusta aivan aidosti. Esimerkiksi vaikkapa moottorikelkka talvella ei ole kovinkaan helppo ajettava. Voin itsekin sen todeta, koska olen useita vuosia sitä ajanut talvella. Se vaatii oman tekniikkansa, ja toivottavasti tätä tietoisuutta viedään eteenpäin.

Toivon, että liikenne- ja viestintävaliokunnassa aidosti kuullaan ja myöskin kuunnellaan asiantuntijoita mutta asia menee eteenpäin.

15.57 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys Eta- ja EU-alueiden ulkopuolisten ajokorttien kelpoisuuden hyväksymiseksi on hyvä ja kannatettava. Tämä nopeuttaa maahanmuuttajien integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan, ja ennen kaikkea esityksen pontimena on varmaankin ollut satunnaisten liikenteessä autoa kuljettavien turistien liikkumisen helpottaminen, ja siihenhän tämä esitys on onnen omiaan.

Varmasti valiokunnassa on käsiteltyssä syytä kiinnittää huomiota turvallisuusaspekteihin. Emme halua vaarantaa turvallisuutta tieliikenteessämme, mutta voisin tietysti kuvitella, että henkilö, joka on tottunut ajamaan Delhin tai Pekingin liikenneluuhkissa, täällä meidänkin ruuhkaisilla ja ahtailla teillä saa autoa kyllä kuljetettua. En pidä tätä vakavana uhkana.

Tietysti on syytä kiinnittää huomiota myös siihen, että sitten ammattiliikenteessä erilaiset pätevyysvaatimukset ovat toista luokkaa, ja pidempiaikaiseen käyttöönhän tästä väliaikaisesta ajoluvasta ei ole. Muistaakseni laissa muualla sanotaan, että kahden vuoden sisällä on sitten, jos maahan jää pysyvästi asumaan, konvertoitava ajokortti suomalaiseksi ajokortiksi tarvittavine koulutuksineen, mikäli laki vaatii näitä lisäkoulutuksia, ja näin ollenhan kyse on tilapäisestä ajo-oikeudesta.

15.59 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Hallitukselle jälleen kiitokset järkevästä ei nyt norminpurusta mutta ainakin säädösten sujuvoittamisesta. Tähän ajokorttilain muutokseen liittyy olennaisesti erityisesti, niin kuin edustaja Kopra sanoi, EU- ja Eta-alueiden ulkopuolelta, lähinnä Aasiasta, meille suuntautuva turismi ja halu helpottaa heidän mahdollisuuksiaan matkustaa myös muualle kuin mihin julkisilla kulkuvälineillä pääsee. Kyse tässä muun muassa kiinalaisessa turismissa ei ole mistään nappikaupasta. Esimerkiksi viime vuonna kiinalaiset turistit jättivät Suomeen 335 miljoonaa euroa erilaisten palvelujen kautta. Nousua esimerkiksi toissa vuoden lukemista on lähes 80 miljoonaa euroa.

Silti, arvoisa puhemies, vieläkin enemmän kiinalaisten turistien houkuttelemiseksi voitaisiin tehdä. Esimerkiksi Kiinasta tuttujen maksupalvelujen käyttöönotto laajemmin myös Suomessa lisäisi varmasti myös meille suuntautuvan turismin määrää. Nythän meillä vain valitettavan harvoissa kaupoissa on esimerkiksi kiinalaisturisteilla mahdollisuus käyttää heille tuttuja maksupalveluja. Siksi kannustaisinkin yrityksiä vahvasti uusiin maksupalvelusovelluksiin.

16.00 Jari Ronkainen ps: Arvoisa herra puhemies! Tämän hallituksen esityksen ajokorttilain 61 §:n muuttamisen osalta on pääpiirteittäin ihan ymmärrettävää, miksi se täällä on. Senhän on nimenomaan tarkoitus matkailua edistää, ja sitä minäkään en missään muodossa halua vastustaa. Mutta kuitenkin tässä nyt on sitten sellaisia kysymyksiä, että kun puhutaan, että kiinalaiset turistit tulevat tänne, niin tarvitsevatko he välttämättä ajoneuvoyhd-

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

telmään oikeuttavan ajoluvan. Minä en ole ihan varma siitä asiasta, kun pääasiassa turistit kuitenkin vuokraavat vain noita asuntoautoja. Eli tässä kohtaa voisi miettiä, olisiko se ABE-luokan ajokortti riittävä, elikkä moottoripyörä-, henkilöauto- ja pikku-E-kortti olisivat varmastikin riittävät.

Täällä puhuttiin tästä harmaasta taloudesta ja kabotaasista. No joo, se on totta, että tarvitaan luvat, tietysti, kuljettajan pätevyudet ja muut tällaiset, mutta täytyy muistaa, että aina meiltä löytyy myös epärehellisiä työnantajia, jotka saattavat palkata sellaisia henkilöitä, joilla on se ajolupa.

Sitten tietysti pahin: haluammeko me sellaista, että pahat mielessä oleva kuorma-autokortin omaava henkilö voisi tämän muutoksen myötä mennä vuokraamaan kuorma-auton ja sen jälkeen toteuttaa pahimman tavoitteensa. Se on vähän sellainen, mitä minä en ainkaan hyväksy. Tämä on tietysti pahin kauhuskenaario, eikä tällä torjuta terrorismia, mutta tällä nyt sitten tietysti mahdollistetaan jotain.

Iso kysymys on myös tämä liikenneturvallisuus. Kaikissa maissa ei ole samanlaisia koulutusjärjestelmiä kuin Suomessa eikä myöskään suomalaisia sääolosuhteita. Täytyy nyt tätä esitystä pohtia sitten valiokunnassa erittäin tarkkaan ja miettiä, mitä tällä uudistuksella tavoitellaan.

16.02 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Ymmärrän hallituksen esitystä siinä muodossa, että siinä turisteja halutaan palvella, että he pääsevät tänne ajelemaan. Täällä on monessa puheenvuorossa tullut esiin, että Kaukoidästä tulee turisteja ja he haluavat vuokrata autoja. Ja kuten täällä ovat edustajat sanoneet, siinä liikenneturvallisuus kyllä heikkenee. Monet tulevat Kaukoidästäkin sillä lailla, että eivät ole ikinä lunta nähneetkään, ja sitten kun tullaan porojen sekaan ja auraukset ovat mitä ovat, niin se on aivan sama kuin se, että se turisti tulisi ensimmäistä kertaa luistimille. Samalla lailla se liukastelee siellä ja tapahtuu niitä kaatumisia, mutta autoilla mennään ojaan.

Sitten täällä puhuttiin maahanmuuttajien integroitumisestakin. Meille voi tulla tuolta etelästä henkilöitä, jotka eivät ole aikaisemmin ajaneet kuin mopolla. Ja täällä, niin kuin edustaja Kulmalakin sanoi, heillä on ostamalla hankittu kortti, ja sillä sitten mennään liikenteen sekaan, moottoritielläkin ajetaan 120:tä, eivätkä ne ajotaidot välttämättä vastaa sitä, mitä täällä tarvittaisiin.

Tämä hallituksen esitys on kyllä vähän kaksijakoinen.

16.03 Mikko Alatalo kesk: Arvoisa puhemies! Todellakin, jatkossa Suomessa saisi ajaa muillakin kuin EU- ja Eta-valtioissa myönnettyillä ajokorteilla, ja kyllähän tämä turismi on iso kysymys. Meille on tulossa paljon turisteja myös kesällä, eivät ne kaikki välttämättä tule talvella, liukkaissa talvisissa olosuhteissa.

Minä vähän ihmettelen tätä keskustelua. Jos minä menen Kanadaan tai Australiaan, niin kyllä minä voin vuokrata sieltä auton ja ajaa suomalaisella ajokortilla. Tietysti tässä todellakin tulee vastuu sitten myös niille autovuokraamoille, jotka antavat auton. Siinä pitää nimenomaan olla myös mahdollisuus valistaa, mitkä ovat Suomen liikennesäännöt, tai jotenkin täytyy tieto saada myös siitä. Totta kai talviolosuhteet ovat haasteellisia, mutta uskon, että tällä on suuri merkitys myös moottorikelkkojen osalta, että nämä turistit pystyvät sitten niillä ajamaan.

Mitä tulee sitten kabotaasiin ja muuhun rekkaliikenteeseen, siihen ammattimaiseen ajamiseen, niin todella niitä, jotka aikovat täällä harjoittaa kuljetusammattia, tietenkin sitovat

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

samat liikennelupasäännökset ja muut vaatimukset, ja siinä ei tietenkään voida yhtään löysää antaa, vaan pitää olla tarkkana siinä asiassa. Mutta minä olen ymmärtänyt niin, että turistien osalta tämä on lähinnä henkilöautoliikennettä, ja siinä mielessä tässä täytyisi tietysti avoimesti katsoa eteenpäin.

Totta kai liikennevaliokunnassa me tulemme käsittelemään myös näitä duubioita, mitä tähän asiaan liittyy, mutta sen tiedän, että tämä on Lapin matkailulle valtavan tärkeää. Siellä ovat nousseet jälleen valtavasti nämä prosentit, paljonko ihmisiä tulee lisää, ja tämä on yksi houkuttelevuustekijä Suomelle.

16.05 Ari Jalonen sin: Arvoisa puhemies! Hyvää keskustelua, tässä on nostettu esille hyviä asiakohtia, mistä varmasti valiokunnassakin sitten keskustellaan ja mitä käydään läpi.

Kuten kuultiin, tämä on nimenomaan turismin kasvattamiseksi tehty ja irrotettu oikeastaan siitä isommasta kokonaisuudesta, jotta saadaan tämä kenties jo tämän talven lumille valmiiksi. Kulma, mistä tämä on tullut esille enemmän, on nimenomaan tämä moottorikelkkailu, autoilu, Lapin matkailu.

Näistä ajokorttiluokista on otettava huomioon myös se, että isommat matkailuautot ovat jo C-luokan ajoneuvoja. Jos esimerkiksi ajatellaan, että KymiRingissä joskus on vielä kansainvälisiä, isoja moottoriurheilutapahtumia, [Olavi Ala-Nissilä: Milloinkas se tapahtuu?] niin hyvinkin helposti tällaisen C-luokan matkailuajoneuvon perässä on sitten traileri, missä on kyseisen urheiluluokan ajoneuvo kyydissä, joten kyllä tämä on syytä viedä kaikissa luokissa eteenpäin. Mutta korostan sitä, että tähän ei koske ammattiliikennettä, vaan ammattiliikenteessä on sitten omat säädökset ja ne tulevat aivan toisia reittejä pitkin, joten tästä ei tule mikään tällainen ammattiliikenteen aukko.

16.07 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä ajokorttilain uudistus, joka koskee EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevia kansalaisia, mielestäni sisältää toki pieniä mahdollisuuksia joihinkin riskeihinkin. Mutta pitää muistaa se peruslähtökohta. Suomi on ponnistellut koko viime vuodet ankarasti sen puolesta, että Kaukoidän matkailu ja yleensä matkailu tähän maahan lisääntyisi. Saataisiin sitten turisteja tänne ja niitä paljon kaivattuja verotuloja tähän maahan, työpaikkoja ihmisille ja verotuloja valtiolle ja kunnille. Nyt kun tämä tavoite ollaan aika hyvin saavuttamassa, aivan kuten edustaja Alatalo äskeisessä puheenvuorossa hyvin kuvasi — siellä Lapissa todella tapahtuu ja ihmisiä tulee sinne paljon — niin kyllä meidän pitää nyt olla sen verran avaramielisiä tässä asiassa, että annamme siihen mahdollisuuden niille ihmisille, jotka tänne tulevat.

En jaksa kuvitella sitä tilannetta, että joku Kiinasta tuleva matkailija tietoisena lähtisi kokeilemaan, saako itseltään hengen autolla. Kyllä minä uskon, että hän tulee tänne nauttimaan hienosta suomalaisesta talvesta, rauhallisuudesta ja hiljaisuudesta. [Mikko Alatalo: Tai kesästä!] — Tai sitten kesäaikana vastaavista tunnelmista, syöttää itseään sääskille siellä Lapissa tai tuolla Itä-Suomessa, kaikki mahdollista. — Älkäämme ruvetko sille rakentamaan mitään esteitä. Sitten jos tässä matkan varrella osoittautuukin, että on joitakin ongelmia, niihinhan voidaan aina itsenäisen valtion toimivaltaan kuuluvilla lainsäädäntömuutoksilla puuttua.

Lopuksi, arvoisa puhemies, toivon vielä sitä, että nyt kun tätä byrokratiaa yleensä puretaan, niin kyllä tässä se linja pitää meidän pitää ja uskoa siihen, että ihmisistä, kun heitä tänne tulee, suurin osa tulee hyvällä tahdolla ja nauttimaan suomalaisesta luonnosta ja puhtaudesta, niin että älkäämme rakentako siihen esteitä. Kuulkoon tämä substanssivaliokunta

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

asiantuntijoita ja tehköön tästä hyvämuotoisen mietinnön, ja sillä on helppo mennä eteenpäin.

16.09 Outi Mäkelä kok: Arvoisa puhemies! Tämä on ollut hyvä keskustelu, mutta mielestäni tässä kyllä tuli hieman kummallinen sävy ulkomailta tulevien ajotaitoon liittyen. Totta kai kokemus on tärkeää. Mutta kun tämä uudistus on todella tärkeä meidän matkailuelinkeinollemme, koko tälle meidän yhteiskunnallemme, niin uskon, että tässä myös on syytä jollain tavalla luottaa ihmisten omaan järjenkäyttöön ja siihen omaan arvioon siitä, mikä heidän ajotaitonsa on. Jos jonkunlaista tarvetta tämmöiseen talviajon opastukseen on ja löytyy kysyntää, niin uskon, että myös sille puolelle syntyy tarjontaa. Ja kun valiokunta nyt tästä kuulee eri toimijatahoja, niin varmaan on hyvä kuulla myös autoa vuokraavia tahoja ja siitä, miten tämäntyyppinen uudistus vaikuttaa esimerkiksi vakuutusasioihin ja näihin kysymyksiin. Uskon, että tämän alan ammattilaiset kyllä pystyvät nämä ajamiseen liittyvät riskit arvioimaan.

16.10 Eero Lehti kok: Arvoisa herra puhemies! Ajokorttia tarvitaan myös moottoriajoneuvoissa, jotka kulkevat lumella, joita kutsutaan lumikelkoiksi. Siinä vaaditaan suomalainen ajokortti, jotta niitä saa käyttää. Ennen kaikkea sitten Lapin matkailutoimijat, jotka toivovat pystyvänsä järjestämään oheispalveluja, toivovat tätä, muuten tilanne on laiton.

Tekisi nyt mieli vähän epäillä. Kun joskus on näitä ulkolaisia, jotka ovat ensimmäistä kertaa tarttuneet sarvista moottorikelkkaan, niin kyllä he ovat hengissä kaikki säilyneet, vaikka välillä vähän hurjalta näyttää. Mutta helpompi se on siellä maastossa liikkua. Siellä yleensä vahingoittuu itse eivätkä muut niin kuin maantieliikenteessä.

16.10 Ari Torniainen kesk: Arvoisa puhemies! Vielä ihan muutama sana.

Tämä uudistus on tärkeä nimenomaan suomalaiselle matkailulle ja Suomen matkailulle, se monipuolistaa ja mahdollistaa myöskin matkailijoiden palvelutarjontaa täällä. Tässä keskustelussa on tullut oikeastaan joissain puheenvuoroissa esille, että tämä hallituksen esitys on turismin lisäämiseksi. Itse en niinkään näe tätä turismin lisäämiseksi. Uskon, että kovinkaan moni Aasiasta tuleva matkailija ei tule Suomeen sen takia, että täällä saa ajaa autolla sillä kortilla. Pikemminkin se on niin, että kun he tulevat tänne, he saavat monipuolisempaa matkailutarjontaa täällä, heidän olemisensa monipuolistuu täällä, he myöskin pääsevät useampiin paikkoihin oma-aloitteisesti ja myöskin matkailupalvelun tarjoajat pystyvät tarjoamaan useampia palveluita matkailijoille. Eli itse uskon, että tämä on pikemminkin siihen tähtäävä hallituksen esitys.

Kun täällä on tullut keskusteluissa esille tämä moottorikelkoilla ajo, niin itse toteaisin, että kyllä siihen tarvitsee tiettyä opastusta. Kun palveluntarjoajat sitten vuokraavat niitä kelkkoja ulkolaisille, niin toivon, että siinä kiinnitetään nimenomaan kelkan käyttöön ja liikenneturvallisuuden erityistä huomiota.

16.12 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Torniainen otti esille semmoisen asian, mikä on oikeastaan jäänyt liian vähälle huomiolle, nimenomaan sen, että matkailijoitten omaehtoinen tutustuminen esimerkiksi Lapin maakuntaan mahdollistuu tätä kautta. Kun tämä aasialaisten matkailijoitten kasvu on ollut niin raju, niin kuin se Lapissa on ollut, niin nyt on nähtävissä jo se, että tämä matkailijavirta alkaa vuotaa Rovaniemeltä, Rovaseudulta ja matkailukeskuksista yli pienempiin kuntiin. Silloin on tärkeää, että

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

ne matkailijat, jotka haluavat liikkua omin päin, käydä tutustumassa siihen aitoon, syvään Lapin maaseutuun, voivat tehdä sen myöskin omatoimisesti. Niin kuin on todettu, Lapisahan ei kerta kaikkiaan ole toimivaa joukkoliikennettä, ja silloin tämä mahdollisuus on tärkeä, niin että tästä matkailijavirrasta pääsevät myös ne Lapin syrjäisimmät kunnat hyötymään nykyistä enemmän. Mutta korostan kyllä sitä, että tämä liikenneturvallisuusnäkökulma on kyllä äärimmäisen tärkeä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi autoverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 178/2017 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

16.13 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Ihan ensimmäiseksi täytyy vähän paheksua hallitusta siltä osin, että kysymyksessä on budjettilaki ja tämä tulee lähetekeskusteluun eduskunnalle vasta tässä vaiheessa.

Autoverolain muuttaminen on sikäli hankala esitys, että se hankaloittaa erityisesti taksiryttäjien toimintamahdollisuuksia ja asettaa autoveroedun poistolla taksit esimerkiksi kahdeksanpaikkaisten linja-autojen rinnalla kilpailullisesti vaikeaan tilanteeseen. Tämän asian kääntöpuolena on ollut pelko tämän veroedun väärinkäytöstä, ja sitä on pidetty ikään kuin negatiivisena yritystukena. Tämä asia toki on perattava tarkoin liikenne- ja viestintävaliokunnassa, mutta on myös huomioitava taksien esille nostamat näkökulmat, eivätkä ne tätä väitettä tue, sillä kalliimmat vakuutukset sekä ajopäiväkirjavaatimukset pitävät huolen, ettei taksiluvalla kierretä autoveroa. Tätä autoveroetua voitaisiin toki niin tahdottaessa myös kehittää kokonaan sen poistamisen sijaan, mitä nyt takseille esitetään. Mutta kuten sanoin, valiokuntakuulemisilla on jatkoon kannalta ratkaiseva vaikutus.

Autoveroedulla kaiken kaikkiaan on ollut positiivinen vaikutus ohjaamaan henkilöautoja pysymään moderneina, millä on vaikutusta turvallisuuteen ja ympäristönäkökulmiin. Nyt liikennepalvelulain voimaantulon myötä taksikaluston kirjo luultavimmin laajenee, ja sen myötä on uhka, että vanhempaa kalustoa tulee käyttöön erityisesti maaseutukunnissa. Valvonta tulee olemaan ongelma, sillä tämä hallituksen esitys markkinoiden vapauttamisesta ei [Puhemies koputtaa] tätä valvontaongelmaa ratkaise.

16.16 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Tässä esityksessä siis ehdotetaan muutettavaksi autoverolakia, ja esityksen mukaan taksien nykyinen 4 800 euron autoveron alennus poistettaisiin. Mistä tämä kaikki on perua? Tämä kaikki on perua hallituksen liikennepalvelulain ykkösosasta. Heinäkuussa 2018 voimaan astuva liikennepalvelulaki

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

muuttaa taksijärjestelmää hyvin olennaisesti. Lupakiintiö-, asemapaikka- ja enimmäishintäsääntelystä luovutaan. Samalla taksien ajovelvoite poistuu. Ammattimainen taksiliikenne jää luvanvaraiseksi, mutta autokohtainen taksilupa muutetaan toimijakohtaiseksi luvaksi ja sen saamisedellytyksiä kevennetään muun muassa poistamalla koulutusvaateita. Tuo edellä mainittu kaikki, vaikka sosiaalidemokraatit vastustivat sitä tulisesti, mutta tässä tilanteessa ollaan tällä hetkellä.

Taksilupien määrä sääntelystä luopuminen tarkoittaa sitä, että luvat myönnetään kaikille vaatimukset täyttävälle henkilölle ja taksilupia tullaan jatkossa hakemaan merkittävästi nykyistä enemmän. Osittain tuosta syystä nyt ollaan tilanteessa, että nykyistä autoveron alennusta ollaan taksien kohdalla muuttamassa hyvin radikaalisti. [Olavi Ala-Nissilä: As-teittain!] Ymmärtääkseni laki liikenteen palveluista tavoittelee tilannetta, jossa kaikki eri kuljetusmuodot ja kuljetusvälineet olisivat tasavertaisia markkinoilla. Silloin näiden kuljetusvälineiden verokohtelu tulee olla myös kohtuullisesti tasapuolinen kaikille toimijoille. Taksiliikenteen osalta merkittävin kilpailija on linja-autoliikenne, ja kaikkihan me tiedämme, että esimerkiksi linja-autot ovat täysin vapaita autoverosta kuten kuorma-autotkin.

Arvoisa puhemies! Alkuvuodesta käytiin hyvin laaja autoverokeskustelu Live-hankkeen yhteydessä, ja silloin sekä pääministeri että valtiovarainministeri totesivat, ettei tämä hallitus tule muuttamaan autoverotusta. Samoin varsin moneen kertaan valtiovarainministeri on todennut, että kenenkään verotusta ei tulla kiristämään. Henkilöautotaksit eivät siis hallituksen mukaan ole nähtävästi autoja [Puhemies koputtaa] eivätkä taksiyrittäjät ketään.

16.18 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tätä edustaja Taimelan puhetta on siltä osin hyvä jatkaa, että juuri näinhän hallituksessa todettiin, että kenenkään verotusta ei nosteta, ja näinhän tässä nyt on valitettavasti käymässä, että oma ammattikuntani on se, joka tässä joutuu maksumieheksi vaihteittain.

On kuitenkin syytä muistaa, että jo viime kaudella taksien autoveroetua puolitettiin 9 200 eurosta tähän 4 600:aan, ja tämä päätös on veropoliittisesti jatkumoa sille päätökselle — niinkään en usko, että tämä on laki liikennepalveluista ja -ehdoista, koska tähän on veropolitiikkaa eikä liikennepalvelupolitiikkaa. Ja siksi tämä on linjakas päätös, jatkumoa viime hallituksen teolle, mutta tunnistan kyllä, että yksi ammattiryhmä nyt Suomessa on joutumassa aika merkittävään verokohteluun. Jos kaikilta meiltä muilta vietäisiin vuositasolla tuollainen 1 600 euron veroetu, niin kuin tässä taksiautoilijoilta, niin uskon, että täällä olisivat lehterit täynnä ihmisiä vastustamassa tätä asiaa.

Tämä hallituksen esitys on myös johdanto-osaltaan hiukan ristiriitainen, kun täällä on maininta, että "vapaan kilpailun tilanteessa tietyn elinkeinon tukeminen ei ole lähtökohtaisesti perusteltua". Ja nythän tässä syntyy nimenomaan sellainen tilanne, että taksihenkilöautot tulevat verotuksen piiriin ja esimerkiksi linja-autot ja kuorma-autot eivät ole autoveron alaisia autoja. Tässä on selvä kilpailuetu. Siinä mielessä täytyy tätä esitystä kyllä tarkistella, tämä ei ole johdonmukainen ihan joka puolelta. Kun kevään keskustelussa täällä salissa ilmoitettiin, että tasapuoliset ja yhdenvertaiset kilpailuedellytykset ovat tämän lain liikenteen palveluista lähtökohta, niin siksi toivon, että tämä esitys menee myös perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi, se, että toteutuuko tämä asia.

16.20 Mikko Alatalo kesk: Arvoisa puhemies! Tosiaankin tässä esityksessä muutetaan autoverolakia ja nykyinen 4 800 euron autoveron alennus poistettaisiin, ja se tapahtuisi vuoden 2022 heinäkuuhun mennessä. Todellakin osa kuitenkin noista autoista säädetään

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

autoverottomiksi, kuten yhden tai useamman pyörätuolipaikan tilataksit sekä koulukuljetustaksit. Nythän näyttää siltä, että aika monet taksiryttäjät siirtyvät tällaisiin isompiin autoihin. Matkailuautojen veroetuun tehtäisiin myös eräitä täsmennyksiä.

Kyllähän tämä verohyvitysasia oli odotettavissa, kun tätä liikennepalvelulakia tehtiin, ja kun tosiaankin taksikilpailu avautuu, niin huomattiin, että varmaan tulee niin paljon lisää yrittäjiä alalle, ettei kaikille voida tätä etua antaa, ja näin sitten se perutaan kaikilta. Taksilait ovat menneet jo eteenpäin, ja todellakin kilpailu avautuu, lupakiintiöt poistuvat. Ja tosiaan, kyllä meidän täytyy myös ammattitaksien näkökulmat tulevaisuudessa huomioida tässä, miten tämä kehitys menee.

Autovero kyllä muuten halpenee, ja autoverotuksessahan pitäisi pitkällä tähtäimellä verottaa nimenomaan autojen käyttöä ja myös niin, että se raha menisi sitten väylien rahoittamiseen niin kuin tuolla Manner-Euroopassa. Siellä on huimat investointitasot tällä hetkellä ja käytöstä maksetaan, ja noitten liikenneprojektien tekeminen on yhtiömuotoista yleensä tuolla, jolloin myös saadaan esimerkiksi Euroopan investointipankilta rahaa.

Taksien osalta tosiaan verotus vaihteittain nyt sitten nousee. Viime hallituksen aikanahan tosin taksien veroetu puolitettiin jo, mutta tietysti täytyy nyt — myös kun liikennevaliokunnassa lausuntoa tehdään — tässä olla avoimin silmin, ja nimenomaan myös tuo perustuslakivaliokunnan näkemys olisi ehkä tarpeellinen tässä tämän ammattikunnan pelastamiseksi.

16.22 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa herra puhemies! Todellakin, pohjana oli tämä valtiovarainministeriön lausunnolla oleva esitys, luonnosversio, joka on tässä nyt muuttunut siten, että tämä vero poistuu vaihteittain neljän vuoden aikana ja että, niin kuin edustaja Alatalo mainitsi, muun muassa nämä esteettömät koululaispenkeillä varustetut taksit olisivat jatkossa myöskin autoverosta kokonaisuudessaan vapaita 36 kuukauden kuoleentumisrajoilla.

Todellakin, meillä nyt autovero laskee tällä vaalikaudella asteittain 50 miljoonaa per vuosi. Itse olen joskus esittänyt myöskin autoveron uudistamista niin, että siirryttäisiin hankinnan verotuksesta kokonaan pois, ja minusta se olisi sellainen pitkän tähtäimen tilanne. Meidän autokanta on vanhaa, ja ympäristön kannalta se on huono asia.

Puhemies! Todellakin, tämä käsitellään valtiovarainvaliokunnassa, meidän verojaostossa, jossa olen puheenjohtajana, ja tämä vaatii, vaikka aikataulut ovat aika kireitä, hyvän käsittelyn. Toivon, että liikennevaliokunnassa nimenomaan katsotaan tämän kilpailun neutraliteettia pienten taksien osalta, joka tässä on kysymys, joka väistämättä nousee esille, koska, niin kuin tässä on todettu, linja-autoilla ei tuota veroa ole. Eli kunnon käsittely tälle laille.

16.24 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä autoverolain muutos kieltämättä taksiryttäjille hieman kiristää verotusta, mutta toisaalta sekin on meidän pakko tunnustaa, että Suomi on tällainen korkean autoverotuksen maa ja olemme kuitenkin Euroopan unionin jäsenmaana menossa kohti sellaista tilannetta, jossa myös autoverotusta on pakko yhtenäistää muun Euroopan kanssa, se on pitkässä juoksussa näin. Loputtomiin emme voi olla älyttömän korkean autoveron maa. Tämä varmaan olisi liikennepalvelulain hengessä pieni askel siihen suuntaan, että olemme menossa pienempään autoverotukseen.

Tässä kannattaa huomioida myös se, että kun autoverotusta pyritään pikkuhiljaa helpottamaan, keventämään, niin sehän johtaa myös siihen, että samalla näitä ilmastotavoitteita

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

pystytään hoitamaan. Toki pitää ne kipukohdat aina hoitaa lakiin asetettavilla pienillä poikkeusehdoilla, niin kuin tässäkin laissa on, mutta kun uusia autoja tulee markkinoille, niin on muistettava se, että jos esimerkiksi 20 vuotta vanha auto poistuu käytöstä — tai ei meillä niin vanhoja takseja ole, mutta kuitenkin — paljon ilmastoystävällisempää kalustoa tulee markkinoille, ja se on aina hyvä asia. Ja se on myös liikenneturvallisuuden kannalta hyvä asia, koska vanha auto ei koskaan ole liikenneturvallinen vaihtoehto.

16.25 Eero Lehti kok: Arvoisa herra puhemies! Helsinki ja joku maalaispaikkakunta ovat ihan eri asemassa tällä toimialalla. Helsingissä riittää, jos haluaa taksiliikennettä harrastaa, riittävästi kysyntää, jotta sitä voi tehdä täyspäiväisesti ja kannattavasti. Kun mennään maaseudulle, jossa tällä hetkellä toiminta on ollut luvanvaraista ja viranomainen on määritellyt, kuinka monta yrittäjää alalla on, niin siellä on tavallaan taattu jonkinlainen elintaso yrittävälle taksiautoilijalle.

Nyt markkinatilanne muuttuu maaseudulla. Varmasti autokanta ei ole enää sitä, mitä ennen. Ei se vähentynyt kysyntä, joka jakaantuu ehkä useamman yrittäjän kesken, joka ennen on mennyt yhdelle, kestä enää niin hyvää autokantaa, ja toisaalta voi sitten alkaa miettiä, mitä ne, jotka hoitavat koulukyytejä aamuin, iltapäivisin, voisivat tehdä muuta. Silloin tulee mieleen myös tämä Postin jakeluongelma, joka heijastuu sitten siihen, että postia ei enää jaeta säännönmukaisesti viitenä päivänä kuten aiemmin, ja silloin ilmeisesti tässä koko toimiala täytyy pohtia uudestaan maaseudulla, jossa postinjakelua, talonmiespalvelua ja ruokakaupassa asiointia tai muita yhdistetään tähän vanhaan taksimiehen hommaan entistä enemmän, jotta heidän elintasonsa ja asiakkaiden palvelutaso pysyisivät sillä tasolla, ettei maaseutu supistu väestöpohjaltaan entistä enemmän ja nopeammin, jolloin sitten loputkin palvelut viime kädessä sieltä katoavat ja viimeinen sammuttelee katuvaloja.

16.26 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus on poistamassa takseilta autoveron 4 800 euron alennuksen vaiheittain. Sinänsä tämä päätös on hyvin looginen jatko sille taksiuudistukselle, joka tässä salissa on hyväksytty opposition vastustuksesta huolimatta. Liikennepalvelulaki uudistetaan, ja sen myötä on oleellista tehdä myöskin tämä ratkaisu. Kun viikoittain saan käyttää tai joudun käyttämään taksia kotiseudulla työmatkoillani, kyllä huoli siellä on ilmeinen — huoli tulevaisuudesta, siitä, mitä tulee tapahtumaan ensi vuoden alusta lukien, kun uudistukset astuvat voimaan. Moni yrittäjä on hyvin epävarma omasta jatkostaan ja vielä epävarmempi siitä, saadaanko lisää jatkajia ja alalle tulijoita. Tälläkin hetkellä monella paikkakunnalla on lukuisia taksilupia täyttämättä.

Selvää lienee se, että tämän päätöksen myötä taksiautomme kansainvälistyvät, eli autokanta tulee vanhenemaan, koska takseja ei vaihdeta enää niin tiheästi kuin tähän asti.

Me vihreät tuemme vahvasti sinänsä yritystukien uudistamista mutta toivoisimme, että ensin koottaisiin ne yhteen ja sen jälkeen analysoitaisiin, missä järjestyksessä toimia kannattaa tehdä. Meillä on myös yritystukityöryhmä pohtimassa asiaa, ja se on erittäin tarpeellinen, kun muistetaan yritystukien valtava määrä, noin 4 miljardia, josta suoria tukia on reilu miljardi ja verotukia lähes 3 miljardia, ja lisäksi vielä EU-osarahoitteisia ja EU-maatalouspolitiikan tukia ja alennettuja alvikantoja. Toivoisimme kuitenkin, että tämä yritystukityöryhmä saisi tehdä työnsä rauhassa ja saataisiin parlamentaarinen päätös siitä, miten kaikkia erilaisia yritystukia kehitetään, ja nimenomaan pitkällä tähtäimellä. Yrityksille on hyvin oleellista tietää, miltä tulevaisuus näyttää hallituskausien jälkeenkin.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

16.29 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Laki liikenteen palveluista lähtee nimenomaan siitä ajatuksesta, että on tasapuoliset kilpailuedellytykset kaikille. Nyt kun tässä tilanteessa taksien veroa nostetaan, mikä minun mielestäni tämän keskustelun uutisarvon tai ainakin otsikon pitäisi olla, tässähän nimenomaan käy niin, että tämä asia ja kilpailutilanne ei tule tasapuoliseksi. Toivonkin tosiaan, että tämä asia tutkittaisiin perustuslakivaliokunnassa myös tältä näkökannalta.

Tätä veron poistoa voi toki perustella sillä, että taksien velvoitteita vähennetään, päivystysvelvoite poistuu, ajovelvoitteet poistuvat, hintasäätely vapautuu. Siinä mielessä veron poisto on oikein. Mutta kun henkilöautot menevät autoverolle ja linja-autot, kuorma-autot, mitkä siellä esityksessä lain mukaan ovat tulevia taksiautoja, ovat verottomia, silloin tässä tulee tämä kilpailuneutraliteettikysymys, mitä edustaja Ala-Nissilä tuossa peräänkuulutti. Toivonkin, että verojaosto myös kiinnittää huomiota tähän asiaan.

Jos kaikilta autoilta poistettaisiin autovero Suomessa — mikä toivottavasti on joskus tulevaisuutta, ja tässä vaiheessa katseet kääntyvät nyt parlamentaariseen työryhmään, että löytyykö sieltä tällaista näkemystä tällaisen ajatuksen tueksi — silloin tämä ajatus on oikeasuuntainen ja tulevaisuuteen katsova.

Muutenkin haluaisin korostaa tuota edustaja Lehden hyvin asiantuntevaa kantaa taksin tulevaisuudesta pääkaupunkiseudulla ja maaseudulla. Siinä oli hyvää, perusteltua näkemystä siitä, mikä huoli maaseudulla tästä tilanteesta tällä hetkellä on.

16.31 Mikko Alatalo kesk: Arvoisa puhemies! On hyvä, että valtiovarainvaliokunnan edustaja Ala-Nissilä puhui jo ylipäänsä autoverotuksen muuttamisesta sellaiseksi kuin se on muuallakin Euroopassa.

Mutta todellakin huoli maaseudun taksiautoliikenteen tulevaisuudesta on vakava. Meidän tulemme sen näkemään ensi vuonna, kuinka siinä tulee käymään. Haluan kiittää tässä, että edustaja Lehti käytti hyvin tuollaisen keskustalaisen puheenvuoron, että hän puhui nimenomaan siitä, mikä se huoli maaseudulla on. Kyllähän taksialalla varmasti kysyntää on Helsingissä ja täällä tulee olemaan sitä tarjontaa, mutta maaseudulla, uskon näin, kalustoa täytyy varmaankin vaihtaa sitten juuri näihin koulukuljetustakseihin ja pyörätuolitalakseihin, jotka ovat sitten kokonaan autoverottomia.

Edustaja Pakkanen puhui juuri tästä kilpailuneutraliteetista ja tasapuolisista kilpailuedellytyksistä, ja kyllähän se on todella suuri hankaluus, että bussit ovat verottomia. Se on vaikea asia taksiyrittäjille kilpailla.

Edustaja Hoskonen puhui myös viisaasti autoveron alentamisesta ylipäänsä liikenneturvallisuuden ja myös todellakin päästöjen kannalta. Tämä on yksi asia, jossa meidän täytyy edetä eteenpäin. Voi sanoa, että vuodesta 2003, kun olen liikennevaliokunnassa ollut, tästä asiasta on puhuttu mutta eivät ole asiat edenneet ehkä siinä vauhdissa kuin olisi pitänyt.

Mutta joka tapauksessa mekin tulemme liikennevaliokunnassa käsittelemään hyvin tarkkaan tätä autoverolennuksen poistoa taksien osalta, ja todellakin meidän täytyy myös miettiä niitä keinoja, millä me voimme luoda luotettavien suomalaisten hyvien taksiyrittäjien elämän ja elinkeinon jatkamista.

16.33 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Oikeastaan tämä sopii osittain myös tuohon edelliseen kohtaan mutta myös tietysti tähän kohtaan, kun oli tuo ajokorttiuudistus ja nyt on tästä verotuksesta kyse ja puhuttiin taksiautoilun haluttavuudesta, luotettavuudesta ja osaamisesta. Meillä on kaikilla sukulaisia ja perheenjäseniä, itse kuljemme takseilla, on

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

koulukuljetuksia, ja me totta kai toivomme, että siellä on luotettavat ja osaavat kuljettajat. Siksi on ensiarvoisen tärkeää, että näissä asioissa ei mentäisi pelkästään raha edellä, koska siellä ollaan sitten matkataipaleella kuitenkin pitkästi sen kuljettajan kanssa liikkeellä ja on tietysti tärkeää, että hän on sillä lailla ammattitaitoinen, että hän osaa sujuvimmat reitit ja osaa toimia hätätilanteessa.

Itselleni tulee mieleen esimerkiksi tässä joskus öisin, kun joudun menemään taksilla pienen matkaa tuonne autolleni, joka on Hyvinkään asemalla sellaisessa paikassa, että siellä ei ole valaistusta eikä mitään, että nämä taksikuskit ovat vieneet minut sinne hiekkakentän perälle eikä ole ollut ristin sielua siellä ja ovat odottaneet, että pääsen autolleni ja pääsen sieltä pois. Sitten mietin, että se on ensisijaisen tärkeää, että hän ei vain jätä minua siihen, ja mietin joitakin pieniä lapsia, heidän kuljetuksiaan, nuoria, ikäihmisiä. Tämä ei ole pelkästään rahakysymys vaan turvallisuuskysymys.

Siitä haluaisin vielä sanoa, että olen sitä mieltä, että tuohon käytön verotukseen pitäisi enemmän panostaa kuin pelkän omistamisen. Jos me ajattelemme käyttövoimaveroa, niin jos et aja paljon ja sinulla on dieselauto, niin kyllä se aika kalliiksi tulee. Kaikilla ei ole varaa vaihtaa sitä autoa, vaikka haluja olisikin, on tiukalla rahat, ja se käyttövoimavero on kyllä hyvin mittava. Monet haluavat olla ympäristöystävällisiä tai haluavat turvallisemman auton, mutta jos ei sitä rahaa ole, niin sitä vain ei ole.

16.35 Eero Lehti kok: Arvoisa herra puhemies! En malta olla puuttumatta tähän yritystukikysymykseen, joka varmasti tulee vielä moneen kertaan käsiteltäväksi. Siinä helposti verrataan yhteisöveron tuottoja ja yritystukea saavien yhteisöjen veroetua tai muuta etua, joka jaetaan nyt. Suomessa kuitenkin, voisi sanoa, yhteiskunta saa parhaiten ei yhteisöverona vaan palkkasumman verona moneen kertaan. Jokainen yritystuki aikanaan on Suomessa kyllä aika tarkan seulan läpi mennyt. [Leena Meri: Paitsi tuulivoima!] Olosuhteet ovat saattaneet muuttua, mutta joskus neljä vuotta sitten Vapaavuoren kanssa käytiin ne läpi ja todettiin, että melkein jokainen yhteisö on sellaisessa, sanoisinko, ravintoketjussa mukana, että jos sieltä sitten otetaan pois, niin vaarana on, että koko se liiketoiminta, jossa on sitä palvelua, teollista tuotantoa ja julkista hallintoa ja vaikka mitä, vaarantuu. Suomi on saarivaltio, jossa muun muassa kuljetustuki on melkein välttämätön, jos muut tuotannon tekijät ovat samalla tasolla kuin kilpailijamaissa, niin että varokaa yritystukien kanssa leikkimistä, etlette halua lisätä työttömyyttä.

16.36 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Pakkanen mainitsi hyvässä puheenvuorossaan tästä eri yrittäjien ja eri kansalaisten tasavertaisesta kohtelusta, ja on aivan varmaa, että perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota nimenomaan tähän, voiko tällä keinoin toimia, että tavallaan eri verokantojen piiriin asetetaan erilaisia toimijoita samalla kertaa. Edustaja Meren kanssa istumme perustuslakivaliokunnassa, ja uskon, että tämä asia käsitellään tarkasti siellä. Onhan näitä erilaisia verokantoja ollut ennenkin, eihän tämä ensimmäinen tapaus tässä maailmassa ole, mutta kun kuitenkin olemme menossa sellaista maailmaa kohti, jossa pyritään yhä enemmän kiinnittämään huomiota siihen, että tämä yhdenvertaisuus toteutuu, niin uskon, että edustaja Pakkanen ei tässä asiassa tarvitse ollenkaan olla huolissaan.

16.37 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja. Tämä yritystukiasia on tietysti helppo, kun heitetään tämä iso summa — kuulostaa isolta,

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

4,2 miljardia, jos lasketaan sekä suorat tuet että verovähennykset — mutta ei se näin yksinkertaista ole. Kun ruvetaan tutustumaan niihin eri tukimuotoihin, aivan niin kuin edustaja Lehti ansiokkaasti sanoi, kyllä on tarkkaan harkittu jo silloin, kun niitä on aikoinaan perustettu, minkä takia on syytä antaa joko verovähennyksenä, verohelpotuksena tai sitten suorana tukena. Se johtuu siitä, että Suomi on riippuvainen globaaleista markkinoista, ja jotta meidän yrityksillämme olisi kilpailukykyä, tarvitaan jonkunlaista tukimuotoa, ja se tuo sitten taas dynaamisia vaikutuksia ja tuottaa verotuottoja valtiolle. Jos joku täällä luulee, että olisi helppo tehtävä, että nyt sitten karsitaan yritystukia, puhutaan haitallisista ja turhista yritystuista, niin se ei tule olemaan helppoa. Viime hallituskaudella me teimme useita harjoituksia siinä yhteydessä, kun me yritimme löytää säästökohteita ja sopeutustoimia. Tiedän vain, että se excel-lista on pitkä, mutta sitten kun lähdetään analysoimaan rivi riviltä, niin se ei olekaan sitten niin helppoa enää.

16.38 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Haluaisin vielä omalta kohdaltani tähän autoveroasiaan sen verran kommentoida, että tämä on toki ollut tuki taksipuolelle, autoverohelpotusta on saatu, mutta tämä on ollut vastikkeellinen tuki. Se on edellyttänyt taksiautoilijalta päivystysvelvoitetta. Hänellä on säännelty hinta ollut siinä. Hänen on pitänyt pitää autostaan määrätyllä tavalla huolta. Osalle taksiautoilijoista on määritelty, minkälaisella autolla hän saa ajaa, sen on täytynyt täyttää määrätyt palveluvarusteet liityen invataksihin taikka vaihtoehtoisin varusteisiin. Siinä on paljon tämmöisiä velvoitteita, jotka ovat sitoneet sen taksiautoilijan kädet aika pitkälle. Myös on sitten tämä, että jos siitä autosta luopuu, niin siitä on sitten joutunut maksamaan sen veron takaisin. Ja sehän on päivakohtainen hinta, minkä siitä maksaa. Jos ei kolmea vuotta pidä sitä autoa ja vaihtaa sen aikaisemmin, niin kuin tuossa hallituksen esityksessä on asia hyvin kaavailtu, niin siitä on sitten verot joutunut maksamaan takaisinpäin eli ei siitä ole saanut sitä 4 600:aa, mikä siitä on myönnetty. Siinä mielessä tämä on ollut tämmöinen vastikkeellinen yritystuki, jos näin voisi sanoa. Mutta taksiautoilijoille tämä on tosiaan ollut tarveharkintainen lupa ja on tietenkin antanut mahdollisuuden, mutta toisaalta se on velvoittanut päivystämään ja suorittamaan ajovuorot ja suoritteet. Kun maaseudulla erityisesti 24/7-päivystys on ollut edellytys, niin kyllä minä sanon, että aika monessa ammattikunnassa, kuka siihen sitten lähtee, ei varmaan pidetä kohtuuttomana tuommoista pientä tukea.

16.40 Heli Järvinen vihr: Arvoisa herra puhemies! Puheenvuoroni yritysveroista ja yritystuista ja niiden läpikäynnistä ei todellakaan perustu siihen väittämään, että ne olisivat helppo rasti vaan pikemminkin päinvastoin. Jokainen tässä salissa tietää, kuinka suuresta, vaikeasta kokonaisuudesta on kyse, kun muistetaan vielä Suomen mittakaava ja logistiikka ja maantiede, ja juuri sen vaikeuden takia ja tulevaisuuden jatkon luotettavuuden takia olisi tärkeää, että kaikista näistä tuista päätettäisiin yhdessä parlamentaarisesti. Se olisi ollut myöskin tälle taksien autoverovähennykselle juuri se oikea paikka, jotta olisi saatu kaikkien syyt ja seuraukset ja vaikutukset samaan pöytään.

Pitää muistaa, että meillä Suomessa on noin 300 000 yritystä ja noin 30 000 niistä saa jonkinlaista yritystukea, joko suoraa tukea tai jonkinlaista verotukea. On iso possakka käydä se asia läpi, mutta siitä huolimatta se työ pitää tehdä, sillä ainoina tehokkaina tukina pidetään taloutta uudistavia tukia, jotka saavat yritykset kehittämään omaa osaamistaan ja ottamaan käyttöön entistä parempia tuotantotapoja ja välineitä, ja ihan takuuvarmaa on, että siitä 4 miljardista kaikki raha ei suuntaudu tällä hetkellä tämäntyyppiseen toimintaan.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

16.42 **Ari Jalonen sin:** Arvoisa puhemies! Tämä on tosiaan jonkinasteinen jatkumo viime kauden tämän verohuojennuksen puolitukselle, eli, ikävä kyllä, edellinen hallitus teki samaa, ja nyt tämä hallitus jatkaa tuota linjaa. Valtiovarainministeriön virkamiehet siellä tosiaan tätä ovat näköjään pitkäjänteisesti suunnitelleet.

Tämä taksilupavaatimus, mikä laissa liikenteen palveluista on, on asia, mikä ei sinänsä tähän pakota, koska siellä on myös se, että ajoneuvo, millä tätä taksiliikennettä suoritetaan, on rekisteröitävä ammattiliikennerekisteriin, joten tämä ei sinänsä lähde niin sanotusti lapasesta, kun tällaisia väitteitä on nostettu esille. En usko, että taksiyrittäjiä tulee niin paljon, koska tämä lupavaatimus ja ammattiliikennerekisterivaatimus tekevät sen, että sieltä tulee esimerkiksi kovemmat vakuutukset, enkä usko, että niitä vakuutuksia kukaan vapaaehtoisesti ottaa, eikä tällä autoverohuojennuksella pystytä kikkailemaan.

Taksiauto on taksinkuljettajalle, taksiyrittäjälle työväline, ja jos tästä työvälineestä nyt halutaan sitten se verovähennysoikeus poistaa, niin onko nyt sitten niin, että pitäisi erilaiset työvaatevähennykset ynnä muut kuviot sitten myös ottaa pois? Kuulostaa hassulta. En usko, että tähän pitäisi mennä.

16.44 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä nyt edustaja Jaloselle todeta, että ei tämä nyt ihan tästä edellisen hallituksen politiikasta johdu, että ollaan poistamassa tätä verovähennysoikeutta, vaan kyllähän tämä johtuu siitä tämän hallituksen tekemästä esityksestä, joka täällä kovin kiistellysti ja muun muassa KD:n vastustaessa hyväksyttiin, elikkä lupakiintiöt ja näihin lupiin liittyvät ajo- ja asemapaikkavelvoitteet ja hintasääntely poistuvat, elikkä huono taksilain uudistus, joka tässä talossa hyväksyttiin, ja siitä seuraamuksena on sitten vielä se, että tämä verohuojennusmahdollisuus poistuu kuljettajilta. Ymmärrän tietysti siinä mielessä, että kun lupakiintiöt poistuvat ja ei tavallaan pystytä katsomaan enää, mihin autoon liittyy se huojennus, niin sitten se on ikään kuin looginen seuraamus siitä, mutta se alkuperäinen huono lainsäädäntö johtuu siitä taksilain muuttamisesta, ja sitä vastaanhan KD täällä salissa äänesti, ja nyt seuraamus on sitten tämä, joka johtuu siitä. On tietysti hyvä asia, että siellä on asiaa esimerkiksi tähän esteettömyyteen ja liikkumiseen, tilataksit ja nämä tamäntyyppiset, koulukuljetustaksit ynnä muut sitten tulevat autoverottomiksi, ja siinä mielessä on hyvä, että näitten kohdalla sitten tämä asiantila on oikea. Mutta todellakin, ei tässä kysymys ole siitä, että tässä jatkettaisiin edellisen hallituksen politiikkaa, vaan paikataan nyt sitten sitä huonosti tehtyä taksilain uudistusta.

16.45 **Ari Jalonen sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siis tosiaan, kuten sainoin, laissa liikenteen palveluista on aivan selvästi, että ajoneuvon, jolla suoritetaan taksiliikennettä, pitää olla rekisteröity ammattiliikennerekisteriin. Joten tämä väite, ettei tätä pystytä seuraamaan, on väärä. Tosin haasteita se tuo enemmän kuin aikaisemmin, mutta väite, ettei sitä pystytä kontrolloimaan, ei pidä paikkaansa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Essayah, ja sitten puhujalistaan.

16.46 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Niin, tämä väite on siellä hallituksen perustelutekstissä, jossa perustellaan tätä lainsäädäntöä, elikkä sieltä se on lähtenyt. Elikkä kun katsotaan, että se lupa ei ole enää autokohtainen, niin silloin ajatellaan, että sitä ei

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

myöskään seurata enää autokohtaisesti, ja siinä mielessä hallitus on sitten itse perustellut näitä omia esityksiään virheellisesti, jos edustaja Jalosen väite pitää paikkansa.

16.46 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Halusin osallistua hieman tähän yritystuki- ja huojennuskeskusteluun siitä, miten tuetaan milläkin tavalla, verohelpoituksin, veronkiristyksin ja muuten. Tuossa pidettiin puheenvuoro siitä, että yritystuet ovat monisyisiä ja ne työllistävät ja siinä on monta verkkoa, mutta on muun muassa yksi ala, tuulivoiman miljarditukeminen, joka ei kyllä juurikaan työllistä ihmisiä. Siellä ei työskentele säännönmukaisesti ihmisiä, siellä se tuulimylly pyörii, kyllä siellä varmaan huoltaja käy, en sitä väheksy. Mutta jos esimerkiksi katson Valtiontalouden tarkastusviraston tänä vuonna julkaisemaa raporttia, niin tuulivoimatuotannon tukeminen on osoittautumassa ennakoitua kalliimmaksi ja nämä tukimenot nousevat 2—3 miljardia euroa tästä vuodesta vuoteen 2030. Tämä on erittäin kallista tukemista ja ei varmasti kyllä ketään hirveästi työllistä.

Miettin sitä, kun tämän parlamentaarisen työryhmän pitäisi saada ensi vuoden alussa tämä työnsä valmiiksi ja näistä yritystuista on nyt vuosia puhuttu ja nyt tuntuu, että niitä aina siirretään sitten erilaisiin ryhmiin — ymmärrän, että se on vaikea asia, ja jotta sieltä tulisi jotain tuottoa ja siellä saadaan joitakin tuloksiakin aikaiseksi, niin pitäisi heti alkuvuodesta nyt tuoda sitten joitain esityksiä, kun se työryhmän työ valmistuu, eikä vain aina laiteta näitä toivotaan toivotaan -listoja ja päivitellä asioita ja kertoa sitten veronmaksajille, kuinka paljon taas rahaa on laitettu. Meidän pitää myös konkreettisesti pystyä niitä sitten oikeasti leikkaamaan eikä aina siirtää tulevalle hallituskaudelle.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa huomautan edustajille, että yritystuet ovat ehdottomasti tärkeä asia, mutta nyt kyllä keskustelu tässä kohdassa liittyy vain tähän taksien asiaan.

16.48 Eero Lehti kok: Arvoisa herra puhemies! Olen samaa mieltä, mutta Meri käytti esimerkkinä tuulivoimatariffin syöttötariffia, joka oli hölmösti suunniteltu. En toista hölmömpää tiedä, jossa ei oteta markkinahinnan kehitystä millään lailla huomioon.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 139/2017 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 11/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 11/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

Keskustelu

16.49 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä tosiaan lasta huoltavien opiskelijoiden toimeentulon parantamiseksi ehdotetaan 75 euron huoltajakorotusta alaikäisen lapsen huoltajalle. Tämä esitys on oikein hyvä, ja on todella hyvä, että opiskelevien perheiden toimeentuloon tulee nyt hieman parannusta, sitähan on pitkään kaivattu, eli kiitokset siitä hallitukselle.

Kritiikkiäkin on kuitenkin esitetty. Tästä, niin kuin monista muistakin hallituksen esityksistä tällä kaudella, puuttuu lapsivaikutusten arviointi, se olisi ollut hyvä tehdä. Ja huoltajakorotuksesta huolimatta perheellisten opiskelijoiden opintotuen kokonaistasohan laskee, sitä ei pidä myöskään tässä unohtaa. Olisi hyvä myöskin arvioida opintotuen huoltajakorotuksen sitomista elatusvelvollisuuteen huoltajuuden sijaan, elikkä tämä olisi hyvä vielä tulevaisuudessa arvioida sitten tähän liittyen. Ja on valitettavaa, että aiemmassa lakiesityksessä mukana ollut säädösehdotus laajentaa opintotuki- ja koulumatkatukioikeutta oppivelvollisuusiän jälkeen suoritettaviin perusopetuksen oppimäärän mukaisiin opintoihin nyt tästä esityksestä poistettiin — ikävää, ettei se ole tässä mukana. On myös tärkeää, että palautettaisiin se opintotuen indeksisidonnaisuus, jonka tämä hallitus poisti jo alkukaudesta.

Sitten on hyvä, aina kun opintotuesta keskustellaan, muistaa se, että tämä meidän nykyinen opintotukilaki on lukuisten erilaisten lakimuutosten takia erittäin sekava ja vaikeasti hahmotettavissa, ja sen takia olisikin opiskelijan kannalta paras ratkaisu, että saataisiin sellainen opintotukilainsäädännön kokonaisuudistus, joka sitten yksinkertaistaisi ja selkeyttäisi meidän opintotukijärjestelmää. Tietenkin monet aikaisemmatkin hallitukset ovat olleet tätä aina pikkuhiljaa muuttamassa, mutta olisi hyvä, että tämmöinen kokonaisuudistus saataisiin jossain vaiheessa tänne eduskuntaan.

16.51 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Lasta huoltavien opiskelijoiden toimeentulon parantamiseksi tässä esityksessä ehdotetaan muun muassa opintorahan 75 euron huoltajakorotusta opintorahaa saavalle alaikäisen lapsen huoltajalle. Monet opiskelevat perheet elävät tällä hetkellä köyhyysrajan alapuolella. Vuoden alussa voimaan tuleva huoltajakorotus onkin erittäin hyvä suunta tukea perheen perustamista jo opiskelujen aikana.

Hallituksen huoltajakorotusta varten esittämä 10 miljoonan euron määräraha, joka yksilötasolla sitten tarkoittaisi tämän huoltajakorotuksen olevan 75 euroa kuukaudessa, ei kuitenkaan ole riittävän suuri. Perheelliset opiskelijat tarvitsevat enemmän tukea. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esittää näin ollen hallituksen 75 euron korotuksen päälle 75 euron korotusta lisää, jolloin huoltajakorotuksen määräksi tulisi 150 euroa kuukaudessa. Tämä esitetty korotus lisäisi opintotukimenoja 10 miljoonalla eurolla mutta vähentäisi samalla asumistukimenoja 1 miljoonalla eurolla kuin myös toimeentulotukimenoja 1 miljoonalla eurolla ja lisäisi verotuottoja 2 miljoonalla eurolla, eli julkisen talouden menot kasvaisivat näin ollen 6 miljoonalla eurolla, mutta meillä on vaihtoehtobudjetissamme myöskin tuloja tai vastaavia säästöjä, joilla me kattaisimme tämän menolisäyksen.

16.52 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tämä esitetty opintorahan 75 euron huoltajakorotus alaikäistä lasta huoltavalle opiskelijalle on tosiaan monessa lapsiperheessä merkittävä summa, ja se parantaa perheellisten opiskelijoiden tilannetta hyvällä tavalla. Se on tietenkin vain pieni kädenojennus lapsiperheille hallitukselta. Sääli, että hallitus ei halunnut

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

jatkaa lapsivähennyksen voimassaoloaikaa, mutta tältä osin esitys on kuitenkin nyt sitten kannatettava, että opiskelevat lapsiperheet saavat jotain.

Sivistysvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa nousi esille myös muita asioita, joita käyn nyt vielä lyhyesti läpi.

Siellä käytiin läpi toisen asteen opiskelijoiden opintotukijärjestelmää, joka ei ole nyt tällä hetkellä kovin yhtenäinen. Lukiokoulutukseen opintotukea saa 9 kuukauden ajaksi ja ammatilliseen koulutukseen 10 kuukaudeksi tai tarvittaessa pidempään. Valiokunta pitääkin tärkeänä, kuten tässä mietinnössä on mainittu, että opintotuki seuraa todellista opiskeluun käytettävää aikaa. Tältä osin sääntelyä tulee jatkossa tarkentaa ja tasapuolistaa.

Lisäksi hallituksen esitykseen sisältyi lausuntovaiheessa myös koulumatkatukea koskevia täsmennysehdotuksia. Kuten täällä jo äsken mainittiin, ne vedettiin sittemmin hallituksen esityksestä pois. Kuitenkin kuten opintotukea myös tätä koulumatkatukea tarvitaan jonkin verran myös kesäkuukausien aikana, varsinkin kun ammatillisen koulutuksen reformi astuu pian voimaan ja kesällä on mahdollista saada opintosuorituksia.

Vielä kolmantena asiana valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että alle 18-vuotiaan opintoraha on hyvin niukka. Kun 17-vuotiaat toisen asteen opiskelijat voivat saada yleistä asumistukea vain, jos heillä on ansiotuloja tai he saavat opintotukea, niin oppilaitosverkon harventuessa ja ottaen huomioon, että vanhempien tulot voivat estää opintotuen saamisen, itsenäisesti asuessaan nämä alaikäiset opiskelijat voivat joutua hyvinkin hankaan välikäteen.

Näihin asioihin [Puhemies koputtaa] hallituksen tulee jatkossa kiinnittää erityistä huomiota.

16.55 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! On hienoa, että opiskelijoita nyt huomaan pienillä kädenojennuksilla. Kannattaa muistaa, että kun hallitus on tehnyt tiukkoja ja kovia leikkauksiaan, opiskelijoilta on leikattu kaikkein eniten. Heidän opintotukileikkauksensa ylittävät kaikki muut. On hienoa, että nyt opintorahaan tulee 75 euron huoltajakorotus, ja vähintään yhtä hienoa on tämän päivän uutinen siitä, että hallitus aikoo vetää pois esityksen osa-asunnon normista, joka olisi leikannut kimppekämpin asumistukea ja sinänsä vaikeuttanut erityisesti opiskelijoiden tilannetta.

Jos ajatellaan tätä opintorahan 75 euron huoltajakorotusta myös siitä näkökulmasta, että me suomalaiset vanhenemme tuskallisen nopeasti ja samaan aikaan saamme lapsia tuskallisen vähän — ja myöskin huomattavan iäkkäinä, ensisynnyttäjien keski-ikä on lähellä 30:tä — ja kun tiedämme kaikki kynnykset, jotka liittyvät esimerkiksi työllistämiseen lapsia hankkiessa, on hyvä, että nyt opintorahassa huoltajuus huomioidaan.

Samalla annan tunnustusta hallitukselle myöskin alimpien päivähoitomaksujen poistamisesta, joka on ilman muuta tärkeä kädenojennus. Toivon samanlaista menestystä myöskin vanhempainvapaita ja niistä aiheutuvia maksuja pohtivalle työryhmälle. On ehdottoman tärkeää, että kun teemme vanhempainvapaiden uudistusta, siinä maksujen tasaisempi jako olisi yhtenä lähtökohtana.

16.56 Tuomo Puumala kesk: Arvoisa puhemies! Ehkä vielä on paikallaan korostaa tämän esityksen historiallisuutta. Jos ja toivottavasti kun se täältä talosta nyt sitten läpi saadaan, niin tässähän on takana kymmenien vuosien odotus aika monenkin puolueen osalta. Kymmeniä vuosia se on ollut opiskelijajärjestöjen agendalla, ja nyt sitten lopulta asia vie-

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

dään maaliin eli saadaan huoltajakorotus aikaiseksi, 75 euroa. Omalla edustamallani puolueella keskustalla tämä on ollut ohjelmissa mukana varmaan 15 vuotta ainakin.

Myös sivistysvaliokunnan mietinnöissä tähän asiaan on viitattu, ja tämä tuore hallituksen kannanotto, joka on meillä tänään käsittelyssä, onkin vastaus vuoden 2016 sivistysvaliokunnan mietintöön, jossa edellyitimme, että hallitus arvioi huoltajakorotuksen tarpeen. Nyt se on arvioinut, ja onneksi erittäin positiivisella tavalla — historiallinen, hieno hetki. Pääsemme Pohjoismaitten tasolle. Muissa Pohjoismaissahan useissa on jo tunnustettu ja tunnustettu perheellisten opiskelijoiden erityistilanne, ja nyt se tunnustetaan tästä eteenpäin myöskin Suomessa. Erittäin hieno esitys, ja tästä voimme kaikki olla ylpeitä.

Kehittämistarpeita edelleenkin riittää, kuten mietinnöstäkin käy ilmi. Nostamme siellä esille muun maussa alle 18-vuotiaitten opiskelijoitten tilanteen, jotka muuttavat pois omalta kotipaikkakunnaltansa opiskelemaan. Heidän taloudellinen tilanteensa on monesti aika tiukka. Jos perheessä on lapsia useampia, vaikka vanhemmilla on elatusvelvollisuus alle 18-vuotiaisiin, niin tuo yhtälö ei välttämättä ole kovinkaan helppo. Ehkä sieltä käsin lähdetäisiin purkamaan seuraavia epäkohtia opintotuen osalta, mutta tänään poistuu yksi merkittävä, ja tämä on tuhansille perheellisille opiskelijoille erittäin hieno päivä. Tästä voidaan olla ylpeitä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 139/2017 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 8 ja 32 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 135/2017 vp
Toimenpidealoite TPA 61/2016 vp
Valiokunnan mietintö StVM 12/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 135/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuoden 2018 tuloveroasteikosta ja tuloverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 107/2017 vp
Lakialoite LA 17-20, 30, 34, 36/2015 vp, 30, 33, 50, 65, 72-73, 80, 85/2016 vp, 15, 30, 38-39, 43-44/2017 vp
Toimenpidealoite TPA 38, 42/2016 vp, 23/2017 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 12/2017 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotuksen.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

dotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteista.

Keskustelu

17.00 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että vastalauseen 4 mukaisesti hyväksytään seuraava lausuma: "Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee verouudistuksen ruotsalaisen eduskuntaryhmän mallin mukaisesti, jossa työn verotusta lasketaan ja kulutuksen verotusta nostetaan maltillisesti."

Värderade talman! Jag föreslår att riksdagen förutsätter att regeringen bereder en skattereform enligt SFP:s modell, där beskattningen av arbete sänks och beskattningen av konsumtion höjs måttligt.

17.00 Ozan Yanar vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen veropolitiikka on kasvattanut tuloeroja, ja etuuksien leikkaukset ovat heikentäneet pienituloisimpien asemaa. Ensi vuoden budjetissa ja tässä siihen liittyvässä lakiesityksessä hallitus jatkaa tätä politiikkaa.

Vihreiden vaihtoehto on oikeudenmukaisempi, sillä se tasaa tuloeroja ja vähentää köyhyyttä. Jotta veronkevennykset kohdistuisivat niitä enemmän tarvitseville, esitämme vaihtoehtobudjetissamme kunnallisverotuksen perusvähennyksen tuntuvaan korotusta, sillä se koituu kaikkien pienipalkkaisimpien eduksi. Lisäksi se hyödyttää myös työttömiä ja eläkeläisiä, jotka eivät hyödy ansiotuloihin tehtävistä veronkevennyksistä.

Samaan aikaan vaihtoehdossamme ehdotamme, että ansiotulojen veroasteikkoon tehdään indeksitarkistus ja työtulovähennystä korotetaan hallituksen esitystä vähän maltillisemmin.

Arvoisa puhemies! Teen näillä perusteilla vihreiden vastalauseen 2 mukaiset esitykset. Meidän vastalauseemme sisältää lakimuutosehdotuksia ja lausumaehdotuksia.

17.02 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Oikeudenmukainen verotus edellyttää, että kukin osallistuu veronmaksuun maksukykynsä mukaisesti ja että verotuksella tasataan tuloeroja. Tästä aiheesta on jo käyty laajempi keskustelu asian ensimmäisessä käsittelyssä.

Siksi nyt lyhyesti esitän, että vasemmistoliiton vastalauseen 3 mukaiset lausumat 1 ja 2 hyväksytään eduskunnassa.

17.02 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Pekosen esitystä.

17.02 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Minä puolestani esitän sitä, että vastalauseen 6 mukainen lausumaehdotus hyväksytään. Tässä lausumaehdotuksessa todetaan, että eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä valmistelee meidän kehitysapumallimme mukaisen kehitysapuvähennyksen. — Tämä näin tästä lyhyesti.

17.03 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Toimenpidealoitteessa 23 esitetään työntekijäjärjestön jäsenmaksun vähennysoikeuden puolittamista sekä työnantajajärjestön jäsenmaksun vähennysoikeuden kokonaan poistamista.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

Teen vastalauseen 5 mukaisen lausumaehdotuksen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työntekijäjärjestöjen jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuuden puolittamiseksi ja työnantajajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuuden poistamiseksi kokonaan vuoden 2018 alusta alkaen toimenpidealoitteen TPA 23/2017 mukaisesti."

17.04 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Vähämäen tekemää ponsiesitystä.

17.04 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Östmanin tekemää lausumaesitystä.

17.04 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Totean vain edustaja Yanarin puheenvuoron jälkeen, sen kummempia esityksiä tekemättä tietenkään, mitä tulee näihin väitteisiin siitä, että tuloerot ovat kasvaneet, että kyllähän, jos viime vaalikautta katsoo, totta kai indeksien jäädyttäminen vaikuttaa hyvin pieneltä osin hyvin pienituloisiin. Jos kaksikin euroa lähtee pois, niin se näyttää prosenteissa pahalta, se on totta, ei sovi kieltää, mutta kun katsoo sitten taas veropolitiikkaa yleisellä tasolla, katsoo vaikka viime vaalikauden verokertymiä, katsoo esimerkiksi, mitä kuntataloudesta leikattiin aivan rajulla kädellä, niin se varmasti vaikutti palveluihin todella ankarasti ja vaikutti lapsiperheisiin ja kaikkeen mahdolliseen. Kuntien taloustilanne oli katastrofaalinen. Nyt on päästy ulos siitä kierteestä, ja kokemuksesta tiedän ja me kaikki kokemuksesta tiedämme sen verran, että jos katsotaan, mikä on veronkiristysten vaikutus talouteen yleensä, niin jos veronkiristyksillä lähdetään talouden toimintaedellytyksiä parantamaan, niin todennäköisesti voi sanoa, että se menee aika pahasti metsään ja aika pitkälle meneekin, koska sillä ei ole vielä tässä maailmassa kovin paljon hyvää tehty, että veroja kiristetään rajusti ja sen jälkeen toivotaan, että talous lähtee kasvuun. En jaks muistaa, olisiko semmoista aikaa koskaan ollut.

17.05 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Yanar esitteli vihreiden vaihtoehtobudjetin mukaisen esityksen, vastalauseen 2. Kannatan edustaja Yanarin tekemää esitystä.

17.05 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Olemme jo useassa yhteydessä puhuneet hallituksen veropolitiikan kokonaisuudesta ja siitä, että se rakenteeltaan tukee tätä hallituksen ideologiaa sen suhteen, että Suomea eriarvoistetaan sen sijaan, kun sosiaalidemokraatteina näemme, että meidän pitäisi saada kaikki mukaan, ja nyt ei niin ole tapahtumassa.

Me olemme ensimmäisessä käsittelyssä jättäneet omat vastalauseen mukaiset pykäläesityksemme, niistä on äänestetty, ja nyt tässä toisessa käsittelyssä, arvoisa puhemies, teen ensinnäkin vastalause numero 1:n mukaiset lausumaesitykset 1—8.

Me näemme niin, että hallitus siinä mielessä tekee vähän niin kuin historiallisestikin näitä ratkaisuja, että se onnistuu samaan aikaan sekä eriarvoistamaan Suomen yhteiskuntaa että sitten heikentämään julkista taloutta. Olemme ennenkin olleet hyvin kriittisiä sille, että kun monilta pienituloisilta — eläkkeensaajilta, lapsiperheiltä, työttömiltä — on leikattu, samaan aikaan kuitenkin hallituksella on varsin runsaskätisesti riittänyt veronkevennyksiä kaikkein varakkaimmille ihmisille, ja se ei vain kerta kaikkiaan ole oikein. Siksi näillä lau-

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

sumilla me puuttuisimme tähän kehitykseen ja tekisimme esityksiä oikeudenmukaisemmasta tulonjaosta.

Yksi tärkeä asia, mihin nyt hallituspuolueille tulee mahdollisuus vielä, on se, että esitämme muun muassa sitä, että lapsiperheiden verotusta ei kiristettäisi eli että tämä lapsivähennyksen poisto peruttaisiin, ja toivoisin, että hallitukselta löytyisi nyt sydäntä myös tämä perua. Hallituspuolueethan harkitsivat viisaasti jo kiinteistöveron yhteydessä, että peruuttivat viime hetkellä tämän pakkonoston, mitä vahvasti kritisoiimme asumisen kustannuksia nostavana. Nyt pitäisi tämä lapsiperheiden veronkiristys perua. Jos näin ei tehdä, niin aivan turha täällä on puhua sitten ministeriatiosta, niin kuin on moneen kertaan puhuttu, että kenenkään palkansaajan verotus ei kiristy — kyllä se lapsiperheillä kiristyy. Se on tosiasiassa, se on fakta, ja jos halutaan olla sanan mittaisia, niin sitten tietenkin tämä lapsiperheiden veronkiristys peruttaisiin.

Tämän lisäksi, että meidän lausumissamme on tämä lapsivähennysasia, kaiken kaikkiaan, kun meillä on vaihtoehdossa palkansaaja ja eläkkeensaaja, pieni- ja keskituloinen sellainen, joka voittaa hallituksen esitykseen nähden, sen sijaan sitten esitämme, että veroja saataisiin lisää muun muassa laittamalla verotusratkaisua näihin sijoitusvakuutuksiin, vakuutuskuoriin, puututtaisiin aggressiiviseen verosuunnitteluun parillakin eri keinolla — tai useita keinojahan meillä on suorastaan listattuna, edustaja Harakka on tehnyt tässä hyvää työtä ja julkaissutkin sellaisen ohjelman. No, sitten tietenkin esitämme, että hallitus peruuttaisi nämä voimakkaasti kritisoiimme apteekkarivähennykset ja metsälahjavähennykset, eli nämä voitaisiin perua. Samoin sitten toisessa yhteydessä olemme esittäneet miljoonaperintöjen verotuksen keventämisestä luopumista.

Näissä lausumissa esitämme myös muun muassa pääomaveroon maltillista korotusta, jotta todellakin voisimme oikeudenmukaisemmin tätä yhteistä taakkaa kantaa, ja samoin sitten esitämme ajatuksen, minkä olemme jo aikaisemminkin julki tuoneet, että kotitalousvähennysjärjestelmää voisi kehittää niin, että se osaltaan ulottuisi myös kerros- ja rivitaloihin, eli se olisi hyvin viisasta. On hyvä, että tällä hetkellä pientaloissa isoissa remonteissa saa tehdä kotitalousvähennyksen, mutta ei ole aivan oikein sitten, että samaan aikaan, kun kerrostaloissa tulee näitä isoja putkiremontteja, julkisivuremontteja tai muita, jotka vaativat yhteistä ponnistusta, siellä tätä vastaavaa systeemiä ei ole. Tiedän, olen tutkinut, että Kiinteistöliitolla esimerkiksi on ihan valmiita malleja, miten tämä myös veroteknisesti voitaisiin toteuttaa. Kun monesti sanotaan, että se on niin vaikea toteuttaa, niin kyllä siellä valmiit mallit ovat monet asiantuntijat katsoneet.

Puhemies! Halusin tulla tähän ihan siksi, että avaan kuitenkin vielä näiden lausumien sisällön, mitä SDP näissä lausumissaan 1—8 esittää.

17.10 Mats Löfström r: Värderade herr talman! Jag understöder ledamot Rehn-Kivis förslag.

Arvoisa herra puhemies! Kannatan edustaja Rehn-Kiven tekemää esitystä.

17.11 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tänään on käsittelyssä tärkeä näkökulma siitä, miten hallituspolitiikkaa pitäisi tehdä toisin. Me uskomme siihen, että kasvu kuuluu kaikille, ja siksi olemme esittäneet asian käsittelyn yhteydessä omana vastalauseenamme korjattuja toimia tähän hallituksen pohjaan. Näin ollen jo tässä vaiheessa käytän mahdollisuuden hyväkseni ja kannatan edustaja Viitasen tekemiä muutosehdotuksia, jotka on listattu

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

tähän vastalauseeseen 1. Eli näin osin esitän, että toimisimme vastalauseen 1 mukaisesti, kuten edustaja Viitanen tuossa teki.

Tämä kannatuspuheenvuoro perustuu siis käytännössä siihen, että me toimisimme veropolitiikassa eri tavalla kuin hallitus. Tältä osin tekisimme vähennykset eri tavalla kuin hallitus tekisi: emme poistaisi ollenkaan lapsivähennystä, peruisimme yrittäjävähennyksen ja tekisimme lisää solidaarisuutta tuloverotuksen yläpäähän, pääomatuloverotusta nostaisimme ja muuttaisimme osinkoverotusta sillä tavalla kuin valtiovarainministeriön oma työryhmä esittää.

Lisäksi on hyvä todeta, että hankkisimme myöskin uutta rahoitusta ja siltä osin toimisimme niin kuin arviointineuvosto on hallitukselle esittänyt, eli pitäisimme huolta siitä, että myöskin tuloja voidaan hankkia, ja tältä osin korostan erityisesti sijoitusvakuutusten verolle laittoa. Esitämme varsin maltillista mallia vielä tässä yhteydessä, mutta myös monella tapaa puuttuisimme siihen, että pienyrittäjyyttä tuettaisiin muun muassa alv-velvollisuuden alarajan nostolla ja muin ensimmäisin toimin, kuten [Puhemies koputtaa] palkkausvähennyksellä.

17.15 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kun kuuntelee noita demarien puheenvuoroja päiväjärjestyksen tässä kohdassa, väkisin nousee mieleen tällainen kummallinen teoria siitä, että näköjään demarit saavat oppositiossa aikaiseksi enemmän hyvää kuin saivat neljän vuoden aikana hallituksessa. Tällainen kummallinen ilmiö, jota ei meikäläisen aivoilla oikein tahdo millään ymmärtää.

Katselin valtioneuvoston selontekoa numero 4 tältä vuodelta valtiontalouden tilanteesta, ja sieltä kun katselin näitä julkisen talouden lukuja viime vaalikaudelta, niin olivathan ne niin karmeita, että meinasivat nämä harvenevat hiukset nousta pystyyn kesken lukemisen, joten ihmettelen vain tätä teidän näkökulmaanne. Se teidän vaihtoehtobudjettinne oli tyhjän päällä, perustui lähinnä hurjille olettamille, että tulee valtavia tuloja, otetaan Suomen Pankista rahat ja käydään Sitrasta nappaamassa näin itsenäisyyden juhluvuoden kunniaksi rahat vielä kaupantekijäisiksi. Siinähan se hyvä veli lisääntyy ja kaikki talous kehittyy, mutta pahoin pelkään, että se lopputulos olisi jotain muuta.

Toivoisin kuitenkin nyt semmoista pientä realismia, koska se kuitenkin pitemmässä juoksussa on omankin talouden pidossa se ainoa oikea tie, että tunnustaa tosiasiat. Olen sitä itse yrittänyt noudattaa ja toivon, että tähän porukkaan saisi kannattajia lisää.

17.16 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! On hyvä, että edustaja Hoskonen täällä edustaa linjaa, jota ei tosiasiallisesti ole olemassa. Pyydän teitä perehtymään tämän hallituksen todellisuudessa saavuttamiin toimiin, sillä tosiasia on — niin kuin edustaja Viitanen tässä juuri äsken jo totesi — että viime hallituskaudella harjoitettiin hyvin samanlaista politiikkaa kuin sosiaalidemokraatit nyt esittävät tehtäväksi. Käytännössä taloutta tasapainotettaisiin niin, että tosiasiallisesti ihmisille jäisi myös kasvun hedelmiä käteen, kun aika tulee.

Eli viime hallituskaudella, viime hallituksessa, kun desiileillä mitataan tulojakoa, käytettiin kaikki rahat desiileillä 1—6 tulojakoa parantaviin, plusmerkkisiin toimiin ja pidettiin huolta siitä, että desiileillä 6—10 tämä tulojako ei sitten muodostunut positiiviseksi, koska ne, joilla oli varaa, osallistuivat varallisuutensa mukaan siihen, että yhteiskunnan taloutta tasapainotettiin. Tämä hallitus tekee päinvastoin, ja se on, edustaja Hoskonen, ongelma. Te teette nimenomaan niin, että kaikkein pienituloisimmille suomalaisille, jopa

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

keskituloisille suomalaisille, hallituksen politiikka on miinusmerkkistä. Te pidätte siitä huolen, että desiileillä 6—10 on eniten käytettävissä tuloja, ja se on tällaisena aikana väärin, ja tätä edustaja Viitanen tässä jo äsken peräänkuulutti. Kyllä me sopeuttaisimme, mutta myös niin, että tulo- ja varallisuuserot eivät kasvaisi, vaan Gini-kertoimemme on 0,54, kun tämän hallituksen mittari värähtää vähän miinukselle.

17.18 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Vaikka sinänsä arvostan kovasti sitä, että edustaja Hoskonen liki ainoana hallituspuolueen edustajana jaksaa täällä puolustaa hallituksen nykypolitiikkaa, niin toisaalta toivoisin, että edustaja Hoskonen yhtä suurella sydämellä miettisi vielä kerran ja alkaisi puolustaa tätä alkiolaista linjaa. Minä uskoisin, että aika moni siellä keskustan kentällä toivoisi, että tällainen alkiolainen henki olisi tämänpäiväistä vahvempi. Senhän osoittivat viime päivän uutisoinnitkin vähän keskustan kentän mielipiteistä. Kannattaisi nyt kuunnella, edustaja Hoskonen, sitäkin. Sitä alkiolaisuutta nimittäin tarvittaisiin tänä päivänä.

Tässä on ihan tosiasia se, jopa pääministeri Sipilä on itse sanonut, että tämä budjettiesitys eriarvoistaa, lisää eriarvoisuutta, ja se on aika vakava asia kaiken kaikkiaan. Sen sijaan että — tietenkin ihan oikeutetusti, se on teidän velvollisuutennekin — kritisoitte opposition vaihtoehtoa niin kuin me kritisoimme hallituksen vaihtoehtoa, toivoisin teidän myös keskittyvän siihen, että voisitte vaikka omille hallituskumppaneillenne puhua, että eiköhän nyt olisi hieman tämän alkiolaisuuden paikka tässä hyvin kokoomuslaisessa talouspolitiikassa.

17.19 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Todellakin, alkiolaista linjaa olen elämäni aikana aina puolustanut ja sitä tulen jatkamaan, ja luulen olevani en hyvä asiantuntija mutta kohtuullinen asiantuntija sillä linjalla — vaikka edustaja Viitaseen verraten. Mutta en lähde tällaiseen vertailuun mukaan sen pitemmälle, totean vain sen, että kun katsoo näitä talouslukuja viime vaalikaudelta — esimerkiksi 100 000 työtöntä lisää, julkista taloutta leikattiin — niin kun kaikki lasketaan yhteen, valtionvelan otto, veronkiristykset, valtion omaisuuden myynnit, kuntatalouden leikkaukset, niin suuruusluokka oli 38 miljardia euroa neljän vuoden aikana, noin reilu 9 miljardia per vuosi. Olimme tilanteessa, jossa työttömyys oli kasvanut aivan äärirajoilleen ja valtion tilanne oli sellainen, että ihan lähiaikoina, ellei olisi todella lähdetty tekemään talouspolitiikan muutosta tässä maassa, olisimme olleet tilanteessa, jossa luottoluokittajien reittauksen jälkeen olisivat valtionvelan korot lähteneet rajuun nousuun, ja jokainen prosentti olisi tiennyt miljardin menoja valtion budjetista pois. Siihen tilanteeseen joutumisesta on kerran Suomella kokemusta, ja uskon, arvoisat opposition edustajat, että tällaiseen tilanteeseen kukaan ei halua edes pahimmissa painajaisissaan joutua.

Puhemies Pekkarinen jos saisi tässä tilaisuudessa puhua, hän voisi pitää siitä lyhyen esitelmän meille kaikille, mutta ymmärrämme hänen arvokkaan asemansa tuolla istuntoa johtamassa arvokkaasti. Kaikesta huolimatta toivon, arvoisa Pia Viitanen, edustajakollegani, että tunnustaisitte tosiasiat kuitenkin, koska se on se ainoa tapa, jolla me pääsemme omaksakin taloudenpidossamme ja valtion talouden tai minkä tahansa muun talouden pidossa eteenpäin.

17.21 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Minusta on kuitenkin hyvä, että käydään tätä keskustelua. Ensinnäkin haluan aloittaa siitä, että siinä, missä viime hallituskaudella tasoi-

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

tettiin todella sopeuttaen myöskin kuntien talouden puolelta, tasapainotettiin taloutta myöskin koulutuksesta, mikä teki kipeää. Silloin vaaleissa päätettiin, että esimerkiksi koulutuksesta ei enää sopeuteta taloutta, mutta tämä hallitus on päättänyt, että turhia olivat nämä lupaukset ja sopeutetaan kuitenkin koulutuksesta taloutta.

Tältä osin en kääntyisi kovasti menneeseen, vaan katsoisin mieluummin tulevaan, ja minusta se suuri asia on se, tuleeko Suomi kuntoon. Me esitämme nyt tämän asian käsittelyn yhteydessä, että sekä tuloja että menoja tarkasteltaisiin, ja tänään käsittelyssä ovat tulot. Näihin tuloihinhan hallitus ei laita patkääkään kunnollista panosta, ja siitä huomauttaa myös hallituksen oma talouspolitiikkaa arvioiva tieteellinen neuvosto, että tulojen lisäystä olisi pitänyt tehdä.

Haluan korostaa tätä sen takia, että julkisen talouden tila ei parane — ei parane, vaikka te täällä, edustaja Hoskonen, puhutte toista. Sipilän ajatus, tulos tai ulos, Suomi kuntoon, sen hän joudutaan ratkaisemaan jo vuoden 2018 aikana. 2016 näillä aika kovilla säästöillä, jotka hallitus teki, saatiin todella julkisen talouden rakenteellinen alijäämä pienentymään, mutta sen jälkeen tuli jakovaara, ja te panitte 2 miljardia euroa menemään eri tyyppisiin hallituksen eturyhmiin ja tärkeisiin hankkeisiin verojen kevennyksenä. Ja nyt ollaan tilanteessa, että tosiasiaa vuonna 2018 vakaus- ja kasvusopimuksen rajat tulevat ylittymään, vaikka otetaan huomioon sopimuksen jousto.

17.23 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Paljon on viisaita puhuttu ja mainittu matkan varrella. Kun edustaja Hoskonen nyt arvostamani varapuhemies Pekkarisen lausunnot otti esiin, niin muistan hänen joskus vuosia sitten todenneen minun mielestäni ihan viisaasti myös sen, että hyvä periaate on se, että myös hyväosaiset otetaan mukaan lamatalkoisiin. Samoin muistan, oliko nyt viime kaudella, että keskustan linjana oli tämä robinhood-vero eli se, että pieni- ja keskituloiset päästetään helpommalla mutta hyväosaiset ovat sitten vähän rankemmalla taakalla mukana, jos näin voi sanoa.

Nyt on se ongelma, että kun tässä tehdään kovastikin leikkauksia kaikkein pienituloisimmille, eli he ovat kyllä lamatalkoissa mukana — no, mitkä talkoot ne tänä päivänä sitten ovatkaan, sopeuttamistalkoot — niin sitten samaan aikaan näitä veronkevennyksiä, kevennyksiä, riittää kaikkein varakkaimmille. Niitä riittää miljoonaperijöille, niitä riittää kaikkein hyvätuloisimmille, apteekkareille, ja tätä kehitystä me olemme huolestuneesti seuranneet. Tästä syystä olemme tehneet näitä omia vaihtoehtojamme, koska meidän mielestämme se robinhood-idea ei nyt toteudu, vaan se menee vähän päinvastoin.

17.24 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kyllä edelleenkin edustaja Pia Viitaselle haluan kohteliaimmin huomauttaa, että viime vaalikaudella te pääomaverotusta kevensitte, [Pia Viitanen: Eihän kun kiristettiin!] se tehtiin silloin aikoinaan, ja nyt sitten kun tehtiin yrittäjävähennys — totta kai siellä jokunen apteekkarikin saattaa joukossa olla, sitä ei käy kieltäminen, raja kun vedetään — totta kai se 30 000:ta pientä yritystä helpotti, ja pitää muistaa, että suurin osa näistä yrityksistä on yhden tai kahden hengen yrityksiä, joiden vuosittainen tulokertymä on suuruusluokkaa 30 000 euroa vuodessa. Että näille yrittäjille, jotka ovat kuitenkin se porukka tässä maassa tällä hetkellä, joka pystyy työllistämään lisää. Senhän me kaikki tiedämme, että julkisen talouden puolella uusille työpaikoille ei ole tilaa. Hyvin vähän on mahdollisuutta tehdä uusia ja julkista sektoria enää paisuttaa. Paremminkin se terve paisutus tapahtuu siellä, että luomme uusia työpaikkoja yrityksiin, ja ne yritykset, joissa ne työpaikat mahdollisesti syntyvät, nimenomaan ovat näitä pieniä yrityk-

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

siä. Suuret ylikansalliset yhtiöthän, kuten tiedämme kaikki kokemuksesta, pyrkivät mieluummin vähentämään henkilöstöä taikka sitten automatisoimaan tuotantoaan tehtaissa niin, että työväkeä tarvitsee vähemmän. Mutta esimerkiksi pienet palveluyritykset työllistävät tänä päivänä erittäin hyvin.

Muistakaa, hyvät edustajakollegat, että kun tuli tilasto siitä, missä Suomen vienti kasvaa, niin palveluvienti kasvaa. Se on aivan hurjassa kasvussa. Elikkä tämä todistaa sen, että nimenomaan niissä palveluyrityksissä... Moni hyvä ystäväni on tällaisissa yrityksissä, muun muassa viemässä suomalaisia metsäteollisuuden tuotteita ulkomaille, ja he eivät myy pelkkää konetta, vaan he myyvät sitten sen asennuksen, käyttöön opastuksen ja huollon, ja ne ovat pitkäaikaisia sopimuksia. Elikkä jos myydään vaikka ulkomaille joku hissi, niin se ei ole pelkkä hissikauppa, vaan siinä myydään hyvin paljon muuta. Toivoisin, [Puhemies koputtaa] että tekin jonain päivänä ne tosiasiat tunnustaisitte.

17.26 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tosiasioiden tunnustamisesta on kysymys siinä, kun kysymme, tuleeko Suomi kuntoon. [Hannu Hoskonen: Tulee, totta kai!] Tämä ajatus siitä, että Suomi tulee kuntoon, on kyllä pelottava ajatuspinttymä keskustalle siitä, että näillä hallituksen toimilla Suomi tulee kuntoon. [Hannu Hoskonen välihuuto] Minusta, tässä viitattiin jo puhemies Pekkariseen, oli hienoa, että silloin viime kaudella, kun keskusteltiin siitä, onko oikein, että tuloverotukseen annetaan indeksikorotukset kaikille ryhmille, myöskin yhteiskunnan suurituloisimmille, keskustan linja oli selkeä. Se oli sama linja kuin viime hallituksen sosiaalidemokraateilla ja vasemmistoliitolla, jotka puolueina kokivat, että ei tarvita indeksikorotuksia kaikkein suurituloisimmille aikana, jolloin kovasti säästetään.

Nyt ollaan tilanteessa, jossa tämä hallitus toimii toisin: koko porukalle tulee indeksikorotukset, mutta kaikkein pienimpiä etuuksia tässä maassa ei kohdella samalla tavalla, ei tule indeksikorotuksia, mutta suurituloisille tuli kyllä tuloverotukseen indeksikorotukset. Aika kova on linja, jonka hallitus on valinnut, ja rakenteellinen alijäämä todennäköisesti tulee olemaan jo vuoden 2018 aikana, edustaja Hoskonen, sellainen, että me olemme EU:n pitimissä kiinni siitä, että meille eivät riitä enää edes joustot, eli rakenteellinen alijäämä siinä, missä se viime hallituskaudella lähes puolitettiin, tällä hallituskaudella vuoden 2016 jälkeen osoittaa syvää painumista, koska tilaisuus teki varkaan. Yhteiskunnan suurituloisimmat saivat lisää veroetuja, mikä johti siihen, että toisin kuin te juuri äsken todistitte, vapautitte jopa miljoonaperintöjen saajat heti alkutöiksenne vuoden 2016 säästöjen jälkeen siitä, että he olisivat tässä yhteiskunnan solidaarisuudessa mukana. Pahalta se tuntuu, [Puhemies koputtaa] pahalta se tuntuu.

17.29 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! SDP:n vaihtoehdossahan nimenomaan tuetaan pieniä yrittäjiä esimerkiksi sillä, että he voisivat saada verovähennyksen palkatessaan ensimmäisen työntekijän. Sen lisäksi me esitämme, että arvonlisäveron alarajaa nostettaisiin. Nämä nimenomaan auttaisivat sitä pientä yrittäjyyttä. Ongelma on se, että tämä apteekkarivähennys hyödyttää nimenomaisesti suurimmalta osaltaan, isoimmalta miljoonamäärältään niitä yrittäjiä, jotka kuuluvat kahteen ylimpään tuloluokkaan. Se on se rakenteellinen ero, miten tukisimme yrityksiä, SDP:n ja hallituksen välillä.

Varmuuden vuoksi todettakoon, että viime kaudellahan nimenomaan tehtiin tällaisia solidaarisuusveroratkaisuja, veroelementtejä. Silloin otettiin käyttöön solidaarisuusvero, korotettiin pääomaveroja ja toisaalta esimerkiksi työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa nos-

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

tettiin 100 eurolla. Tällaisten arvovalintojen seurauksena kävi niin, että ihan selvitysten mukaan tuloerot kapenivat viime kaudella siitä huolimatta, että elettiin erittäin vaikeaa taloudellista aikaa. Nyt sitten käy päinvastoin, tuloerot lisääntyvät näiden ratkaisujen myötä. Tämä ei ole mielestäni oikein.

17.30 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty erittäin hyvää talouspoliittista keskustelua, ottaen toki huomioon, että näkökulmat ovat erilaisia, mutta niinhän demokraattiaan tietysti kuuluukin.

Näyttää siltä, että tämän vaalikauden alun erittäin vaikea taloustilanne on nyt lopulta kääntynyt parempaan suuntaan. Aivan oikein, kyllä tässä vaalikauden alun veronkevennyslinja on ollut lähellä oikeaa, varsinkin tuloverotuksen osalta. Tilastot osoittavat, että työllisyyskehitys on suotuisa nyt, ja työttömyys on tuoreen tilaston mukaan laskenut vuodessa jopa yli 50 000 henkilöllä. Se on erittäin paljon. Pitkäaikaistyöttömyyskin on lopulta laskenut alle 100 000 hengen, muistaakseni oli noin 95 000 — ensimmäistä kertaa pitkään aikaan alle 100 000.

Hallituksella on kuitenkin edelleen suuri määrä työtä tekemättä, niin että lopuillekin työttömille saadaan työpaikka jostain hankittua. Se ei toki suoraan ole hallituksen tehtävä, mutta hallituksen tulee politiikallaan varmistaa, että yritykset ovat kilpailukykyisiä ja näin työpaikkoja syntyy erityisesti yksityiselle sektorille.

Me perussuomalaiset olisimme kohdistaneet hallitusta enemmän tuloverotuksen kevennyksiä pieni- ja keskituloisille palkansaajille ja eläkeläisille. Valitettavasti nämä esitykset kaatuivat täällä tämän lain ensimmäisessä käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Otan vielä kantaa lyhyesti siihen, että edustaja Vartiainen kommentoi toissa viikolla Helsingin Sanomien haastattelussa jokseenkin siten, että nykyisistä noin 270 000 työttömästä ainoastaan noin 40 000:lla olisi mahdollisuus työllistyä. Tämä edustaja Vartiainen näkemys on minusta kyllä aika hämmästyttävä ottaen huomioon, että työttömyys on jo nyt vuoden aikana laskenut kymmenillä tuhansilla henkilöillä ja tulee todennäköisesti laskemaan edelleen. Suomalaiset työttömät ovat työhaluisia, ja jos esimerkiksi heidän osaamisessaan on puutteita, niin heitä tulee auttaa muun muassa täsmäkoulutuksen keinoin. Toivonkin, että [Puhemies koputtaa] hallitus edistää työllisyyden kehitystä jatkossa kannustein eikä keppiä käyttäen.

Toinen käsittely

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 122/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 9/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 122/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 136/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 11/2017 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.33 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä on kaksi asiaa: maksukaton alennus ja kiky-sopimuksen mukaiset työttömyysvakuutusmaksujen muutokset. Maksukaton alennuksen me hyväksymme, mutta kiky-sopimuksen mukaista maksujen siirtämistä työnantajien vastuulta työntekijöiden maksettavaksi me emme hyväksy. Vasemmistoliitto ei kannata tätä epäoikeudenmukaista kiky-sopimusta tässäkään vaiheessa. Siksi esitän, että tämä lakiehdotus hylätään.

17.33 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Pekosen esitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle etu- ja sukunimilaiksi ja laiksi rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 104/2017 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2017 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.34 **Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa puhemies! Uusi nimilaki on askel parempaan. Laissa nopeutetaan ja selkeytetään nimiasioiden käsittelyä, kuten mahdollistetaan nimihaakemusten siirtyminen sähköiseen käsittelyyn. Etunimiä voi henkilöllä olla jatkossa kolmen sijasta neljä. Myös erilaiset kahden sukunimen yhdistelmät mahdollistuvat uudella tavalla. Koko perhe voi esimerkiksi ottaa saman kahden sukunimen nimiyhdistelmän.

Esityksellä myös sukupuolten moninaisuuden huomioiminen paranee, joskin on niin, että sukupuolisidonnaisuuden säilyttäminen on nimien osalta jatkossakin pääsääntö, mutta nimen vaihtaminen helpottuu.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

Toiselle sukupuolelle vakiintunut etunimi voidaan hyväksyä vastakkaiselle sukupuolelle ensinnäkin silloin, kun kyseisiä etunimiä on merkitty väestötietojärjestelmään vähintään viidelle elossa olevalle henkilölle. Tällöin tarvetta vedota muuhun poikkeusperusteeseen tai esittää muuta selvitystä ei ole, ja tämä helpottaa mahdollisuuksia ottaa käyttöön toiselle sukupuolelle vakiintunut nimi.

Lain soveltamiskäytäntö muuttuu myös siten, että etunimen sukupuolisidonnaisuudesta voidaan poiketa myös muusta erityisestä syystä, esimerkiksi silloin, kun henkilö sukupuoli-identiteettinsä perusteella haluaa toiselle sukupuolelle vakiintuneen nimen. Säännöksen soveltamista ei ole kytketty sukupuolenvahvistamisprosessiin, vaan sitä voidaan soveltaa myös muihin sukupuoli-identiteettiin liittyviin tapauksiin. Ratkaisevaa poikkeusperusteen soveltamisessa on pelkästään hakijan luotettavalla tavalla esittämä oma kokemus sukupuoli-identiteetistään. Tämä edellyttää nykyistä merkittävästi vähemmän selvitystä henkilön sukupuoli-identiteetistä. Tämä on erityisen tärkeää transihmisille. Ei tule vaatia sitä, että henkilö on sukupuolenvaihdosprosessissa, vaan hän voi ottaa sen nimen, minkä hän kokee omakseen, ja ilmoittaa sen olevan oma identiteettinsä.

Muutos on tärkeä ihmisoikeuksien kannalta. Jokaisella on oikeus omaan nimeen, jonka kokee itselleen oikeaksi. Jatkossa on keskeistä, että lakia sovelletaan sillä tavalla kuin lakivaliokunta on mietinnössään tarkoittanut ja kuten myös hallituksen perusteluissa viitataan, ja näin ollen oikeusministeriön tuleekin antaa selkeä ohjeistus tästä maistraatteihin.

Valiokunta on mietinnössään todennut: ”Valiokunta katsoo, että ehdotetut poikkeusperusteet antavat asianmukaiset ja riittävät mahdollisuudet etunimen sukupuolisidonnaisuutta koskevasta pääsäännöstä poikkeamiselle. Ne mahdollistavat muun muassa sen, että henkilön etunimi voi koostua molemmille sukupuolille tai jommallekummalle sukupuolelle vakiintuneesta nimestä, kummallekaan sukupuolelle vakiintumattomasta tai näiden yhdistelmistä. Esimerkiksi intersukupuoliselle lapselle on mahdollista antaa edellä tarkoitettu nimi yhdistelmä, jos se arvioidaan lapsen edun mukaiseksi.”

Lakivaliokunta tarkasteli lapsen etua mietinnössään perusteellisesti. 15 vuotta täyttänyt voi täysin itsenäisesti päättää omasta nimestään, ja 12 vuotta täyttäneen nimeä ei voi muuttaa vastoin hänen kirjallista suostumustaan muutokselle. Alaikäisen nimeä ei myöskään voida muuttaa vastoin 12 vuotta nuoremman lapsen tahtoa, jos hän on niin kehittynyt, että hänen tahtonsa voidaan kiinnittää huomiota. Nimi on tärkeä osa ihmisen identiteettiä, ja myös pieni lapsi ymmärtää nimen merkityksen.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 104/2017 vp sisältyvät 1.—2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maksupalvelulain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 132/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2017 vp

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 132/2017 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maksulaitoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 143/2017 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 20/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 143/2017 vp sisältyvät 1.-6. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varainsiirtoverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 109/2017 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 13/2017 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.40 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä lakimuutos ulottaa yritysmuodon muutoksiin liittyvän varainsiirtoverovapauden tiukoin rajauksin tilanteisiin, joissa liikkeen- tai ammatinharjoittaja taikka maa- ja metsätalouden harjoittaja siirtää omaisuutta toimintaa jatkavalle osakeyhtiölle. Tätä ennen tällainen varainsiirtoverovapaus on koskenut vain yhteisöjä, luonnolliset henkilöt ovat jääneet siten säätelyn soveltamisalan ulkopuolelle. Näin siis on ollut, vaikka kysymyksessä olisi ollut tuloverotuksessa veroseuramuksista hyväksytty toimintamuodon muutos. Tämä nyt tehtävä muutos onkin erittäin tervetullut, ja se siis yhtenäistää menettelyä ja helpottaa tarkoituksenmukaisen yritysmuodon valintaa. Kyseessä on erittäin hyvä muutos, jolle on ollut tarvetta jo pitkään, ja on äärimmäisen hienoa, että se saadaan nyt vihdoin valmiiksi.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 109/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varainsiirtoverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 153/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 153/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verotusmenettelystä annetun lain ja hallinnollisesta yhteistyöstä verotuksen alalla ja direktiivin 77/799/ETY kumoamisesta annetun neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 130/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 130/2017 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi joukkoliikennelain 12 §:n muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 144/2017 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 20/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 144/2017 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta sekä sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annettujen lakien liitteiden muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 138/2017 vp

Lakialoite LA 37/2015 vp, 82, 88/2016 vp, 56, 58, 61, 87/2017 vp

Toimenpidealoite TPA 6, 39/2016 vp, 40/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 18/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 29.11.2017 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 125/2017 vp

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 99/2017 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 12/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 29.11.2017 pidettävään täysistuntoon.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden ympäristöä koskevien hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamiseksi

Hallituksen esitys HE 43/2017 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 29.11.2017 pidettävään täysistuntoon.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 27 ja 27 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 160/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 13/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 29.11.2017 pidettävään täysistuntoon.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tietoyhteiskuntakaaren muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 82/2017 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 21/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 29.11.2017 pidettävään täysistuntoon.

23. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 29.11.2017 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.43.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen